

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А

Заснаваная ў 1906. Адноўленая ў 1991. Выходзіць у пятніцы

Генэрал Фралоў за Мілінкевіча

«Тры чалавекі здольныя
перамагчы Лукашэнку».

старонка 2

Жыць у праудзе

Эсэ Сяргея Дубаўца.

старонка 14

Летні расклад электрычак

Палосы «Інфарматар» і
«Вольны час».

старонка 11

100 ГАДОЎ «НН»

Помнік чытчу

Ініцыятыва «Нашай Нівы».
Старонка 3.

НАША СТРАВА

Калдуны

Сапраўдныя калдуночкі трэба
не раскусваць, а толькі
раздушваць языком
аб паднясенне, каб раздаваўся
характэрны піск. Алеся Белы
пра культиваваю традиційную
беларускую страву
беларусаў. Старонка 17.

КУП

Беларусь на продаж

У Інтэрнэце можна набыць як
асекап Брагінскага мэтэарыту,
так і цэлую пляніту Беларусь.
Інтэрнэт-гандаль беларускім
таварам. Старонка 13.

ЛЮСТРА ДЗЕН

Саўка на мітынгу

Беларусы апошнія 20 гадоў
годна выглядаюць толькі
на мітынгах і ў шэсцяцях.
«Сучаснікі» Адама Глебуса.
Старонка 20.

IN MEMORIAM

Апошнія прызнанні Барыса Рагулі

Памёр харызматичны
стваральнік «Наваградзкага
швадрону». Старонка 10.

ЛІТАРАТУРА

Нямецкі папа

Апавяданні Сяргея Астраўца.
Старонка 18.

РГА «Таварыства беларускай школы»

запрашае бацькоў вучни 8-х—10-х класаў 12-гадовай сярэдняй
школы (альбо 7-х—9-х класаў 11-гадовай школы) на пыклі канфорэнцыю
і сустрак з адміністрацыяй, выкладчыкамі, вучнямі і бацькамі вуч-
няў зачыненага Нацыянальнага гуманітарнага ліцэю імя Якуба Ко-
ласа, прысвечаных наступным тэмам:

«Што даў чаго не дзе ціперашняя реформа школы», «Як эфектыўна
падрыхтаваць і паступіць на вучобу ў беларускі і замежных ўніверсите-
тэтаў», «Як вучыцца ў пасляхова здаваць іспыты па беларускую», «Бела-
руская ліцейская адукацыя ў мінулым і ціпер».

Сустрочы будуть адбывацца ў **суботы** (30 красавіка, 7, 14, 21 і 28 траў-
ня) — пачатак а 12-й, а таксама ў **чашынікі** 5 і 19 траўня — пачатак а
18.30 — у памінканы РГА «ТГМ імя Ф. Скарбы» (г.Менск, вул. Румян-
цава, 13, ст. мэтро «Плюшча Перамогі»). Уздел у сустрочах і канфорэнцыях
бясплатны. Расклад і тэматыка канфорэнцый будзе пададзены асобна.

Кантактныя тэлефоны: (8-0172) 99-10-45 (увечары і ў выходнія), ма-
більны: 704-62-10.

Райс сказала раз

I лічыць яна будзе да трох? Вашынгтон узяў выразны курс на зъмену Лукашэнкавага рэжыму. Раман Якаўлеўскі звё Вільні — на старонцы 3: «Гэта спакуса для беларускай апазыцыі». Аналіз Аляксандра Батуры на старонцы 4:
«Аналёгіі не спрацуваюць, у 2006-м адбідзеца нешта якасна новае, не падобнае ні на выбары 2001-га году, ні
на выбары ва Украіне». Пазыняк Лукашэнку: «Адмаўленыне ад удзелу ў выбарах — найлепшы варыянт для вас» —
старонка 4. Аднагодка Лукашэнкі, жанчына без сумневаў — партрэт жалезнай Кандалізы на старонцы 6.

«Ні кроку назад!»

Чарнобыльскі шлях-2005: моладь спыніла спэцназ.
Рэпартаж Алеся Кудрыцкага.

Здавалася, рэзыдэнцыя ды яе
ваколіцы вымерлі. Так, раздкія
ахоўнікі ў цывільным ды мі-
ліцыянты, што паражкамі суму-
юць пад халодным дажджком.
Пусты сквэркі ля Купалаўскага
тэатру. Але на кругой вулачцы,
што ўздымаецца да Дому афіца-
раў, усё было інакш. Магутныя
«Уральцы», пад брызгам —

спэцназ у камуфляжу. Вайско-
вая машына хуткай дапамогі.
«Узікі» з антэнамі. У дворыку —
чырвоны пажарны вадаліў,
сённяня вадамёт па сумшчаль-
ніцце.

— Далей нельга. Вучэнні.
На скрыжаванні Энгельса
ды Маркса, ля выхаду са стан-
цыі мэтро «Купалаўская»,

ахоўнікі правяраюць білеты ў
групы дзяяц, якіх настаўніца
вядзе ў Тэатар юнага гледача,
што па іншым бок рэзыдэнцыі.
«У нас тут яшчэ будзе хлопчык
ісці, ён спазыніеца, прапус-
ціце і яго», — просіць настаўніца,
съплящаючыся правесці
клясу цераз скрыжаванні. Калі
хлопчык пакажа білет — прой-
дзе. А безъбілетнікам — бой.
Жыхароў навакольных дамоў
таксама не прапускаюць, акрамя
як па пашпарце з назначанай
пратэктай.

Працяг на старонцы 12.

50 РАДКОЎ РЭДАКТАРА

ЭЎРАПЕЙСКІЯ ПАРАДКІ. У пасланні Федэральному сходу Пушнін заявіў, што Расея «мае і далей» выконваць «цывілізацыйскую місію на ёўразійскай прасторы».

Інчай бачыцца ёўразійская пэрспэктыва газзе бізнес-колаў Расеі «Ведомости». Падсумоўваючы ў сваім рэдакцыйным камэнтары вынікі візіту Кандализі Райс у Москву й Вільню, а таксама сустэрні Пушнін з Лукашэнкам, гэтае ўпльыво娃е выданне канстатуе: «У спрэчы Расеі з Захадам па будучыню Беларусі насы шанцы выглядаюць вельмі слаба». І далей: «Літва й Беларусь былі адзінай дзяржавай ці трэтымі альянсамі ў канцы XII да пачатку XX ст. Што б там ні памяняла рэвалюцыя, гэтая краіны і Польшу звязавае доўгое супольнае жыццё». (...). Вільнія пранапуе суседзям дэмакратыю, ёўрапейскія нарадкі і свабоду. Москва — «апоніяга дыктата», што стварыў у краіне атмасферу страху і тэпору». Выглядзе, што пушнінская прэса дазваліла себе прамаўляць то, што думае расейскія палітычныя кляса, але што не прызнае для шырокай публікі. Вакол Беларусі складаеца новы міжнародны кантэкст. Пра гэта — старонкі 3—6.

СТАРТ СТАГОДЗДЗЯ. Увесьчары ў чацвер вікіпедыі і чытаты «НН», сустэрнемі ў вілійскай калі Дому літаратора. Будзе гаворка, дыскусія, як вядзенца. Гэта вечарына задумана як старт вялікага съвіткавання 100-годдзядзя газеты, якое ёсьць адначасова 100-годдзедзм рэгулярнае беларускае прэсы. Да лістапада 2006 году — рухавік нацыянальнага адраджэння запрашаваў 10 лістапада 1906 году — Рэдакцыя плянне выдаць сэрыю кніг з публіцыстычным, эзэстычным і літаратурнымі дадзібкамі 1991—2006 гадоў. Хайды 2006 году пройдзе пад знакам «Нашай Нівы».

«Наша Ніва» шукае
вірастальника (-цу)
для працы на поўную стаўку.
Звесткі пра сябе падаваць
на e-mail: nn@promedia.by.

ДА СТАГОДЗДЗЯ «НАШАЕ НІВЫ»

Помнік Чытачу

Адны нацыі паўстаюць у выніку паўстанняў і рэвалюцый, іншыя — у выніку тысячагадовай элігійнае традыцыі або географічнае ізаляцыі. А беларускую нацыю стварыла прэса.

У наступным годзе, 10 лістапада, споўніца 100 гадоў з дня выхаду першага нумара «Нашае Нівы». «Першая беларуская газета з рэсункамі» передусім была першымі пзыр'ядычнымі сродкамі масавае інфармацыі па-беларуску. Пры ўсім жаданні цікіца драўніца да яе «Нашу Добру», што выйшла толькі шасцю нумарамі, пракламацыйную «Мужыцкую прауду», што ціснулася ў пушчанскае нітрах, ці «Газету Гродзенскую» на дзінне бачынкі фарматам 15x20 см... Так «Наша Ніва» за дзесяць гадоў рэгулярнага выхаду здолела злучыць цэлы край ад Аўгустова да Смаленску, усталявіць трывалыя позыціі паміж многімі тысячамі людзей. Стварыць мову. Стварыць нацыю. На тым падмурку стаіць Беларусь да сеньня.

Напярэдадні вялікага нацыянальнага юбілеса самы час падумыць пра тое, якім чынам Беларусь яго мае адзначыць. Першы, што прыходзіць да галавы, — гэта назоўца ў гонар «Нашае Нівы» вуліцы, праспекты, пляцы

і бульвары. Урэшце, мескі жа ў сталіцы праспекты, названыя ў гонар маскоўскіх газет «Правда» і «Ізвестія». Традыцыя называецца вуліцы, заводы, шахты, станцыі, паселішчы і нават цэльныя гарады ў гонар камуністычных газет глыбокія ўкараниліся за савецкім часам. Застаеща толькі дзіўніца, што ў БССР гэтакія тапанімікі было небагата. Але гэта не выключоша расейска-бальшавіцкую традыцыю. Так, адна з вуліцаў Ерусаліму называлася ў гонар газеты «А-Р», якую на пачатку ХХ стагодзідзя выдаваў адраджэнец размоўнага іўрыту, наш зямляк Эліэр Бэн-Егуда.

Урэшце, увекавечыць імя газеты можна ў па-іншаму. Так, кляса буераў (хятаў з канькамі) «DN», называлася ў гонар газеты «Дэтройт Ньюс», якая ў 1934 годзе абяўсьціла конкурс на найлепшую мадэль буера. Цяпер гэты самы надзеіны ѹ таннымі буеры ведаюць у цэлым съвеце, як і газеты.

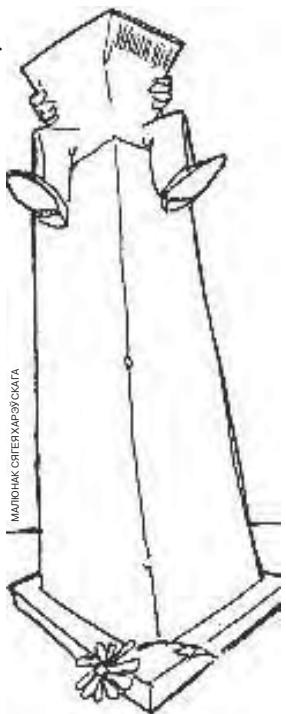
А ў Кітаі ў гонар першага кітайскага газеты навінаў «Каіоань», што выйшла акно ў 713 годзе, называлася толькі вуліцы і магішы, але ў гэтай пары, пары, бібліятэкі. Лішне казаць, што кітайцы

адзначаюць як агульнацыйнае съвята.

Як жа ж мусіць ушанаваць сваю «Нашу Ніву» Беларусь? Напоўні, паставіць помнік. Найлепш на адной з цэнтральных плошчаў Менску. Лягічна — там, дзе нешта нагадвае нам пра колішніх «нашаніўцаў» Купалу, Коласаў ці Бядуло. Але якім мусіць быць гэткі манумэнт газеты? Аны Матыс неяк запісіў у сваім дзёньніку: «Для сапраўднага мастака няма нічога больш складанага, як намаляваць ружу, таму што перад усім ён мусіць забыць пра тое, як яс выяўлялі іншыя мастакі». Натуральна, эзкізы мэмарыяла ў ХХI стагодзідзя мусіць адпавядаць найноўшаму часу, але таксама і съвядыць пра ту, несавескую, нескрываўленую традыцыю Беларушчыны.

Мо гэта мусіць быць набор нейкіх іранічных метафораў ці нааіварт, сувора-ўзъеслясця Аўтары? Можа, там будзе змешчаны несуспыны тэкт кірлыцаю ў лацінкаю або паартрэтныя выявы яе першых рэдактараў і аўтараў! Альбо гэта мусіць быць выява Чытача?

А мо гэта будзе ўні помнік з каменю і металу. Можа, пасадзім ста дубоў з усімі Беларусі?

МАЛЮНКА СИГНЕРУСКАЯ

Пераназавём аэрапорт?

Маем час падумашь. Ты з нас, хто чытае «Нашу Ніву» й да сеньня, маюць права самі прапанаваць свой юбілейны праект. Эзкізы помнікаў і кінасцэнтры, эзь ў пазмы, развагі і ідэі ў любой форме. Будзем чакаць. Далучайцеся да праекту «Нашай Ніве» — 100!

IN MEMORIAM

**Ён мог стаць
беларускім Адамкусам**

22 красавіка ў Канадзе на 86-м годзе жыцця памёр Барыс Рагуля (нар. 1 студзеня 1920 году), намеснік старшыні Рады БНР.

Ён пражыў поўнае прыгод і небяспекі жыцця. У вайну ствараў беларускае войска, на чужыне стаў вядомым лекарам. Б.Рагуля не лічыў сябе героям, сціпла казаць, што зрабіў для беларускай справы ўсё, што мог. І ўсё ж хацеў зрабіць больш.

Ён быў харызматычны лідер, які ў час німецкай акупации здолеў запаліць агонь беларускага патрыятызму ў сэрцах налагодзікі моладзі. Ягоны конны «швадрон», у камплектаванні нацыянальнае съядомымі хлопцамі з настаўніцкай сэмінары, быў пасяяноўскім прарагандысцкім праектам. Людзі, упершыню ўбачыўшы сваё беларускае войска, верылі, што калісці будзе і свая беларуская юлада.

Барыс Рагуля вельмі любіў спорт. У 1942 годзе на налагодзікі стадыёне ён быў стомэтроўку з наілепшым на рэне на гэтай дыстанцыі — Кастанцін Рамановічам. Цікава, што нарадзіліся яны ў адзін дзень — 1 студзеня, толькі ў розныя гады. На фініш прыйшлі плячо ў плячу. А сёлета амаль адначасова пакінулі гэты съвёт...

Апошніе інтэрвю з Б.Рагулем у пачатку гэтага году запісіў журналіст з німецкага Ростаку Аляксандар Адзінец. У сакавіку ён звяяўся з ім зноў, каб задаць яшчэ некалькі пытанняў, але Рагуля ўжо быў вельмі слабы. «Мне надышоў час зъбірацца ў дарогу», — сказаў Барыс Рагуля, калі апошні раз тэлефанаваў мне з Канады.

Сергей Ёрш

Фралоў заклікаў галасаваць за Мілінкевіча

«Гадзіць, груба кажучы, нікому не зъбіраюся, — сказаў В.Фралоў. — Бачу трах кандыдатаў, гатовых перамагчы Лукашэнку». На гарадзенскай канфэрэнцыі найбольш галасоў набралі Мілінкевіч і Шушкевіч. Сяргей Максімовіч — з Горадні.

Абласная канфэрэнцыя дэмакратычных сілай адбылася ў Горадні ў ядвалю 24 красавіка. На ёй галасавалі за прэзідэнтаў на ролю адзінага кандыдата ад апазыцыі на будучыя выбарах. Присутнічалі 86 з абраных 101 дэлегата, удзельнічалі ў галаса-

ванні 83. У гарадзенца Аляксандра Мілінкевіча 57 галасоў, у Станіслава Шушкевіча — 49, у Сяргея Калініка — 32, у Анатоля Лябедзькі — 25. Самавызучэнцы атрымалі меней чым па 10 гала-

Працяг на старонцы 5.

Георгі Ліхтаровіч
запрашвае сяброў
запаліць
Ліхтарыкі
4 траўня ў Доме літаратора
У вечарыне прымуць удзел
**Галіна і Барыс
Вайханскія**

Пачатак у 18:30, вул. Фрунзэ, 5, Уваход вольны

Апошнія прызнанні Барыса Рагула —
старонка 10.

Спакуса для беларускай апазыцыі

Вашынгтон узяў выразны курс на зъмену Лукашэнкавага рэжыму. Зь Вільні — Раман Якаўлеўскі.

«Беларуская тэма» ўсё больш выходзіць на пярэдні плян у міжнародных спраўах. Падчас сваіх нядайных візітаў у Москву і Вільню пра Беларусь гаварыла дзяржсакратар ЗША Кандаліза Райс. Нечакана гучна закрупалі беларускую тэму і на саміце краін ГУУАМ у Кышынёве. Найболей жорстка выказаўся Міхаіл Саакашвілі. Паводле яго слоў, народ Беларусі мае права на сабоднае, демакратычнае развіццё і Грузія гатова аказаць яму ўсю магчымую дапамогу. Словам, грузінскі лідар стрымаў абіццяльне, дадзеное раней, — называць на саміце ГУУАМ краіну, у якой адбудзеџца наступная «аранжавая рэвалюцыя». Узельнікі саміту прынялі сумесную заяву пра «стварэнне домакратыі ад Балтыкі да Чорнага мора». Некалі пра Балтыйскі-Чарнаморскую Садружнасць гаварыў і БНФ.

На пінам менш пэўна для будучыні Лукашэнкавага рэжыму выглядала маскоўская пасяджэнне вышыпшае дзяржава нарады саюзной дзяржавы. Сярод прынятых на ім рашэнняў на ізначалася канкрэтных тэрмінаў ўвядзенія адзінай валоты і Канстытуцыйнага акту. Для многіх на зіральнику гэта азначае, што праект саюзной дзяржавы служыць толькі шырмай для нейкіх закупоўных ці то таргуй, ці то пераговоўкі паміж двума прэзыдэнтамі.

Цвёрда трymаўся таварыш Ляўроў

Цяжка было не заўбажыць, што паслы зробленых у Москве зусім не пахвальных зязу Кандалізы Райс на адрас беларускага рэжыму, на наступныя дзень, калі Путін ужо прымаў Лукашэнкавага, гаспадар Крамля так нічога публічна і не сказаў у абарону старшыні вышыпшае дзяржавы саюзной дзяржавы. За яго гэта зрабіў у Вільні міністар замежных спраў РФ Сяргей Ляўроў. Як відома, у літоўскай стаўцы адбылася нефармальная сустэрча кірауніку МЗС краін — члену НАТО. Адначасова і тамсама праходзілі пасяджэнныя нарады НАТО—Расея і НАТО—Украіна.

На свайго прэ-канферэнцыі ў Вільні «таварыш Ляўроў» (азначыне Лукашэнкі) атрымаў таксама

ВІЛЕНСКАЯ СУСТРЭЧА. Ад левай: рэктар забароненага ЭГУ Анатоль Міхайлаў, намеснік старшыні АГР Аляксандар Дабравольскі, бэрворец Эмілій Бародка, трэці справа — Хаўер Саліяна, побач Кандаліза Райс.

Воля народу

Прагучала «беларуская тэма» і на прэ-канферэнцыі міністра замежных спраў Украіны Барыса Тарасюка. Ён выказаў абурэнне з нагоды зробленага Аляксандрам Лукашэнкам парадунаўнікам Аранжавай рэвалюцыі ва Украіне з бандытэзмам. Як сказаў Барыс Тарасюк, украінская падзея минулага году ва ўсім суседстве адцінвалася як негвалтоўны пратест украінцаў. «Яны вырэпталі, што на будучы мірныца з невыкананым іх палітычным волі, будучы абарањаць свою свабоду выбіраць лідэра, які ім падабаецца. Так што ніхто ім можа называць гэтую праіву волі людзей бандытэзмам», — падкрэсліў міністар.

Але гэтым «беларуская тэма» вычарпана не была. Сэнсаций, што ў нейкай ступені засланіца, як падалося, астагтні пытаннія прайшоўшага ў Вільні натаўскага мера-рэвізістства, стала сустэрча Кандалізы Райс зь нечакана ўзынікай длегачай беларускай апазыцыі. Дакладней было бы назваць, як не длегачай, а групай працтвайшнікоў дэмакратычных сіл.

Гэтым разам знакавых палітычных постаяніяў апазыцыі сярод іх не было. Мадэраторам групы выступаў акаадемік Міхайлаў, рэктар закрытага беларускім Універсітэтам Эўрапейскага гуманітарнага ўніверсітэту, які жыве цяпер у Вільні. А відучы выкіднай прэ-канферэнцыі, намеснік старшыні АБ'яднанай грамадзянскай партыі Аляксандар Дабравольскі быў працтвайшнікі на сустэрчы з Кандалізай Райс як кіраўнік аналітычнай групы кааліцыі «Ініціятаў». Відаць,

трэба меркаваць, што ў недзельскай будучыні ў пані Райс будзе ўсе ў парадку ся склонамі на толькі расейскай, але і беларускай мовы. Усе ж ціперашні дзяржсакратар ЗША некалі працавала праектантам Стенфардзкага ўніверсітэту. І заўсёды адзначалася як старанасць у вывучэнні таго ці іншага прадмету. Нялішне будзе нагадаць і пра маштабы гэтай наўчальнай установы. Хоць бы па адной лічбе Гадавы бюджет універсітэту ў бытнасць там на пасадзе пані Райс складаў 1,5 млрд далаўраў.

Пухліна дыктатуры

Варта адзначыць і факт, пра які мала гаварылася. Пры зносінах Кандалізы Райс з працтвайшнікамі беларускіх дэмсіл прысутнічаў і Хаўер Саліяна — вархонько пра-

СҮЦІСЛА

Рэха Краснапольля

26 красавіка ў Магілёўскім абласным судзе быў абавшчаны прысуд у «краснапольскай спраўе». 27 студзеня 2004 г. у Краснапольлі ў спартзалі школы абрываўся перакрыццій забілі чатыры чалавекі. Суд прызнаў вінаватымі ў службовай халатнасці восем чалавек, якіх праектавалі й будавалі навучальную ўстанову,

— ад начальніка ўпраўлення капитальнага будаўніцтва да прарабаў і майстроў. Працэс дойшоўся сем месяцаў і быў закрыты для журналістаў. Усе падсудныя атрымалі ад чатырох да пасяць гадоў пазбаўлення волі. Пакаранне будуть адыбываць на калёніі паслелены для асобаў, што ўчынілі злачынства па неасцярожнасці. З гэтых людзей таксама будзе спагнаны мільяд рублёў для кампэнсацыі

Колькі таго лета

3 11 траўня ў Менску пачнеша традыцыйнае летніе адпачыненіе гарачай вады з мятай падрыхтоўкі цепласетак. Першымі прымуць на сябе «ўдар» жыхары, што жывуць у дамах па вуліцах Кашавога, Ванеева, Даўгабродзкай, Вясныцова, Захараўа, Пуліхава, Чапаева, Фрунзэ, Варвашэні, Багдановіча,

шкоды пачыпелым — а іх калі 30 чалавек.

Рада Эўропы супраць эўтаназіі

Парлямэнцкая асамблея Рады Эўропы (ПАРЭ) выступіла супраць легалізацыі эўтаназіі. ПАРЭ ў сердыцу прыняла адпаведную рэзолюцыю, што асужджае наўмыснае спыненне чалавечага

Харужай, а таксама Кальварыйскай, Адаёўскага, Матусевіча, Прытыцкага, Берута, некаторых дамоў на праспэкце Пушкіна.

Рада Эўропы супраць эўтаназіі

Парлямэнцкая асамблея Рады Эўропы (ПАРЭ) выступіла супраць легалізацыі эўтаназіі. ПАРЭ ў сердыцу прыняла адпаведную рэзолюцыю, што асужджае наўмыснае

жыцця. Парлямэнцкая асамблея, выказаваючы непакой тым, што ў некаторых мэдыцынскіх установах практикуюцца эўтаназія, пранане краінам Рады Эўропы сівтары звод правіл'ю па аказанні дапамогі невылечным пацьцентам, што дўяга зноходзяцца ў цяжкім стаНЕ.

Ёсьць у рэвалюцыі пачатак

Калі 100 чалавек уварваліся ў сяраду ў

нам пазыцыі Вашынгтону ў дачыненні да рэжыму Лукашэнкі. Што і казаць, ад такой хады развязыцца падзея зьяўляюцца спакуса для статуснай беларускай апазыцыі. Толькі вось, думаюць многія, ці здолна яна перайсці на якасць іншы ўзровень і ў выпадку зъмены ўлады ўпісанца і ўтрымаць яе? Адказ на гэту пытанне далёка не відавочны.

Чатыры ўмовы пані Райс

У Вільні пані Райс прадставіла чатыры пункты дэмакратызациі ў Беларусі. На першым месцы — падтрымка незалежных СМІ. Далей ізге грамадзкі рух, створаныя вакол не палітычнай, а грамадзкай праблемы — напрыклад, зынкінення людзей. На трэцій пазыцыі — аўгінанье сілай апазыцыі і грамадзянскай супольнасці. І толькі пасля гэтага — пошук кандыдата ад апазыцыі, апэнта Аляксандра Лукашэнкі.

Адной з галоўных праблем на сустэрчы з працтвайшнікамі дэмсіл было названа і тое, што беларускі рэжым і яго думасць ствараюць для роўнай барацьбы.

Разважаныні генэрала Мальцаўа

Паводле некаторых даных, сярод Лукашэнкавых апазынтаў не выключаюцца і магчымы варыянт намэнклютурнага перавароту з наступным правядзеннем свабодных, дэмакратычных выбараў. Цікава, што пры разважаннях на гэту тэму нярэдка згадваюць аду зъмену міністра абароны генэрала Леаніда Мальцаўа. На адной з сваіх прэ-канферэнцый генэрал выказаўся на тэму галоўнага зъмены ў Беларусі. Пры гэтым вельмі часта ўпамінаўся вядомыя пастуяты Кандалізы Райс, агучыны ёю япчэ ў бытнасць памочнікам прэзідэнта на нацыянальныя бісці. Новая сусветная палітыка ЗША, адзначала пані Райс, ужо на будзе ўключальчы гатоўнасць падтрымліваць дыктатарскіх рэжымы, якія забіячваюць стабільнасць у той ці іншай краіне і рэгіёне. Добгачасову стабільнасць здольна забіячваць толькі дэмакратычнае супольнасць. А тыранія, тлумачыць ужо дзяржсакратар Райс, — гэта «ракавая пухліна», якая на можа быць дабрایсканская. І, натурана, ад яе трэба пазбаўляцца.

Як вядома, прыезды Дж.Буш да Тыраніі залячыў і рэжым Лукашэнкі. Пра гэтым вельмі часта ўпамінаецца здольнасць зъмены ўвесьці на тэму галоўнага ўроку такога хуткага падзеніння рэжыму Садама Хусэйна. Ён заклічае ўсю тэму нярэдка згадваюць аду зъмену міністра абароны генэрала Леаніда Мальцаўа. На адной з сваіх прэ-канферэнцый генэрал выказаўся на тэму галоўнага зъмены ў Беларусі. Пра гэтым вельмі часта ўпамінаўся вядомыя пастуяты Кандалізы Райс, агучыны ёю япчэ ў бытнасць памочнікам прэзідэнта на нацыянальныя бісці. Новая сусветная палітыка ЗША, адзначала пані Райс, ужо на будзе ўключальчы гатоўнасць падтрымліваць дыктатарскіх рэжымы, якія забіячваюць стабільнасць у той ці іншай краіне і рэгіёне. Добгачасову стабільнасць здольна забіячваць толькі дэмакратычнае супольнасць. А тыранія, тлумачыць ужо дзяржсакратар Райс, — гэта «ракавая пухліна», якая на можа быць дабрایсканская. І, натурана, ад яе трэба пазбаўляцца.

Нядаўна ў Беларусі прайшлі вясенныя вучэнні, якія, на думку штрагу аналітыкаў, блізкія да рэзльтатыўнай прыдущынай ўбрэсонага канфлікту ў заходніх абласцях краіны. Супастаўляючы факты — сінтар праведзеных вучэнняў, бесперапынныя заявы пра тое, што ніякіх каліяровых рэвалюцый у Беларусі ня будзе, — многія на зіральнику гаворачуць, што сам Лукашэнкі ў гэтым зусім на ўтрунені.

Раман Якаўлеўскі, Вільні

Менск

будынак Вярхоўнага суду ў Білікесу, запатрабаваўшы адстакі ўсяго судэйскага корпусу Кіргізіі й старшыні Вярхоўнага суду Курманбека Асмонава. Людзі абіцаюць, што на сядзіць, пакуль іх патрабаваныне на будзе задаволена. Некалькі сотні юр'яліўчыя прагэстантычнае з'явіліся на пінамінаваны ў сярэдзіне сілу супраць

АГ; svaboda.org, afn.by

Фралоў за Мілінкевіча

Працяг са старонкі 2.

Прыклад акадэмікай

Апроч двух лідэрэй, вынікі галасавання, безумоўна, пацешылі С.Калякіна, але не маглі асабліва задаволіць А.Лябедзьку, які, дарэчы, сам адсунтнічаў.

Выступіць на канфэрэнцыі далі таксама аднаасобнікам — Аляксандру Вайтовічу. Уладзімеру Коласу і гарадзенцу Валерю Фралову. Гаварылі яны па дзесяць хвілін, як і ўсе астэтнія.

А Вайтовіч сказаў, што ягоная мэта — зъмена палітычнай сітуацыі ў краіне. Умовы для гэтага існуюць, бо шырокія насељніцтва не задаволены ціпрашнімі парадкамі. А.Вайтовіч прывёў прыклад агульнага сходу Акадэміі навук, які адбыўся ў мінулы чацвер. На ўдзельнікаў быў аказана жорсткі прэсінг, каб навязаць зъмены ў статуте акадэміі. Аднак ўдзельнікі не пабяліліся, адкрытым галасаваннем выказаліся супраць. Але, падкрэсліў выступуцца, неабходна склацнуць грамадзтва і зіяніці згоду паміж усімі прэтэндэнтамі, якія хочуць выступіць кандыдатамі.

Воплескі генэралу

У Колас сказаў, што адчувае сябе крхкую няўмка, бо не падпісаў агульную заяву прэтэндэнтаў. Але, маўжіў, мы павінны адразыніцца ад рэжыму, які робіць прэсінг на тых, хто ня ёсці. Чаму яны, незалежныя кандыдаты, ня маюць структур, усё ж ідуць у кампанію? Бо, на ягоную думку, у прадстаўніцтве партыйнага няма вялікіх шанцаў на выбарах. Коласава пазыцыя: трэба шукаць фігуру нейтральнай, якая будзе выклікаць сімпатіі ўсіх грамадзтва. У Колас прыгадаў, што на мінусовых выбарах гарадзенцы далі аднаго з важкіх кандыдатаў... Далей ён сказаў, што, можа, пацісне руку таму, хто з кандыдатаў выйдзе наперад, але магчыма, што яму самому працягнучь руку. «Будзем ра-

зам, і мы пераможам, — скончыў У.Колас. — Жыве Беларусь!»

«Крыху дзіўна ў якасці госьця выступаць у родным горадзе», — пачаў генэрал Валеры Фралоў. Ён сказаў, што добра ведае А.Мілінкевіча, і заклікаў делегату галасаваць за яго. Удзельніцаў у выбарах паводле дзеялага кодэкса бессенсоўна, лічыць В.Фралоў, таму ён паспрабуе ініцыяваць рэфэрэндум аб зъмене выбарчага заканадаўства. «Гадзіць, граба какужы, нікому не зъбираюся», — сказаў В.Фралоў, — хая ў палітыцы сяброў няма». Ён сказаў, што намераваеша сур'ёзна працаўцаў. Дарэчы, генэрал першым атрымаў воплескі ўдзельнікаў канфэрэнцыі.

Зломакі аддзяліць

У клюбрах генэрал Фралоў сказаў, што бачыць трох чалавек, здольных перамагчы Лукашэнку. Аднак, на ягоную думку, гэтыя трое маюць мала шанцаў на вылуччыны аднымі кандыдатамі на Нацыянальнім Кантрэсе. Але калі хтось з гэтых трох пройдзе, генэрал Фралоў гатовы працаўцаў на яго.

С.Шушкевіч заклікаў вылучыць тых людзей, якія маюць большую імавернасць выбраныя, а ні тых, хто падабаецца табе асабістам. Ён таксама заклікаў «зломакі, недаёт аддзяліць», выкрайсьць ў бюлетэні. Каб на Кантрэсе былі ты, хто на будзе пасвятаць... С.Шушкевіч не пагадзіўся з тым, хто асуджвае партыі. Паколькі ёсць прэзідэц — на іх, бо яны адкрыта змагаюцца за ўладу і ў іх становішча цяжкае. Ён сказаў, што пра сябе гаварыць на будзе, і зазначыў, што яму спадабаўся выступ А.Вайтовіча. На агульных сходзе Акадэміі сам С.Шушкевіч ня быў, але яму даспадобы, што яго ўдзельнікі фактычна выказалі адкрыты пратэст.

А.Мілінкевіч прызнаўся, што адчувае сябе сярод гарадзенцаў ня Больш упэўнёна. Ён зрабіў экспкурс у 2001 год — тагачасныя прэзыдэнцкія выбары сталі вы-

КАНДЫДАТЫ, ЯКІЯ ЯНЫ ЁСЬЦЬ. Колас, Калякін, Мілінкевіч і Шушкевіч на гарадзенскай перадвыбарчай канферэнцыі

датнай школай. Перад імі была створана ва ўсіх абласцях кааліцыя «Рэгіянальная Беларусь». А.Мілінкевіч признаўся, што сёлета абыходзіўся ўсю Беларусь.

А.Лябедзька «гатовы да самаахвяравання, да барацьбы». Дарэчы, на канфэрэнцыі раздавалі друкаваныя зварот А.Лябедзькі да дэлегатаў, а таксама ягоны буклет. Можа, гэта якраз спрашавала адваротным чынам.

Свой наядоўгі выступ самавылуччынец дацент з Менску Валеру Арцішоўскі скончыў словамі аб tym, што ён «гатовы ў імя таго, каб мара ператварылася ў рэальнасць, працаўца на любога кандыдата».

Кантрэс пад адкрытым небам

Апошнім выступаў Сяргей Калякін. Ён зазначыў, што краіну і народ могуць выкінуць на абочыну гісторыі.

«А.Лукашэнка разважае пра то, ці будзе ён кіраваць у 2015 годзе. Наша задача — каб ён перастаў кіраўніцтва ў 2006 годзе», — падкрэсліў С.Калякін. На яго думку, большасць насељніцтва жадае выбраць іншага чалавека. Але ажыццяўвіць гэта

будзе «па сілах супольнаму кулаку дэмакратычных сіл». Ён мяркуе, што 80% дэмакратычных сіл уцігнуты ў працэс і, калі нават 50% будуть працаўца на адзінага кандыдата, будзе магчымасць перамагчы. С.Калякін зазначыў, што лепшыя правілы для выбарчай кампаніі на варта чакаць, бо Лукашэнка «не самагубца». Але, «каб лукашызм скончыўся, трэба пераступіць цераз партыйныя прыхильнасці». Кіраўнік ПКБ, дарэчы, таксама атрымаў воплескі. Не ў апошнюю чаргу таго, што нагадаў пра досьвед КПЗ і партызаў — асабліва калі Нацыянальны Кантрэс будзе праводзіцца пад агульнага.

Усе ўдзельнікі гаварылі пра то, што Кантрэс дэмакратычных сілай неабходна правесці чым хутчэй, і не пазней за ліпень — жнівень — каб месь час на раскрытуку адзінага кандыдата. Пагатоў, калі давядзенца праводзіць Кантрэс дзесьці пад адкрытым небам, нельга цягнучы да халадоў і дажджкоў.

ГАСПАДАРКА СЪЦІСЛА

ПДВ павысіць

Урад аблімікаў магчымасць значнага павышэння ПДВ. Ціпер гэты падатак складае 18%. Пры гэтым падатак з абароту будуть зменіць. Зробіць гэта для таго, каб захаваць аўтамабільныя цэнтрызованыя сродкі, якія ідуць на выкананье амбітных дзяржаўных працгр. Новы прынцып спагнання ПДВ паводле краіны прызначаныя, мяркуючы па ўрадзе, «развязаць руки» Беларусі: ціпер падатак спагнаніца не з экспартзграў беларускай прадукцыі, а з мясцовых імпартзграў

расейскага тавару.

Рухавікі на ўсход

Горкаўскі аўтамабільны завод (ГАЗ) ды Гаўялаўскі аўтамабільны завод (ПАЗ) сёлета значна павялічыць аўтамабільныя закупкі падарыкі ММЗ на дзве трэці, ПАЗ — у паўтара разу. Сам ММЗ сёлета выпусціць 90 тыс. рухавікоў — на 15 тысяч больш, чым летасць.

Трыумф МАЗу

Аўтапоезд новага пакаленія МАЗ-5440

называюць найлепшым грузавіком 2005 году ў Расеі. Беларускія машыны атрымала такое прызнанне па выніках прэстыжнага конкурсу, які прыйшоў у рамках выставы «Камэрцыйны аўтатранспарт-2005» 25—26 красавіка ў Маскве.

Саветызацыя бізнесоўцаў

Саўмін прыніці палажэнне пра «саветы» індывідуальных прадпрымальнікаў. Місцоўшчыны ўзялі ўдзел у павінныні ды 1 чэрвені праўвесці адпаведныя арганізацыйныя сходы. У

кожным савеце будзе ад трох да сямі актыўвісту, якіх будзіць выбіраць тайнім галасаваннем на агульных сходах прадпрымальнікаў. Аўтаданыне прадпрымальнікаў «Перспэктыўа» бачыць у гэтым спрабу стварыць кітайскую альтэрнатыву свабодным прафсаюзам прадпрымальнікаў.

Прад'явіце дакументы!

Урад запіцьвадзіў пералік дакументаў, якія індывідуальныя прадпрымальнікі павінны працягіць кантрольным

органам. У сіліце 31 пункт. Раней такога пераліку прости не існавала, праз што нярэдка ўзімікані канфлікты падчас правераў. Адзінай палёткі: як ёсць з таго 31 дакументу траба заўсёдзь трывамаць пад рукой на выпадак раптойнага візіту кантралёру — некаторыя могуць запатрабаваць толькі афіцыйным лістом.

Пошліны на нафту

У Беларусі экспартныя пошліны на болыпашцы нафтапрадуктаў павялічычыць з \$45,4 да \$68,2 за тону. Экспартная пошліна на мазут засталася

на ўзроўні \$45,5. У рамках правядзення ўніфікацыі і стварэння адзінай систэмы тарыфнага і нетарыфнага регулявання ў саюзной дзяржаве Беларусь павінна ўсталяўваць стаўкі в вызваленых мытных пошлін на ўзроўні расейскіх.

АК, АФН, Инэрфакс
на 28 красавіка:
1 амэрыканскі доляр — 2 151 рубель.
1 злора — 2 780,92 рубля.
1 латвійскі літ — 3 995,17.
1 літоўскі літ — 808,22.
1 польскі злоты — 656,64.
1 расейскі рубель — 77,36.
1 украінскія гривна — 428,91.
Паводле Нацбанку

КУРСЫ ВАЛОУ

на 28 красавіка:
1 амэрыканскі доляр — 2 151 рубель.
1 злора — 2 780,92 рубля.
1 латвійскі літ — 3 995,17.
1 літоўскі літ — 808,22.
1 польскі злоты — 656,64.
1 расейскі рубель — 77,36.
1 украінскія гривна — 428,91.
Паводле Нацбанку

Без сумніву

Першае, што бачыць кожны, хто ўваходзіць у офіс Кандалізы Райс, — вялікае каляровае фота, на якім яна стаіць на сцене разам са знакамістым віляячлістам Ё-Ё Ма. Іх рукі счэпленыя і ўзнятыя ў гару ў знак трывому. Яны прымаюць авацы публікі паслья супольнага выканання санаты Брамса ў вашынгтонскай канцэртнай залі «Constitution Hall». На стале ў Райс — чатыры да бліскучы працёты скрынкі, на якіх пазначэнні: «каналітка», «адаслаць», «прачытаць» ды «неадкладна зрабіць», а за імі — невялічкае настольнае лютэрка на падстаўцы. Партрэт дзяржсакратаркі ЗША аўтарства Нікаласа Лімана з часопісу «Ньюёркер».

Райс — выкананца. Яна начала вучыцца музыцы з трох год, а ўпершыню зявілася перад публікай, калі ей было чатыры.

«І я грава шмат, пакуль мне ня споўнілася дзесяць. Тады, зусім раптоўна, я перастала быць маленькім прыгожанькім дзіцем. Мне сапраўдны абрыдла піяніна, і я заханаць кінць гэты занітак. Але май маці сказала: «Ты яшчэ занадта маленская, каб прыніѧць такое рашэнне». І я вельмі рада, што яна не дазволіла гэтага зрабіць. Бо тады, калі я зусім съядома вырашила адмовіцца ад музычнай кар'еры, я ўжо магла выкананца ўсё, што хацела».

У першыя выходныя паслья тэарыстычнай атакі на ЗША, калі найвышэйшыя чыноўнікі сабраліся ў Кемп-Дэвідзе, каб абмеркаваць заходы ў адказ, Райс дв генпрокурор Джон Эшкрафт падымалі калег ігрой на піяніна ды традыцыйнымі амэрыканскімі песнямі.

Нярэдка нядзельнымі раніцамі Райс можна ўбачыць у якосьці госьці тэлевізійных ток-шоў, дзе яна, як заўжды красомоўна і дакладна, тлумачыць прынцыпы нацыянальнай палітыкі Джорджа Буша.

Райс любіць шоўпінг ды апранаенца даўолі стыльна, нават, як на вашынгтонскі стандарт, съемла. Яна носіць яркія строй, спадніца — зазычай крхкую вышыю каленна. Час ад часу яна фатаграфуецца ў сукенках з агеленімі плячымі для модных часопісаў. «Шэйрон», каліфарнійская нафтавая кампанія, дзе яна працеваала ў радзе дырэктараў да таго, калі зрабілася дарадчыцай па пытаннях нацыянальнай бяспекі, назвала ў гонар Кандалізы адзін са сваіх танкераў.

Райс умее выступаць — і ў гэтым разгадка яе імкнівага кар'ернага ўздыму. Яна зрабіла першы крок у вялікую палітыку падчас вічэры, якая адбылася паслья сэмінару для маладых выкладчыкаў Стенфардзкага ўніверсітэту ў 1984 г. Імпрэзу наведаў Брэнт Скаўкрафт, кіраунік камісіі па стратэгічных узбраеннях пры презыдэнце Рэйгане. Маладзенькая Райс уступіла зім у спречку, і так удала, што Скаўкрафт прымесціў яе ды пачаў рыхтаваць да палітычнай кар'еры, запрашчаны на сэмінары і ладзічы сустэрчы з «патрэбрнымі людзьмі». Зрабіўшы ў 1989 г. дарадцам па пытаннях нацыянальнай бяспекі, Скаўкрафт пастаўіў Райс кіраваць тым дзяржавным заместам Рады нацыянальнай бяспекі, які адказваў за дачыненіні з Савецкім Саюзам. Праз дзесяць год яна ўжо сама ўзначала каманду дарадцаў Джорджа Буша па пытаннях замежнай палітыкі, якая атрымала мянушку «Вульканы».

На кожны выступ Кандаліза Райс прыходзіць узброеная вялізной масай дэталяў, якія яна трymае ў галаве і можа па-

даць у простай, зразумелай форме. Любы адказ яна выдае ў выглядзе акуратнага пакуначка ўпэўненасці ды цвёрдых пекракананьняў.

Перад тым як адказаць на пытанніне, Райс робіцца падобнай да фігурысткі (фігуранае катаныне — яшчэ адно захапленыне яе маладосці), якая прыгадвае праграму сённяшняга дня спаборніцтваў, злыёту хітае галавой — маўляў, «Ага, зразумела», — а потым дae грунтавыні адказ.

У Вашынгтоне нішто ня мае такой вагі, як блізкісць да презыдэнта. І Райс, відавочна, найбольш блізкі да яго чалавек, прынамсі, калі зыходзіць з часу, калі яна праводзіць разам зім ім. Яна на толькі дae яму справядчуку кожную раніцу, наведвае шэраг пратакольных сустэрч з ім кожны тыдзень і мае зь ім працоўныя гутаркі некалькі разоў на дзень. Яна вельмі часта бавіць выхаднымі разам з Бушам на яго ранчу ў Кроўфардзе (Тэхас). Райс, якая шчыра падзяляе презыдэнцкую любоў да спорту, асабліва да амэрыканскага футболу, нярэдка праvodзіць з прэзыдэнтам дўтія гадзіны паза працоўным часам. Вашынгтон мучыцца ў загадках: пра што яны так дўтга размаяўляюць? Хто на каго ўпльывае? Райс на Буша ці Буш на Райс?

Райс ніколі не была замужкам, у нея німа братоў ды сясцёр, а бачыкі ўжо адышлі ў лепшы свет. Буш і праца ўяўляюць вялікую частку яе жыцця. Вашынгтон мучыцца ў загадках: хто на каго ўпльывае? Райс на Буша ці Буш на Райс?

сталігіі сярод афраамэрыканцаў, — у стабільнай, веруючай, арыентаванай на сямейныя каштоўнасці паўднёвай сярэдніяй клясе, у часы, калі павесы барацьбы за права чарнаскурых ужо адчуваліся, але яшчэ не перараслі ва ўраган.

Райс часта гаворыць пра тое, што яе бацькі казалі ёй: «Ты можаш зрабіцца прэзыдэнткай», — у часы, калі чорныя юношы нават на мелі прафа галасаваць на выбарах. Райс настолькі цвёрда верыць у тое, што чалавек можа сам адолець любы ўласнай слабасці і амбіжаванні, што яе амаль абрараже сама магчымасць таго, што дзесяні іншых людзей ў дзяржавы таксама неяк паўплывалі на яе жыццё. У асабістым коджэ паводзінай Райс строга забаронена жаліца на расізм, з якім даводзіцца сутыкацца, ці прасіць нечага толькі на падставе колеру сваёй скуры.

Спачатку Райс была дэмакраткай па перакананнях. Упершыню яна завагаляла тады, калі ў 1980 прэзыдэнт-дэмакрат Джымі Картер сказаў, што ён «шакаваны ўварваннем Савецкага Союзу ў Аўганістан». Сама Райс была шакаваная тым, што гэта магло некага шакаваць. Дзіва, што ў выніку яна апінулася ў лігеры Джорджа Буша, які рыхтаваўся да сваёй пераможнай прэзыдэнцкай кампаніі.

У студзені 2000 г. яна надрукавала артыкул у часопісе «Foreign Affairs», які ўвесь адрозу ўспрыняты як шаблён для будучай замежнай палітыкі адміністрацыі Буша. Райс выказала нездаволенасць клітанаўскай палітыкай «нацыябудаўніцтва» ў такіх малазначных краінах, як Гаїці, Самалі ці Босьнія. Кандаліза працавала зноў сфакусавана на вялікім палітычным гандлі паміж звышдзяржавамі.

Аднак праз нейкі час Райс адмовілася ад гэтых перакананняў ды перайшла на бок палітычных маралісташ. Яна пачала съвіярдзіцца, што слаборніцтва паміж звышдзяржавамі — справа мінуглага, бо яны ціпэр маюць супольныя мэты (у сонсе, мэты, супольныя з амэрыканскімі).

У 2002 г. офіс Райс выдаў дакумент, названы «Стратэгія нацыянальнай бяспекі». Згодна зім, існуе адзінай аргументаванай мадэлі нацыянальнага поспеху — амэрыканская, якая «падае адказы на відзеўдзяцца» з амэрыканскімі, якія адхіляюцца, — тая, якія падтрымліваюць тэарызм, не выконаюць міжнародных пагадненняў і не звязліваюць дэмакратычнымі. «Ня кожная нацыя, што адхіляеца, мусіць быць аўтактам вайсковага ўзьдзеяньня. Усё залежыць ад аbstавін». Колькі тых краін? «Ня многа і ня мала. Іх ня трэба, як у «восі зла», але іх і не дзясяткі». Ці ёсьць краіна, якая адхіляеца, але якую ЗША не паспрабуюць змяніць, бо яна не ўяўляе ды іх пагрозы? «Я ня думаю, што на плянэце ёсьць месцы, дзе німа сэнсу спрабаваць нешта зрабіць. Існуе шмат магчымасцяў. Ня думаю, што гэта сумленна — пакідаць наячансных жыхароў дыктатарскіх краін сам-насам з лёсам».

Райс абсалютна верыць у тое, што кожны чалавек можа адолець уласныя слабасці.

Для Райс, якая ніколі не была замужкам, у якой німа братоў ды сясцёр, чые бацькі ўжо адышлі ў лепшы свет, Буш і праца ўяўляюць вялікую частку яе жыцця. Вашынгтон мучыцца ў загадках: хто на каго ўпльывае? Райс на Буша ці Буш на Райс?

Для Райс, якая ніколі не была замужкам, у якой німа братоў ды сясцёр, чье бацькі ўжо адышлі ў лепшы свет, Буш і праца ўяўляюць вялікую частку яе жыцця. Вашынгтон мучыцца ў загадках: хто на каго ўпльывае? Райс на Буша ці Буш на Райс?

Як вижыць у чарнобыльскім раёне

Знадворны радыяцыйны фон блізкі да натуральнага. Радыянукліды цяпер трапляюць у чалавечы арганізм пераважна зь ежай — праз садавіну і гародніну, мяса і малако. Як уберагчыся ад радыяцыі сέньня?

Пра гэтага ішла гаворка на круглым стале «Гуманітарныя праўблемы Чарнобыльскай аварыі», зладжаным Фондам спрыяняння лікальнаму развіцішчо. Веў круглы стол Аляксандар Мілінкевіч.

Кандыдат біялагічных навук, чалец-карэспандэнт Міжнароднай акадэміі геранталёгіі Ларыса Талькоўская зазначыла, што ўлады маюць рашы, калі гаворыць, што ў забруджаных раёнах можна весьці гаспадарку. Але

пры гэтым трэба ўлічваць некалькі момантаў.

1. Масла на ўтрымлівае радыянукліду (ад адрозненіе са сыр'ем, якое набірае іх найбольш) — значыць, трэба вырабляць масла сир (кіліків), тварог.

2. Не набірае радыянукліду і алей, таму на адзначаных тэрыторыях можна вырошчваць тэхнічныя культуры (рапс).

3. Радыянукліды не пагражают мяданосным культурам.

4. У забруджаных раёнах трэба

ўжываваць толькі завозныя арганічныя ўгнешынны.

5. Свойскую жывёлу, призначаную на міса, перад забоем трэба на працягу двух месяцаў трывама на стойле на чыстым корме, каб вывесці з арганізму радыянукліды.

«Інчай складаеша ўражаньне, што чалавек пайшоў не ад Адама, а ад Сызыфа», — разомавала Л. Талькоўская. Бо колькі ін дадай пра вызваленіе ад радыянукліду, але ж ад іх не пазбавішся, пакуль спажываеш заражаныя прадукты.

Не абмінуў праблему харчавання і чалец-карэспандэнт НАНБ, прафэсар Іван Нікітчанка. Ён згадаў, што ў канцы 1980-х

«нават мяса ў чарнобыльскім раёне прывозілі з Галінды».

Цыпера, якож Нікітчанка, прадукцыя, вырабленая ў чарнобыльскіх раёнах, не забавікова ўся забруджана, але ніхто ні дбае аб праверы. Ступені пераходу радыянукліду ў расліны, паводле ягоных слоў, залежыць ад вільготнасці глебы, яе складу, структуры: «На тарфяна-балоштій глебе пры шыльнасці забруджаныя 1 кюоры/км² выходзіць «брудная» прадукцыя: яна бярэ ўсё з глебы адзін да аднаго. Гліністая глеба забірае частку нукліду. Сέньняшніяе адвольнае вывядзеніе нейкіх тэрторый за ліку забруджаных абласцін на мае ніжкай падставы».

Адзінае, што можа выратаваць здароўе наша і будучых пакаленняў, — гэта прымусіць уладу лічыцца з грамадзтвам.

На жаль, пакуль гэта выглядае добрым пажаданнем. Улада, як адзначыў Аляксандар Мілінкевіч, «манапалізавала» вырашэнне Чарнобыльскай праблемы і не імкнела да дыялекту з грамадзтвам. Гэта ж пацвердзіла кіраўніца ліквідаванага жаночага ГА «Інцыдзітыва» Галіна Скараход: у Чарнобыльскай зоне дазволена дзеяніцаць толькі праўладнымі грамадзкім арганізацыямі. Улады не дазвалялі зарэгістраваць у Брагіне да 2003 г. ніводную грамадзкую ініцыятыву. Першага грамадзкага арганізацыя (видома, праўладная) звязалася толькі таму, што пад яе выдатковай грошы швайцарскі бок.

Аркаль Шанскі

Абраца Карала

Над супрацоўнікамі газеты «Згоды» навісла пагроза крымінальнае справы — паводле слыннага арт.368 КК «Абраца прэзыдэнта Рэспублікі Беларусь». Піша Аркадзь Шанскі.

Падставай для гэтага сталі вынікі пракратрусу, які наладзіў 24 сакавіка ў рэдакцыі газеты міліцыйнты й невядомы ў цывільнym, што не захадзелі называцца. Нібыта на падставе вуснай (!) скарыгі аднаго з суседзяў на «неправамерны дзеяніі» міліцыйнты бяз санкцыі ўзвартаўся ў прыватную кватэру, дзе месяцілася рэдакцыя, і канфіскаўші рэдакцыйныя кампютары й каліксы, разьвешаныя на сцянах.

Галоўны рэдактар газеты Аляксей Кароль напісаў скрутку ў пракуратуру, Парытэцкага раёну. Але з адказу пракурора Раманоўскага даведаўся, што не міліцыйнты парушылі закон, а сам ён можа стаць фігурантам крымінальнай справы. Як засведчыў пракурор, экспртыза выявіла, што «публічная дэмністрацыя ўказанаў каліжаў можа быць кваліфікавана як злачынства, падтлоджанае ч. 1 арт.368 КК». Таму, маўзіў, і кампютары затрымалі: каліксы маглі вырабляць на іх. Як у прыватнай кватэры можна наладзіць публічную дэмністрацыю, пракурор растлумачыў не захадзелі.

Кароль паскардзіўся ў гарадскую пракуратуру, патрабуячы прынаймальні да адказаў, — прынамсі, трех міліцыйнты, чые імены ўдаюся высьветліць, — участковага Ігнатаўскага і супрацоўнікаў аграпраўдніка-следчай групы Кірылу Новікава й Дзмітрыя Елісевіча.

Краўнік цінтуру прававай дапамогі пры ГА «Беларуская асыяція журналістаў» Міхаіл Пастухоў перакананы, што крымінальную справу супраць близкай да сацыял-дэмакратіі «Згоды» «засмовілі». Ахвяра можа стаць галоўны рэдактар Кароль ці рэдактар Альесь Зыльвіжкоў.

Сам Кароль кажа, што вялікага энтузізму ѿ срод міліцыйнты і работнікай пракуратуры не назірае. Ён думае, што яны на дужа хо-чуць выконваць такія брыдныя заданні.

Лідэр «Маладога фронту» Зыміцер Дашкеўіч у судзе, найперш апрануты прынесены сябрамі пухавік — затрыманых трымалі ў халодным РУСе. За ўдзел у «Чарнобыльскім шляху» 26 красавіка З. Дашкеўіч атрымаў дванаццаць сутак арышту.

СЦІСЛА

Міністэрства інфармацыі вынесла 13 красавіка падпрыяджанне атрымалі 15 красавіка за зъмены мовы (беларускай і расейскай замест беларускай) без інфармавання органу рэгістрацыі, падаруціны ў выходных звестках публікацыю рэкламных аўбесцякі рабітнічай яднаніні.

Недзяржаная газета «Вольнае Глыбокае» атрымала падпрыяджанне 15 красавіка за зъмены мовы (беларускай і расейскай замест беларускай) без інфармавання органу рэгістрацыі, падаруціны ў выходных звестках публікацыю рэкламных аўбесцякі рабітнічай яднаніні.

9000 асобнікаў кнігі «Выпадковыі прэзыдэнт», атрымалі падпрыяджанне 15 красавіка за зъмены мовы (беларускай і расейскай замест беларускай) без інфармавання органу рэгістрацыі, падаруціны ў выходных звестках і зъмены яднаніні.

Барыс Элькіна, канфіскаваныя на карысць дзяржавы. Так вышаўшы 18 красавіка Віцебскай абласці гаспадарчы.

Крымінальная справа ў данычніні да Паўла Севярынца і Міколы Статкевіча ў свярдзі з вулічнымі маніфестацыямі ў кастрчыніку 2004 г. перададзеная 18 красавіка ў суд Ленінскага раёна Менску.

19 красавіка прафсаюз РЭП атрымалі ад Міністэрства юстыцыі адказ: міністэрства адтэрміновала рэгістрацыю зъмен і дапайоненінню ў статут

РЭП, запатрабаваўшы тэхнічныя, які род дзеяніні націсці яднае сбіроў арганізацыі. Праект зъменення прафсаюза накіраваўся ў Міністэрства са скавакі: сірод іншага падгурджаўвалася магчымасць уступлення ў РЭП работнікам.

Суд Дарагічынскага раёну пакары актыўіста ПБНФ журналіста недзяржанай газеты «Для вас» Мікалай Брыча на 2,7 млн руб. паводле пазову старшыні і сбіроў участковага выбарчай камісіі. Падчас леташніх парламенцінных выбараў ён, як цвердзілі, Брыч, стаў сівядом парушыўшы на выбарчых участках з боку нецвірзояў прадстайніцкай камісіі. Выдалены з участку журналіст напісаў скрутку пракурору, але пад мэдаглід патрапіў зусім іншшыя сбіры камісіі. Ахвінавачаны ў п'янстве працтвінікамі камісіі падсудны Брыч у судзе.

У Палацічнікі ўнівэрсытэце 21 красавіка прарактрыцы атрымалі падчас распайсюджання студэнц-чукову і Алега Вяжэвіча.

У Аршанскім пэддзярдзікі падчас распайсюджання юблетненню незарэгістраванага «Маладога фронту» «Молады — ЗА» і булютаў ЗБС 21 красавіка затрыманы кіраўнік місісіўнай Рады моладзевых арганізацій Iгар Казімірчак. Яго затрымалі падсудны, якіх яўлікілі міліцыю.

21 красавіка Міністэрства паведаміў, што тэрмін пераходу аргструктур партыі і грамадзкіх арганізацій з жылога і нежылога фонду падзяліны да 1 чэрвеня.

Загад паддісаны Міністэрствам юстыцыі Віктарам Галаванавым якіч 5 красавіка.

У Менску 22 красавіка сяяцьраша на тры гадзіны, а потым на трох сутак за арганізацію акцыі 25 красавіка затрыманы Міністэрствам юстыцыі Віктарам Галаванавым якіч 3 красавіка.

У менскім судзе атрымалі падсудныя зъмены.

прадпрыемства «Лес» (г. Баранівічы) на падставе зъмены атрымалі згулі і ягоны пашпарт. Тэрмін затрымання 25 красавіка першыя намесцы пракурора Менску Мікалай Старатвой паддуркі на дэзісцера сутак. На Кілава заведзена якіч адна крымінальная справа — за паклён і абраузу прэзыдэнта: судове пасяджэнні на ёй прызначана на 19 траўня.

Падчас распайсюджання незалежнай газеты «Выбар — 22 красавіка ў СШ №19 Менску затрымалі актыўісткі незарэгістраванай арганізацыі «Зубр» Наталья Вушка і Алена Конопа. Міліцыяны выкіпілі сутак. На іх скліпі пратаколы за распайсюджання без выхадных звестак.

Машыны, на якіх вярталіся ў Беларусь удзельнікі сутракі з Кандалай Райс, — Людміла Пеціна, Святлана Калініна і Гары Паганяйла, мытнікі падраслалі большы за гадзіну.

За віывешанне бел-чырвона-белага сцягца на супрацьстэчнай рэзэвіднай 22 красавіка затрымалі актыўісткі «Зубра» студэнткі Ала Ковач і Надзея Носін. Міліцыяны затрымалі іх, калі дэзісцера паддуркі да, але неўзабаве адпусцылі, бо ні мелі доказаў.

25 красавіка 15 чалавек прайшлі галоўным вуліцам Гродна. Яны ўскладзілі кветкі калі памяцнай місіцыні пад аблывіканкам. За актыўныя сачыўнікі міліцыі, людзі ў цывільнym і гілеялістах. Шэсьць цырківнікаў паддуркі падзялілі да, але неўзабаве адпусцылі.

25 красавіка 15 чалавек прайшлі галоўным вуліцам Гродна. Яны ўскладзілі кветкі калі памяцнай місіцыні пад аблывіканкам. За актыўныя сачыўнікі міліцыі, людзі ў цывільнym і гілеялістах. Шэсьць цырківнікаў паддуркі падзялілі да, але неўзабаве адпусцылі.

25 красавіка 15 чалавек прайшлі галоўным вуліцам Гродна. Яны ўскладзілі кветкі калі памяцнай місіцыні пад аблывіканкам. За актыўныя сачыўнікі міліцыі, людзі ў цывільнym і гілеялістах. Шэсьць цырківнікаў паддуркі падзялілі да, але неўзабаве адпусцылі.

Суполцы Свабоднага прафсаюзу мэталіст

прадпрыемства «Лес» (г. Баранівічы) на падставе зъмены атрымалі згулі і ягоны пашпарт. Тэрмін затрымання 23 красавіка дэмантраваю ў мітынг, прысьвечаны сацыяльнай эканамічнай праблемам. Дэмантраваю проста забарані, а мітынг дазволіў ў хваёвым парку, што заліўкі палычылі за абраузу.

У Магілёве 26 красавіка акцыя «Зубра» скончылася затрыманнямі: у пастарунку трапілі Андрэй Зайдзік, Алег Мяцеліца, Максім Дварэцкі, Павал Угриновіч, Андрэй Разумкоў, Андрэй Палуда, Яўген Суворав, Мікалаі Ільін, Ганна Петракова, Таціана Янківіч, Вольга Рагуская, Влададар Турнанік, Уладзіслав Харкевіч, Уладзісліў Барыс.

Дзягутат Луцкага гарсавету (Украіна) Ігар Гузь быў збіты 26 красавіка ў Менску на Чарнобыльскай акцыі, затрыманы: у пастарунку трапілі Андрэй Зайдзік, Алег Мяцеліца, Максім Дварэцкі, Павал Угриновіч, Андрэй Разумкоў, Андрэй Палуда, Яўген Суворав, Мікалаі Ільін, Ганна Петракова, Таціана Янківіч, Вольга Рагуская, Влададар Турнанік, Уладзіслав Харкевіч, Уладзісліў Барыс.

27 красавіка судзілі затрыманыя на Чарнобыльскай акцыі ў цэнтры Менску. Кіраўнік пасей супрацоўніцтва «Які дынамізізм» Вадзім Рэзанав, пасуджаны на дэзісцера сутак, кіраўнік «МФ» Зыміцер Дашкеўіч — на дэзісцера сутак, актыўіст «МФ» Сяргей Лісічонак — на дэзісцера сутак, актыўістка АГП Марына Багдановіч атрымала 150 базовых велічын штрафу. Затрыманыя былі грамадзяне Раесі Ілья Яшын, Вітаўт Рэзанавіч, Міхail Пермякоў, Сямён Бурд, Павал Елізарau, Ірына Вараб'ёва, старшина БПС Сяргей Высоцкі, актыўістка «МФ» Артур Фінькевіч, Алег Смольскі, Сяргей Мурашка, Кірыла Шымановіч. З ногады затрыманыя падчас акцыі піяці ўкрайнайцаў МЭС Украіны накіравалаўся ў Беларусь нату.

АШ, Антон Лабовіч, Горадня

Талака ў Курапатах

Дзясяткі сабору Кансэрватыўна-хрысціянскай партыі — БНФ правілы першую селета талаку ў Курапатах. Актывісты зграбалі съмецьце, рэстаўравалі крикы, садзілі кломбы. За зіму сламіліся некалькі крикожу, паставленых паўднёвага дарогу, зыпіла капічка. Талакі ў нацыянальным інкрапалі будучь ладзіца праз усё лёта.

МВ

Хай ваююць чальцы БРСМ

Верце на верце, але ў «Палацэніі» аб правядзенні вясенізаванай дзіцячай гульні «Зарніца» па Віцебскай вобласці дадзена канкрэтная «ўстаноўка» па фармаванні каманды ўзлеснікай. Ім могуць стаць вучні 7—8-х клясаў, якія зьяўлююцца чальцамі БРСМ. Вось такая прывілея. Кажуць таксама, што ў венкаматах у дарызыўніку і прызыўніку патрабуюць дакумэнт, які пачывараджвае такое «членства».

Мо гэта азначае, што гонар служыць у арміі таксама будучь меў толькі «правільныя патрыёты»? Тады хлоцы, якія зъбіраюцца «касіць» ад войска, маюць пудоўнія шанцы — дастаткова толькі на стаць сябрам БРСМ.

Антон Бубала,
Верхнедзвінск

Зъмены вехаў

Старшыня Наваполацка-Полацкай рэгіянальнай арганізацыі Свабоднага прафсаюзу Беларускага Ўладзімер Антановіч разам з камандай падаў у адстаду.

Сыход ён матылаваў нязгоду з дзейнасцю краініцтва СПБ і яго старшыні Генадзя Быкава — краініцтва СПБ, на яго думку, мала ўзяле ўбага рэгіянальных суполак. Новым краініком полапака арганізацыі выбраны работнік полапака ААТ «Полацак-ІПКолавакон» Мікола Шарах. На гэтым прадпрыемстве дзейнічае адна з самых вялікіх прафарганізацый СПБ на Полаччине.

Васіль Кроква, Полацак

Сель у Палачанах

У вёсцы Палачаны паток веснавой вады змыў 20 мэтраў дарогі Маладчна — Валожын. Звычайна вада ў гэтым месцы па трубах пад дарогай накіроўваецца ў Бярэзіну. Аднак селета яна кілямтры за два ад месца здарэння змыла звалку. У выніку ётага трубы засымечліліся, і бурная вада расчысьціла сабе дарогу праз гасынцы.

«Рэгіянальная газета»

Чырвоная плотка

Берасцейскі рыбак вылавіў у рэчцы Мухавец залатую рыбу. Дакладней не залатую, а ярка-чырвонага колеру. Іхтыёлігі прызналі, што гэта вельмі рэдкая форма плоткі, якая называецца орфа, альбо чырвоная плотка. Гэта мутант. А розныя мутантныя формы рыбы у прыродзе ўзыходзяць часта, але выжываюць рэдка, толькі ў тых выпадках, калі знаходзяцца ў

ЦЯПЕР У ПІЯНЕРЫ заганяюць не 22 красавіка, а 26-га. Менскіх школьнікаў у піянеры і БРСМ урачыста прымалі «старэйшыя браты» з саюзнай Рәсей.

спрыяльных умовах. Увогуле ў Мухаўцы за апошнія гады з'явілася 4 новыя віды.

«Брестская газета»

Давядзенне непаўналетніх

У першым квартале ў Асіповічах за розныя парушэныя грамадзкага парадку да адказнай прыцягнута 106 жыхароў. Сума шрафаў склала 5,853 млн руб.

Найбліжэй колькасць прыцягнута да адказнай прыцягнута да артыкулу 160 КадП — давядзенне непаўналетніх да стану альягольнага аг'янення.

Рыгор Латышэвіч, Асіповічы

Павярніся, Ільліч, на Захад

З прычыны правядзення «Даждынак-2005» у Слуцку распачаліся маштабныя работы па абнаўленні фасадаў і дахau шматкватэрных дамоў абарапал галоўных вуліц ды рэканструкцыя цэнтральнай плошчы. На гэта зь дзяржбюджету выдзелена звыш 120 млрд руб., што ўдвай больш, чым увесе гадавы бюджет гораду. Пад знос трапілі на плошчы на толькі фантаны і кветкавыя кломбы, а і бронзавы помнік

Ільлічу, што стаяў на шасцімэтровым паставанні. Ільліч перанеслі цераз вуліцу ягонага імя і паставілі перад уваходам у Дом дзіцячай творчасці, дзе да перарабоды месціцца гарнак КПБ. І капі на старым месцы Ленін пазірал на ўсход, у бок Масквы, то ціпэр — на заход, да Эўропы. Прауда, паставанні новыя невысокі, нейкія два мэтры з гакам, і не такі грувасткі, як ранейшы.

Жыхары горада паставілі да такога перасялення правадыра

пралятэрніту абыкавана, затое

былі абурнаны, калі пабізі

новага месцінагаходжання

Ільліч быў спылаваны пад

корань пяць прыгожых,

нестарых яблік, у тым ліку дзівэ

срэбраных, якія, між іншым,

стаялі за сыпінаю правадыра.

Mіхась Кутнівецкі, Слуцак

З дзённіка дэпутаткі Мілешчанкі

У Круглым няме ніводнай установы, якая б абсолютно вала «кветкі жыцця» круглянцаў. Нават кавярно «Верасо», што задумалася як дзіцячая, чыноўнікі ператварылі ў піцейную установу, якая працуе толькі ў вечарні і начын час.

Гандлююць сырптынім напоямі

і ўсе «пункты» грамадзкага

харчавання ў дзённы час. Таму на дзіўна, што побач зь дзесьмі, якія ласуяцца марозівам, можна ўбачыць і п'янага буга, што купіле пляшык танинага віна і тут же выпівае.

Пра якое выхаванні можа ісці гаворка, калі скроў і спрэ

культывеца п'янству?

У той жа час не рэкламуюцца

мисціны, дзе можна цікава

правесыць час разам з дзесьмі.

У кафэ нават няма тэлевізараў

— дзеци на маоць магчымасці

глядзець мультфільмы.

Нядзельная пратагука, якую

дэпутат здзейсніла па просьбе

мацяроў, што маоць малых

дзяцей, пакінула горкас

уражанніе, хоць у адной з

кнайпаў дэпутатку з яе мужам

абслужылі вельмі ветвіга: мужу

— то грамаў гарэлкі, дэпутату

— марозіва. Зачыненым

дзівярнім сустрэў сямейную

пару раённы дом культуры, на

уваходзе якога вісіць графік

працы, нібы гэта звычайнай

кантора: з 9 раніцы да 17 гадзін вечара.

Ни дзіўна, што цікава правесыць

выходныя дні бацькам з

дзесьмі проста няма дзе.

Ці не таму так «памаладзела»?

Зінаіда Мілешчанка, Круглае

Украінізацыя

Украінскія тавары шырэй

пранікаюць у Беларусь.

Кірмаш у Хмяльніцкім

цалкам замяніў варшавскі

стадыён. А тутоўсныя паркі

павялічваюць колькасць

рэйсаў у гэтыя украінскі

горады, адкуль беларусы

цягнуць танныя рэчы. Ёсь

бядотнай суседкі (гаворачы

словамі БТ) — у

квітнеючую Беларусь.

Назірае Руслан Равяка.

Разам з тымі речамі трапляе да нас і украінская мова. Надпісы па-украінску маюцца на ўсіх таварах, абортках і пакуниках. Прадпрымальнікі ўжо вольна чытаюць на ёй, вельмі хутка вывучыўшы яе без прымусу — дарэчы, як некалі і польскую. Прадавец лёгкага чытае і тлумачыць пакуники кампаніенты парфумы, спосабы ўжывання шампуню. Нікога на ўзімішвілі украінскім надпісам на турецкіх, кітайскіх прадуктах.

Законы Украіны прымусілі украінізавацца на толькі заходніх вытворцаў, але і расейцаў. Дарма што на расейскіх каналах плавізгаюць пра забарону вывучэння расейскай мовы ў Кіеве, амаль на ўсіх таварах расейскага паднімаюцца. Грошы ўжо капіталь перамагаюць палітыка заплюшчва вочы на бізнес, жывічыся з тых самых сродкаў ад продажаў ва Украіне.

Беларускія фірмы таксама хутчэй украінізуюцца, чым беларусізуюцца. Прыклад — пінскія запалкі, на пушачках якіх зъмешчана наліпка цалкам на украінскі мове. Нашы марозіва, чыпсы, шакалад маюць на абортках расейскія і украінскія тэксты. Некаторыя фірмы (з большага беларускія, а не расейскія) дапісалі да таго, перад расейскім надпісам ставіць два значкі: RUS, BY. Недзе ніжэй ідуць надпісы па-украінску, польsku, чыску, славаку.

Забыўшыся на беларускую мову, нашы вытворцы вельмі хутка асвоілі моўнае закандаўстві суседнай краіны. Украінізацыя пасыхава рэзультатуе на прадпрыемствах Гомеля і Берасця. Зыходзячы з гэтага, відавочна, што беларусізация пойдзе шпаркім крокам, як толькі дзяржава пачне надаваць гэтаму пэўную ўвагу. Пакуль, на жаль, у нас адбываецца адвартона...

Як гэта ні парадак саласьця, украінізація мага стаўчыцца вынікі для Беларусі. Вытворцы расейскага соку «Мая сям'я» ці макароны «Шабекінскай», зъходзячы з украінскага вопыту, пераклалі адразу і на беларускую мову свае надпісы на ўпакоўцы. Расейскія фірмы, каб не дурыць сабе галавы беларускім закандаўствам, лягчына мяркуць, што калі ёсць незалежная дзяржава, дык і родная мова тамака мае лепшыя становішча. Памыляючы расейцы. Дзякую за гэта украінцам.

Пісьменнік-кінік Андрэй Пяткевіч

Мінела дзесяць гадоў, як німа Андрэй Пяткевіч. Андрэй нарадзіўся ў 1966 годзе ў вёсцы Ісліп на Навагрудчыне. Вучыўся ў Гарадзенскім універсітэце, уваходзіў у літасуполку «Верш-гурт «Дыяген», Гарадзенскі літаратар Юрасі Пашцопа ў эсэ «Постмадэрнізм, кальска мяя» пісаў: «Для Андрэя Пяткевіча кінізм быў пэрманэнтынным палітычным бунтам супраць таталітарнае дзяржавы, патаптаннем нормаў філістэрска-

Для Андрэя Пяткевіча кінізм быў пэрманэнтынным палітычным бунтам супраць таталітарнае дзяржавы. Ён, пісьменнік, не цаніў пісанага слова, калі трэба было выбіраць паміж словам і ўчынкам... Ягоны кінізм уяўляў бунтарскі стыль паводзінаў і філязофскі лад жыцця».

Учынкаў, звездайсценых Пяткевічам, было шмат. Ён выкрываў стукачоў і несумленных людзей, бесхрыбетнікаў і пафігістатаў. Пра дамаганыні гарадзенскага КДБ расказаў у артыкуле «Паэт і камітэт», надрукаваным у гарадзенскай «Пагоні».

Маленкага росту, худзенькі, сухенькі, Андрэй Пяткевіч нагадваў фальклёрнага дзідка-дамавічка, які мусіць сачыць за парадак у хаце, а яго мала хто слухаеца. Таму ўесь час трэба ўшчуваць і сарамаціць жыхароў дому.

Андрэй спачатку паставіўся кры-

тыхна да маёй ідэі ўтварыць Таварыства вольных літаратаў. У красавіку 1993 году ён даслаў у Полацк гнёўны ліст, у якім сядр іншага пісаў: «Ни бачу асобаў для ТВЛ, за выключэннем трох-чатырох чалавекаў. Які літаратар ёсьць вольны? Абавязкова той, хто акрамя ўсяго іншага друкуеца толькі на тарашкевіце й не супрацоўнічае з афійнымі выданнямі».

Упершыню ў палацікі выданьнях верши Андрэй Пяткевіч былі надрукаваны ў альманаху «Ксірак беларускі». Сярод іх і праграмы: «Я сеіні быў самім сабою, у твар брыду называў брыдо».

У яго ад нараджэння быў парок сэрия, але съмерць стала для ўсіх нечаканай. А пасмартотнай кнігі няма і да сέняня.

Алесь Аркуш

КАЛЯНДАР

Травень

- 1 — Вялікдзень у праваслаўных.
- 1 — Дзень працы.
- 1 — 75 год з дня нараджэння драматурга й празаіка Алесі Петрашкевіча (1930).
- 2 — Сусветны дзень Галакосту, у памяць пра шэсцьць мільёнаў грабрэй, якіх зынчылі нацысты. Слова «галакост» з старожытнагрэцкай мовы перакладаецца як «зынчэнне агнё».
- 3 — Сусветны дзень свабоды друку.

- 6 — 100 гадоў з дня нараджэння пазатра й перакладчыка Юркі Гаўрука (1905—1979), аўтара першаў на Беларусі кнігі паэтычных перакладаў «Кветкі з чужых падоў» (1928 г.).

- 7 — 125 гадоў з дня нараджэння навукоўца Міхала Ромэра (1880—1945), аднаго з ізвялят «крайчай». Супрацоўнічай з «Нашай Нівай», узначальваў віленскую масонскую ложу «Літва», у яку ўходзілі Антон Луккевіч і Вацлаў Ластоўскі.

- 9 — Дзень Перамогі.

- 9 — 75 гадоў з дня нараджэння фізыка Міхаіла Цэдрыка (1930—1994).

- 9 — 50 гадоў з дня нараджэння гісторыка Уладзімера Емяльянчыка (1955—2003).

- 10 — Радаўніца.

- 11 — 150 гадоў з часу заснавання графам Яўстахам Тышкевічам у Вільні музея старожытнасці (1855 г.).

- 13 — 100 гадоў з дня нараджэння народнай артысткі Беларусі Стэфані Статнікі (1905—2000).

- 13 — 75 гадоў з дня съмерці нарвэскага даследчыка Арктыкі Фрыт'ёфа Нансена, ліўрэзата Нобэліўскай прэміі міру 1922 г.

- 14 — 50 гадоў з дня нараджэння Аляксандра Данілава (1955), чальца-карэспандэнта НАН Беларусі, навукоўца ў галіне сацыялістычнай палітологіі.

- 16 — 50 гадоў з дня нараджэння гімнастыкі Вольгі Коруб (1955).

- 18 — 75 гадоў з дня нараджэння Андрэя Нарбута (1930), даследчыка гензэліт шляхецкіх родоў Беларусі, Літвы, Польшчы, Украіны й Расіі, старшыні Маскоўскага рэгіональнага аб'яднання Міжнароднай асацыяцыі беларусаў.

- 19 — 525 гадоў (1480) з дня съмерці польскага храніста Яна Длугоша.

- 20 — 75 гадоў з дня нараджэння філэзифа Мікалая Жукава (1930), заснавальніка беларускай навуковай школы ў галіне філозофскіх проблем тэорыі систэм, кібернетыкі, матэматыкі й інфарматыкі.

- 22 — 75 гадоў ад нараджэння фальклорыста Івана Цішчанкі (1930—2001).

- 23 — 25 год з дня съмерці опернай сцяячкі (сапрана), народнай артысткі Беларусі Ларысы Александроўскай (1904—1980).

- 24 — 75 гадоў з дня нараджэння масачкі і змагаркі за права жанчын Галіны Русак (у дзявоцтве Родзькі) (1930—2000), беларускі, што жыла ў ЗША.

- 25 — 75 год з дня нараджэння Мікалайа Дземянца (1930). Кіраваў Вярховным Саветам БССР у 1990—1991 г., пры ім была прынята Дэкларацыя аб дзяржаўным суверэнітэце.

- 27 — 75 гадоў з дня нараджэння навукоўца ў галіне яздэрнай энзргетыкі Валінція Барысевича (1930).

- 28 — 100 год публікацыі першага беларускага верша Янкі Купалы — верша «Мужыку» у газэце «Северо-Западны краі» (1905).

**прэзэнтацыя японскага праекту:
МЕСЯЦ і СОНЦА**

WZ - ORKIESTRA

ЗЬМІШЕР беларускі артыст
ВАЙЦЮШКЕВІЧ

**Любімая і новая песньі:
творы з супольных музычных проектаў:
"Народны Альбом", "Я нарадзіўся тут",
"Святы вечар".**

T. 6490888, 7662425, 4006774.

«Ад Кієва да Менску далёка»

Праця газеты «Наша Ніва»

Словы, вынесены ў назуву, належалі паслу Вялікабрытаніі ў Беларусі Брайану Бэнэтту. Пры гэтым глыбокага сымбалічнага зместу ў гэтым словам брытанскія дыплямат не ўкладаў. Проста гэтыкім чынам ён растлумачыў, чаму, на яго думку, офіс Эўрапейскай камісіі, г.зн. фактычна пасольства эўрапейскага пратадзяржавы, патрэбен у Менску.

Прадстаўніцтва ў Кіеве дэфакта займаеца сёняня таксама й пытальніцамі Беларусі ды Малдовы. Але збіраецца і аналізуецца інфармацыю пра Беларусь супрацоўнікамі на такой адлегласці даволі складана. А ў тым, што гэта трэба рабіць, сёняня ніхто ў Эўразіязе ўжо не сумніваецца. Такая выснова выйкака з выказванняў ня толькі сп.Бэнэта, але і іншых эўрапейскіх паслоў, што прагучалі падчас прэс-канферэнцыі ў брытанскій амбасадзе ў Менску 25 красавіка.

Фармальна прэс-канферэнцыя, зладжаная з ініцыятывы тыднёві-

ку «Белорусскій рынак» з дапамогай Беларускай асацыяцыі журналістіў, была прысьвеченая першай гадавіне паширэння Эўразіязу. Насамрэч цяперашні момант даваў куды больш падставу адзначыць гадавіну славутай прэс-канферэнцыі паслоў у Менску, правядзенне якой трайчы прызначалася ў Нацыянальным прэс-цэнтры г.трыойкі пераносілася, пакуль яна не адбылася ўрэшце ў будынку літоўскага амбасады.

Тое, што год таму мела характар ледзьве не міжнароднага скандалу, сёняня ўжо нікога не зьдзіўляе. Нікога не зьдзіўі, напрыклад, той факт, што прэс-канферэнцыя, арганізаторам якой выступае беларускі тыднёвік, праходзіць на тэрторыі замежнай дзяржавы. Відавочна, што якім правядзенне ў якім хоча іншым памяшканні сталіцы выклікала б праблемы. Выявілася, напрыклад, што ў арандованым памяшканні няма сывітла, ці яно не адпавядае санітарным нормам, ці ў ім закладзена бомба. Альбо ўлады праства заба-

ранілі б мерапрыемства — бяздай прычыны.

Паслы краінаў Эўразіязу гэту акадынічнасць цудоўна ўсьведамляю і таму імкнуліся адказаць на пытанні журналістіў гранічнай каректнасцю, хоці часам заставацца ў рамках палітычнай каректнасці было даволі цікава. Так, пачуўшы з вуснай камэнтатара АНТ сп.Думбадзэ, што краіны, далучаныя да Эўразіязу, у выніку спозналі толькі занядз эканомікі, павышынне цен і беспрацоў, амбасадар Латвіі сп.ні Майра Мора выказала меркаваныне, што беларускі камэнтэтар занадта шмат глядзіць перадачы свайго тэлеканала. Гэтая рэпліка выклікала агульны сімех прысунутых. Праўда, сімех атрымалася сумны, паколькі ўсім было зразумела, што гэты адказ не прагучыць у дзяржаўным тэлээфры.

Супрацоўнікі БТ і АНТ прыйшли на прэс-канферэнцыю зусім не для таго, каб задаваць пытанні, а тым больш атрымліваць на іх адказы, а для таго, каб чытаць лекцыі кіраўнікам па-

сольствіў Эўразіязу аб перавагах дзяржаўнага ладу Беларусі ды самабытнасці беларускай демакратыі. Зрэшты, пераконваць паслоў у гэтай «самабытнасці» не было патрэбы. Пасол Польшчы Тадэвуш Паўлюк, напрыклад, хоці і адмовіўся камэнтаваць выказваныні кіраўніка Беларусі на неконт падрыўной ролі польскай амбасады, проста звязаў, што яна, гэтая роля, «ня мае нічога супольнага з тым, што было сказана».

Пасол Літвы Ёнас Паслаўскас заклікаў журналістіў не драматызаваць ситуацыю ў сувязі з тым, што напярэдадні прэс-канферэнцыі яго выклікалі на размову ў беларускі МЗС. Паводле ягоных слоў, гутарка ў міністэрстве наслідчыста рабочы характар і на мела дачыненія да вядомай сцярэчкі Кандалізы Райс з беларускай апазыцыяй у Вільні. А той факт, што яны разам з латвійскай амбасадаркай наведалі ў турме Міхаіла Марыніча, увогуле, паводле слоў літоўскага дыплямата, ня звязана ні з якімі замежнапалітычнымі па-

дзеямі.

Выглядала так, што заходняя паслы спрабуюць супакоіць на столькі журналістіў, колькі самі сібе. Здаецца, яны ў самі гэта разумелі, паколькі лічбы аб росьце за мінкульты год эканамічнага супрацоўніцтва іх краін зь беларускім бокам хоць і гучалі, але суправаджаліся рознага кшталту агаворкімі ды заявамі аб tym, што трэба падзяляць эканоміку ў палітыку. Гэтыкім чынам было прапанавана ў на-мер Эўразіязу адчыніць сваё прадстаўніцтва ў Менску разглядаць не як палітычны, а як чыста тэхнічны акт. Тоё, што гэты намер, таксама як факт самой прэс-канферэнцыі заходнях паслоў, улады Беларусі пастара-юща выкарыстаць у сваіх пра-пагандысцкіх мэтах, ніхто з паслоў нават не спрабаваў аспрэч-ваць. Адзінай аптымістычнай ноткай, што прагучала ў выказ-ваннях дыплямататаў, — гэта сыцілі спадзей на тое, што на чарговую гадавіну паширэння Эўразіязу наступным разам зноў прыйдуць журналісты.

IN MEMORIAM

Апошняе інтэрвію Барыса Рагулі

З Барысам Рагулем гутарыць
Аляксандар Адзінец.

— Пасыль таго я Ви пры кінцы вайны апынуўся на чужыні, у родным краі больш ніводнага разу не быў. Што гэта — трагічнае непараузменыне ці пінчата эпохі?

— Для мяне гэта трагедыя. На працягу ўсяго паслявіннага жыцця я меў на дзею юбачыць родную Беларусь. Але, як ні шкада, не ўдалося. Адночы я ўжо цьверда для сябе вырашыў: еду! Аднак адзін зь беларускіх дзеячоў, які жыве ў ЗША, напярэдзіў мяне, што гэта рызыкаванная ідэя і няма ніякіх гарантый мабіс бяспекі. Хіба ж так? Калі б я меўмагчамасць там нешта зъмяніць, тады бы рызыкаваў. А так...

— Якой Вам ўяўліеніе сёняняшняй Беларусь здадё, з-за асіні?

— З вялікай павагай і зайдзрасцю слухаў навіны з Украіны, якая стала на шляхах Захадніх Эўропы. А Беларусь і даўней застаецца халюём Москвы.

— Беларусь стражваюць мову, культуру і самабытнасць. Якія працэсы прывіляючы народ да такога становішчя?

— Шматвяковы ўплыў расейскай культуры Вазыміце майго дзядзьку Васіля Рагуло: ён быў адданым патрэбам Беларусі, адстойваў яе інтэрэсы ў польскім сэнсе, але размаўляў толькі па расейску. На іншай мове гаварыць ня мог. Але магаць, актыўна ўдзельніца Грамады, вучыла мяне шанаваць беларускую мову, свободу і дала напрамак у жыцці.

— Калі б мары Вашага пакаленія ператварыліся ў реальнасць і Беларусь, скарыстаўшыся з сутыкнення супрэдзяржаваў у Другой сусветнай вайне, аднавіла сваю існелжансць, які павінен быў бы і кіраваць дзяржавай, хто з грамадска-палітычных дзеячаў таго часу меў самую моцную ха-рэзму?

Сустрэча «рагулёўца» у Вільні 3 ліпеня 1997 г. Барыс Рагула першы зълева.

— Цяжка сказаць... Усевалад Родзька быў адным з самых здольных і таленавітых беларускіх інтэлігентаў на май віку. Менавіта Родзька ўтварыў Беларускую незалежніцкую партыю, што мела грандыёзную пляны, і аддана кіраваў ёю. Пасыль пераезды на Захад мы рабілі намаганні пайсці супраць Саветаў адзіннога фронту з амэрыканцамі, аднак тыя, па сутнасці, адмовілі нам у супрацоўніцтве. Потым у СССР забілі Родзьку, і дзея-насць партыі канчаткова спынілася.

— Да гэтага часу шмат спрочак выклікае персону Радаслава Астроўскага, які ўзначальваў Беларускую Цэнтральную Раду. Што гэта быў за чалавек?

— У суме ён быў чалавек пазытыўны.

Пры паляках хацеў ім падабацца, каб нешта зрабіць для беларусаў. Пры немецкіх аставініцах ён хацеў зрабіць таксама ўсё на карысць беларусаў. Ён дабіўся мабілізацыі ў Беларускую краёвую абарону. Астроўскі быў з той часткі беларускай інтэлігэнцыі, якай верыла, што ў любых умовах можна нешта рабіць на карысць Радзімы.

— Што абыцалі немцы акупаваным беларусамі?

— «Вас чакае зямля!» Але сапраўды мы не атрымалі нічога... Я вельмі хутка расчараўшыся ў немцах. Калі ўцікаў зь немецкага палону, перайшоў мяжу і зайдзіў у адну з слянінскіх хатай, дык пачуў наступнае: «Дурні, віратайце да немцаў і ратуйце нас ад бальшавікоў!» Гэта быў

вельзарны шок для мяне. Пасыль ж стала ся так, што не было аніводнай прычыны, каб мы падтрымлівалі немцаў. Немцы зрабілі ў Беларусі туго ж памылку, што Буш зрабіў у Іраку. Палітычную.

— Якой Вам сёняня ўяўліеніе галоўнай ролі Наваградзкага швадрону?

— Галоўная роля ў тым, што беларускі жайнер ахоўваў свой народ! Менавіта ахоўваў. У ваколіцах Наваградку, у вёсках, маіх хлопчыц прымалі, як сваіх дзяцей. Тады я пераканаўся, што, калі б мы мелі сваё войска, яно было бы прыкладам аховы беларускага насыльніцтва.

— Вы, напуша, нарадзіліся ў кашупі, бо століцы разоў уцякалі ад съмерці...

— Дык добре ўцякалі! Цікай ўжё даўліці ўцекі з «амэрыканкі», знакамітай менскай турмы. Мне быў вынесены съмертны прысуд, я чакаў съмерці ў спэцыяльнай камеры на 20 чалавек. Я дапамагаў старэйшим сябрам, рабіў шахматы з хлеба. Калі нас ужо вывёзлі на съмерць, начасілася немецкая бамбёжка. Я кінуўся на ўцекі. Пераседзэў колкі часу ў лесе, ішоў съцежкамі і вироўшы ў родны Наваградак, дзе даведаўся, што маші забіла бомб...

— Чым цяпер займаючы Вашы чацвёртага дзяцей — Рагнеда, Вітаўт, Валодзімір Андрэй?

— Дачка прадае настаўніцай у Атаве, адзін з сыноў таксама аддаў сябе пэдагагічнай справе. А двое другіх пасехалі ў ЗША, дзе працуяць лекарамі. Іх цікавіць, што робіцца ў Беларусі. Аднак такога патрэбтаему, як у нашага пакаленія, у іх, ведама, няма...

— Якія навіны прынесе Вам сёняня самае вялікае задавальненіне?

— Любая добрая навіна з Бацькаўшчыны. Веру, што Беларусь знойдзе сваё сапрауднае месца ў сусвеце, месяца, якога яна заслугоўвае.

Паводле «Салідарнасці»

Расклад руху електрацягнікоў зь Менску

(ад 22 красавіка
2005 году)

На Баранавічы

Марка, г	Лот, №	Описание	Ном.
Бакинская	14-34	11 кг/мкм вода, бакинская — соленая в 1 кубике с 1 кг соли, соленая в Бакинской воде	III
Бакинская	4-12	10 кг/мкм вода, Бакинская, Бакинская, Гянджа-река, Гянджа-река Каспийского моря, Медные Азотные Комплексы Гянджа	III
Сабунчи	2-52	10 кг/мкм вода	III
Бакинская	6-10	Бакинская Воды Гянджа, Бакинская, Бакинская, Низкородниковая Каспийская	С
Гянджа	6-12	10 кг/мкм вода	II
Бакинская + Гянджа	8-10	10 кг/мкм вода, Каспийская, Азотная Гянджа, Бакинская, Гянджа, Бакинская, Бакинская Гянджа, Гянджа	III
Бакинская	7-18	10 кг/мкм вода, Бакинская, уксусная кислота вода, Уксусная кислота Гянджа, Гянджа, Гянджа, Гянджа	III
Гянджа	3-10	10 кг/мкм вода	III
Бакинская	7-10	10 кг/мкм вода	III
Сабунчи	8-10	10 кг/мкм вода	III
Сабунчи	9-10	10 кг/мкм вода	II
Сабунчи	9-11	10 кг/мкм вода	II
Сабунчи	10-11	10 кг/мкм вода	II
Бакинская	10-12	10 кг/мкм вода	II
Сабунчи	11-07	10 кг/мкм вода	II
Бакинская	11-15	10 кг/мкм вода	III
Сабунчи	12-10	10 кг/мкм вода	II
Сабунчи	12-13	10 кг/мкм вода	II
Бакинская	13-15	10 кг/мкм вода, Гянджа, Гянджа, Гянджа, Гянджа, Гянджа, Гянджа	III
Сабунчи	13-17	10 кг/мкм вода	III
Бакинская	14-11	10 кг/мкм вода	II
Гянджа	1-15	10 кг/мкм вода	II
Сабунчи	15-16	10 кг/мкм вода	II
Бакинская	15-15	10 кг/мкм вода, Гянджа, Гянджа, Гянджа, Гянджа, Гянджа	III
Бакинская	16-18	10 кг/мкм вода, Азотные Азотные Азотные Соли	II
Сабунчи	16-20	10 кг/мкм вода, Азотные Азотные	III
Бакинская	17-19	10 кг/мкм вода, Азотные Азотные вода	II
Сабунчи	17-19	10 кг/мкм вода	III
Бакинская	18-19	10 кг/мкм вода	II
Сабунчи	18-19	10 кг/мкм вода	II
Бакинская	19-21	10 кг/мкм вода, Азотные Азотные вода	III
Сабунчи	20-22	10 кг/мкм вода, Азотные Азотные вода	III
Сабунчи	21-20	10 кг/мкм вода	III
Сабунчи	22-21	10 кг/мкм вода, Азотные Азотные вода	II

* Электрацягнік Ждановічы – МП – Баранавічы-Палескія курсе штодня, у панядзелкі ходзіць па маршруце МП – Баранавічы-Палескія.

На Асіповічы

На Маладэчна

На Воршы

Фото: Ю. Студенік

«Ні кроку назад!»

Праця са старонкі 1.

Месца збору тых, хто плянаваў падаваць пэтыцыі ў адміністрацію Лукашэнкі, апінулася далёка ў глыбіні недаступнай тэрэгтоны, таму мітынгуюцы пакрысь пачалі акумульвацца на ходніку на рагу праспекту Скарэны ды вуліцы Энгельса. А 18-й сабралаўся ўжо некалькі сотняў чалавек, у тым ліку кіраўнік асноўных апазыцыйных партый.

Адразу заўважна: акцыя будзе вельмі маладой і вельмі стракатаў. Маладафронтайцы павізываюць на галовы блакітныя стужкі. І, лідэр Зыміцер Дашкевіч раздае блінкі пэтычны тым, хто яшча не пастаўіў свой подпіс. Два хлопцы расцягваюць аранжавы транспарант. Но ўкраінцы? Не — «Якія ідуць бяз Пуціна». А вось і ўкраінцы з жоўта-блакітным сцягам. Дзяўчына ў бандане з надпісамі «СПС», на шы — хустачка «Поры».

За нашу і вашу свабоду

«Час на разыходжаньне — 5 хвілін, — пачынае міліцыя свой занудны рэчытатыв. — Ви замінаеце рух грамадзкага транспарту». «Хто супраць крыж?», — пытается праваславны сцятар, тримаючы крыж зь бел-чырвона-белай стужкай. Што думаюць аманаўцы, здагадаца цяжка, але ні сцятара, ни

крыж не чапаюць, прынамсі, пакуль.

Зыміцер Дашкевіч звяртаецца да журналістаў ды мітынгоўцу: «Мы прыйшли для таго, каб перадаць звяроты прэзыдэнту Лукашэнку. Ён сам замацаваў замандаўчы, каб беларусы мелі права звяртацца да яго з любымі сваімі пажаданнямі». Ён пералічвае патрабаванні: адмінінцы прымусовае разъмеркаванье ў чарнобыльскую зону, спыніць вытворчасць прадуктаў у «брудных» раёнах і скасаваць заборону на аздараўленненне дзяцей на Захадзе. «Сібры, дзе маладафронтайская там расцягажка? Даставім!» — бадзёра камандуе Зыміцер, скончыўшы правому.

Пасыля яго прамаўляе Ігар Гузь, кіраўнік украінскай моладзевай арганізацыі «Нацыянальны альянс». «Шаноўныя сабрі! — кажа ён. — Сённяні ўкраінцы з аранажавымі сцягамі прыехалі ў Менск. Наша задача — адолець апошнюю дыктатуру ў Еўропе. Нам задаюць пытанніе — ці мы байміся? Ні ў якім разе. Падчас аранжавай рэвалюцыі сотні беларусаў былі на Майдане, і сённяні мы будзем з вами, да поўнай прамогі!»

Разгортаўца бел-чырвона-белага сцяга, расцягваючы крыж зь бел-чырвона-белай стужкай. Што думаюць аманаўцы, здагадаца цяжка, але ні сцятара, ни

крыж не чапаюць, прынамсі, пакуль. «Сённяні Украіна — заўтра Расея!» — радасна намагаючыся перакрычаць іх два расейскія хлопцы. Па-новому гучыць словаў на расцягажкы «За нашу і вашу свабоду». Ва Украіне гэтага ўжо няма, у Расеі — пакуль няма яшчэ і такога, і таму яны ў Менску.

Ланцуг на калёну

Спіназ разумес, што масе перавагай у чарнобыльскую зону, спыніць вытворчасць прадуктаў у «брудных» раёнах і скасаваць заборону на аздараўленненне дзяцей на Захадзе. «Ні кроку назад!» — гласна камандуе Зыміцер. Калённа спачляе руки. Стаяць. Мікрапаўз. Кантакт. Тры тузіны аманаўцаў супраць трох тузінай хлопцаў. Амаль што адзін на аднаго. Спіназ разумес, што масе перавагай, і не хапаеца за дручкі — загаду німа. Задача іншай — адціснуць калёну як мага далей, прагніць яе па праспэкце. Маўляй, паглядзіце, шчанокі, на што вы здатны.

Але калённа падаеца напад туга. Аманаўцы, атачыўшы яе па-мурашынаму з краю, цяжка, крох за крохам, пасоўваючы на-перед. Яны пнуцца, сапуць, з чырвонымі тварамі пхают адзін аднога ў сціны, а ў саміх боты слізляюць па плітцы. Пазамінчыні больш моцныя, гэтым разам яны выглядалі слабакамі.

Бралі перавагай у мускульна-тушчавай масе.

Нарышце, стаміўшыся напружваць цягліцы, амап бярэца за гумовыя дручкі. Калённа разразана, пачынаецаа беганкі, падрульва «ПАЗік» з чорнымі шыбамі. Кағосыці зцігнуць у аўтобус, жаночыны кричыць. Частка аманаўцаў паўколам прымікае рэшту хлопцаў з калёнамі да сцяны. Па аднаму іх выхопліваюць ды зцігнуць у аўтобус.

Міліцыя з народам

«Трымаемся разам! Трымаемся разам!» — чуваць голас Зымітра. Стаяць нейкі трэск, нібыта ламаючыя косткі, — але, хутчай за ўсё, гэта «касманаўты» сутыкаючыя шлемамі. Заломаваюць руکі. Нейкай дзяўчынке бегае навокал ды голасна плача.

Зыміцер і яшчэ некалькі чалавек на зямлі. Праз некалькі сэкунд іх таксама кідаюць у аўтобус.

«За нашу і вашу свабоду!», «Міліцыя з народам!», «Разам нас багаты!» — праць дзесяць хвілін крываць калённа, другім разам накочаючыся на ланцуг аманаўцаў. У радах — ужо іншыя твары. Аманаўцы больш не ідуць ланцугом, а кідаючы на-перед, моладзь разбіягаетца. Кағосыці схапілі. Два «касманаўты» на дыбачках падбіягаетца да Марыны Багдановіч ззаду (каб

ни ўбачыла), хапаюць яе пад руки ды цігнуть за рог будынку ў бок аўтобусаў.

Анатоль Зінгер, той, хто «крочыць бяз Пуціна», стаіць на вуліцы Леніна. Толькі што міліцыя схапіла яго сябра. Анатоль на выгляд амаль падстак, у джынсах ды куртачы. «У Беларусі творыца поўнае бязмежска, — высокім юначым голасам кажа ён. — Я чакаў шмат чаго, але не такога. Я ўпершыню ўбачыў ўсё гэта на свае очы. Гэта жах». А што думае моладзь там, у Расеі? «Ёсьць вялікая колкавыя людзей, якім не падабаеца той рэжым, які шапер усталёўвае пан Пуцін. Гэта факт. Чым больш жорсткім робіцца рэжым, тым больш жорсткім робіцца супраціў». А хто спачатку: Расея ці Беларусь? «Мабыць, усё-такі Беларусь, але Расея таксама не адстане».

112 крокоў

Бадай што кожны, хто прыходзіць на чарговы мітынг пратэсту, думае: а ці ёсьць яшчэ ў іх сэнс? Здаецца, сцэнарыя акцыі вывучаныя на памяць, спэціз ды мітынгоўцы ведаюць адзін аднаго ў твар. Можна нават лёгка адгадаць, якія сцэнкі будуть здымашь фотакарэспандэнты: крыж зь бел-чырвона белай стужкай на тле аманаўская камуфляжу; палаючая сметніца, за ёй — ланцуг спіназу; хлопец з чорнай павязкай на твары, на якой намаляваны жоўты знак «радыёактыўна». Некалькіх дзясяткаў затрыманых, суды, тэлевізія, артыкулы і — ніякіх змен.

«Што тут думаць — не пускаюць ачаплі ўсё. Забралі некалькіх наших», — кажа Яўгеныя, маладзенская актыўістка «МФ» з Жодзіна. Але ж колькі ўжо было тых Чарнобыльскіх шляхоў? Найўжо трох сотні чалавек могуць з'яўліцца рэжыму? Дзеля чаго яна тут? Ёўгенія доўга думае, перад тым, каб з усымешкай адказаць: «Для душы».

На мітынгу часта казалі: мы разяднаныя, моладзь — на прастяцце, старэйшыя — на Бангалоры, КХЛ-БНФ — у Курапатах. Што, маўляй, з таго можа выйсці. Але ці трэба шукать практичнага сэнсу ў тым, каб выйсці з бел-чырвона-белым сцягам на цэнтральныя сталічныя праспэкты, прыбыць на жалобны мітынг да чарнобыльскай каплічкі ці запаліць сечвеку ля крываючай у тым страшным лесе пад Менскам? Ці зладзіць, як гэта і было гэтым разам, акцыі на ўспамін пра ахвяры чарнобыльскага выбуху ў іншых гарадах? Дзякуюць разыднаныне?

Кажуць — замалаючы, — кажуць — усё бессэнсюна. Але гэтыя трох тузін маладых хлопцаў і дзяячут у калённе ў чарговы раз паказалі, што мы ёсьць. І не тэлебачаныню — нам самім. Ад скрыжавання Энгельса—Скарэны да таго месца, дзе апошніх зь іх павалілі на брук, — 112 крокоў. Іх можна прабегчы за дваццаць сэкунд, прыбыць — за хвіліну. А яшчэ іх можна вытрымачы плячом да пляча, трэзы разы прымусішы АМАП спыніцца.

Гэта быў самы кароткі Чарнобыльскі шлях, але яны прайшлі яго годна.

Прадавайце беларускае

У Інтэрнэце можна набыць як аскепак Брагінскага мэтэарыту, так і цэлую плянэту Беларусь. Мінулі часы інтэрнэт-буму пяцігадовай даўнасці, калі, здавалася, байты-кілябайты самі сабой ператвараліся ў даляры. Разам з тым інтэрнэт-камэрцыя жыве й развіваетсяца. А ці спрабуе хто-небудзь зарабіць гроши ў сеціве на гандлі таварам зь беларускім тваром? Спраба ўвесьці слова «Belarus» у пошукаўшчыну радкі найбольш вядомых віртуальных гандлёвых пляцовак дае нечаканыя вынікі. — Алец Кудрыцкі.

Кніжны гандаль — адна з найбольш паспяховых сфер сеціва. Найбуйнейшая ў сесьце інтэрнэт-кнігіня «Амазон» прарапануе каля 300 кнігак, у назіве якіх прысутнічаюць слова «Беларусь». Срод іх б'є рэкорды папулярнасці трэцяе выданне турыстычнага даведніка з сэрыі «Lonely Planet» («самотная плянэта»). У кнізе цаной пад 20 долярам Рәсей я Беларусь ад'яднана разам — цынчна, затое практична. Нашая краіна, на погляд прайс-спісійных вандруйнікаў з «Lonely planet», выглядзе так: «Пляскаты кавакал зямлі, які размысяціўся на самым кароткім адразу шляху паміж Москвой ды польскай мяжой.

зусім навуковая. Сюжэт такі: у далёкай будучыні ёсі ўлада і маёмаўшы сканцэнтраваная ў чэпкіх руках некалькіх багацяў. Адзін з магнатаў Андрэй Міраненка адкрывае ў нетрах галіктыкі новую плянэту і выра-

на 416 старонках.

Можна шчыра парадавацца за Янкі Запрудніка: яго англомоўная кніга «Belarus: на скрыжаваннях гісторыі» трывала займае першыя месцы ў рэйтынгах. Цана — 25 доляраў. «Запруднік піша з нацыяналістычнага гледзішча пра краіну, якой нялётка дасцца навука нацыяналізму», — пакінуну свой волгук аніміны чыткі. Няблізу працядаца таксама Запруднікаў «Беларускі гісторычны слоўнік».

Асаартымент «Амазону» не абмяжоўваецца кнігамі. На мапы таксама заўжды ёсьць попыт — падрабязную каліяровую схему беларускіх аўтамабільных дарог з плянінамі Менску можна набыць за 11 доляраў.

На паліцах інтэрнэт-крамы можна адшукваць таксама «Беларускі файл» («The Belarus File») — малавядомы ў Эўропе дэзэктыў, зняты ў 1985 г. рэжысёрам Робэртам Маркавіцам. Патрымкуючы зілчэнску ўздакасту працаюць за чатыры з паловай доляры. Дзеянніе стужкі разгортаеца ў Амерыцы працягом падзісам «Belarus»: зялёны радок паміж заканчэннямі другой сусветнай вайны і падзінай.

На паліцах інтэрнэт-крамы можна адшукваць таксама «Беларускі файл» («The Belarus File») — малавядомы ў Эўропе дэзэктыў, зняты ў 1985 г. рэжысёрам Робэртам Маркавіцам. Патрымкуючы зілчэнску ўздакасту працаюць за чатыры з паловай доляры. Дзеянніе стужкі разгортаеца ў Амерыцы працягом падзісам «Belarus»: зялёны радок паміж заканчэннямі другой сусветнай вайны і падзінай.

Ангельская-мойная книга Янкі Запрудніка «Беларусь: на скрыжаваннях гісторыі» займае першыя месцы ў рэйтингах. Цана — \$25.

вайны. Былы вязень нацысцкага лагеру вышуквае габрэй, якія дапамагалі нацыстам, і забівае іх. На ягоны съезд выходзіць дэзэктыў, які, як выйдзе, сам звязаны з людьмі, што маюць дачиненне на гэтай справе. Міркуючы па водгуках гледачоў, фільм неблагі.

Нельга не засірнуць на сусветную бараболку — аўкцыён «Ebay». Там — сапраўдныў зілчэнсцік. Квітненне гандаль банкнотамі з выявамі ваверачак-зайчыкаў. «Ваверачка» — паперка ў 50 капеек — ацэньваецца прыкладна ў два з паловай доляры — Нацбанку такі курс нават на съніці!

Відаць, што замежныя камэрсанты добра-такі падзабыліся пра бел-чырвона-белы сцяг ды «Пагоню». Сувенірна спартовая вопратка з сымблікай — спрэччычы-чырвона-зілчэнсцік. Стандартная прапанова — футболка за 15 доляраў з трайным надпісам «Belarus»: зялёны радок паміж заканчэннямі другої сусветнай вайны і падзінай.

Масава працаўшчыца чырвона-зілчэнская сцяжкі, нярэдка — пад зілчэнчычнай назвай «сцяг новай Беларусі». Нарэшце, вось ён — бел-чырвона-белы сцяг. Пра працаўшчыцу відома толькі тое, што ён выяўлена ў штаце Род-Айленд ды прыгандлёўвае патрыманымі кнігамі ды відэкасцялімі. Гандляр Alex_gor80 з Галівуду працядае бел-чырвона-белыя налапкі для аўто зь літарамі ВУ. Alex_gor80 спэцыялізуецца на продажы аўтастыкероў з розных краін і ўпарты трывамаца трады-

цыйных беларускіх колераў.

Асобную катэгорию тавараў складаюць варыяціі на тэму вырабаў МТЗ. Так, на «Ebay» можна адшукваць культавы рэжымны постэр трактара «Беларусь» 1974 году выданыя. На фота машина спраўна вырульвае з бруду пад прапліўным дажджком. Рэкламны тэкст — ангельскі! Можна набыць і цацачны трактар, і трактар сапраўдны — напрыклад, той, што стаіць на фрэме ў містэчку Мармадзюк у штаце Арканзас і каштует дзве з паловай (!?) тысячы даляраў.

Але самая юнікальная прапанова — кавалачак Брагінскага мэтэарыту. «Ён важыць 7,42 грама ды варты сама менш 40 доляраў», — сцівярдждае працавец зь нікам Meteorite-hunter. Паводле ягоных звестак, месца

можна набыць і цацачны трактар, і трактар сапраўдны — напрыклад, той, што стаіць на фрэме ў містэчку Мармадзюк у штаце Арканзас і каштует дзве з паловай (!?) тысячы даляраў.

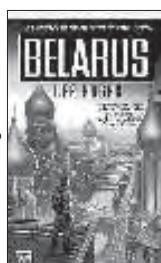
падзеньня мэтэарыта знайшлі ў 1810 г. Пошукамі кавалачаку касымічнага каменя нелегальна займаюцца шукальнікі мэтэарытатаў, якіх не спыняе нават тое, што Брагін знаходзіцца на радиактыўна забруджанай трыторыі. Потым яны кантрабандай перасылаюць каменічкі за мяжу. Праўда, пачтавай канцы (1 цэнт) яшчэ ніхто не перабіў. Но радыятрій баяцца? А мо на вераць у беларускія прапанаванні мэтэарыту? Яго працавец жыве ў Аргоне, дзе знаходзіцца знакаміты мэтэарытны кратэр. Ці не адтуль той камень-чык?

Кавалачак Брагінскага мэтэарыту вагой 7,42 грама пакупль не знайшоў пакупніка.

Шырокія палосы гаёу, неабсяжныя парослы лесам балоты ды драўляныя вёсачкі сирод узоркаў залёных ды чорных палеткаў западаюць у душу сваёй прыгожысцю».

Другое месца ў краме трывама кнігі «Беларусь» аўтарства Лі Хоган — проза, праўда, ня дужа мастацкая, фантастыка — але не

АЎКЦЫЁНЫ

Дарагая карціна

У Вербнюю нядзелью ў менскім Тэатры беларускай драматургіі адбыліся велікодныя таргі аўкцыённага дому «Paragis». Сярод пакупнікоў былі госты зь Нямеччыны, Рәсей, Індіі і Украіны. Партнёрам «Paragis» выступаў славуты дом «Christie's». Гіштава Сяргей Харэўскі.

Пераважная большасць выставленах на продаж рочак — камэрныя, хатнія, южнікі ўжытку. Гэта даніна рэаліям айчыннага рынку, дзе галоўныя пакупнікі ўспышчылі з сур'ёзным мастацтвам. Дзіва што амаль трацна на экспанаваных парцялінавых і масляножоных статуэтак і талерак была распрададзена. З увагі на міжвядомы час, арганізаторы высталилі багатыя беларускіх, эўрапейскіх і расейскіх абраозў XVI—XX ст. Вялікую капітальніцу ўзўляюць выставленыя гэтым разам старасвецкія абрэзы з Веткі. Найдаражэй працадаляся карціна «Начныя краіні» (на здымку) ра-

сейская мастака Р.Шаўчuka (1849 г.). З увагі на час напісанья — бяспречны рарытэт для Беларусі. Карціна ўжывле сабою дэўнава-абстрактныя заходне-эўрапейскія фантазійныя пэйзажі, якія быўць з млыно-ветраком і мураванкай пад сыпчастымі дахамі. Задаволены сабою пакупнік адрэзу ж разылчыўся і загадаў зьніць карціну з выставы — п'яна, каб прыўслыці дахаты не з пустымі рукамі. Конгі карціны малазнанага Шаўчuka склаў патраўры тысячы доляраў. Значыць, гроши ў краіне ёсьць.

Можна цепышца з таго, што ў краіне ёсьць энтузіясты з «Paragis», якія прывучаюць патэнцыйных пакупнікоў да гэткіх акцый. Глядзіш, у наступным пакаленні беларусу ўзывашца сур'ёзныя калекцыянеры й мэдэнаты. Мо то ў высадародным запале будзе выкупляць старадаўнія абрэзы й вяртаць іх, напрыклад, у Ветку. Выставка, дзе можна убачыць нераспрададзеныя пакуль рэчы, будзе працаваць да 1 траўня. Тамсама дадатковая будзе экспанаваніца творы й рарытэты, якія выставяцца на наступным аўкцыёне 29 траўня.

ЖЫЦЬ У ПРАЎДЗЕ

Мы живём хорошо, у нас мір і чистыя вуліцы, мы не галадаем, а што яшчэ трэба? Слухаючи соты раз гэтую вулічную філязофію, я падумаў: калі б у сьвіні на калгаснай фэрме можна было ўзяць інтэрвю, дык адказы былі б такія самыя. Наша сыпейная рэвалюцыя адбудзеца не тады, калі прыйдуць гранты або дастане рэжым правіцеля. Грантаў ніколі ня будзе дастатковая, а рэжым мы вытрымаем любы. Сёньняшні з тых, якія бачылі, яшчэ самы ліберальны. Наша рэвалюцыя пачненца тады, калі нам самім абрыдне наша штодзённая і падсяндная хлусьня.

Эсэ **Сяргея Дубаўца.**

Калі мой знаёмы пэнсіянэр Васіль Капітонавіч выпраўляецца на свае сotki пад Менскам, ся-мейнікам ён паведамляе, што пад-ехаў да сястры ў Віцебск. У элек-трывцы Васіль Капітонавіч, які ўсё жыцьцё працаў ў ЖЭСе, распавідае выпадковому спадарожніку, што ён — адстады падпілкоўнік, а новаму суседу па сотках прадстаўлецца Васілем Канстанцінавічам. Такая дроб-ная і зусім бясшкодная мана не бытнікі мяйго героя, бо даўно, яшчэ з савецкіх часоў стала арганічнай патрэбай і добрым тонал паводзінаў. Не бытнікі яні і яоных сімейнікаў, і выпадковага спадарожніка ў электротрыва-цы, і суседа па сотках. Яны ўсе выдатна разумеюць, што Васіль Капітонавіч маніч, але ўспрымаюць ягону хлусьню за на-лежансю. Но яны ўсе жывуць і па-водзяць сябе гэтаксама.

Гэтая звяза — хлусьня як за-ложны фон усяго нашага жыцьця — цікавіла мяніе даўно, і даўно хацела зразумець, новочыя яна патрэбна? Гледзіchy BT, гарта-ючы газеты — што дзяржаўнія, што апазыційныя, — слухаючы палітыкі з усіх лігераў, я ўсьві-час натыкаўся на цэлья напла-ставаніні інтараў, якія накла-далася адна на адну на нумару ў нумар, з прамовы ў прамову. Вось прэзыдэнт паведаміў, што чарговыя маніўры праведзенныя ў поўнай адпаведнасці з пра-ви-

ламі вясенага часу, а вось апазы-ційныя палітыкі рапартуюць, што выбарлі адзінага кандыдата паводле адзінай, хоць і ніякіх схемы... Пры гэтым усе пудубна разумеюць, што аніякае пагрозы для краіны няма, гэтаксама як і хоць якіх-кольків шанцоў у вы-тусаванага з апазыційнай кало-ды кандыдата. Але ўсе пры гэ-тым захоўваюць вернасць за-ложнаму фону і адпаведным прак-вілам публічных паводзінаў, той гульни, у якую добрахвонта гу-ляюць.

Прыезджакі замежнікі, асаб-ліва заходнікі, не разумеюць на-шага жыцьця нашага грамадзянства быту і нашай палітыкі. Для іх гэта —нейкі паралельны свет, у якім людзі белеа называюць чор-ным, мір — вайной, а Васіль Ка-пітонавіч прадстаўлецца Васілем Канстанцінавічам. Калісці з савецкім часам у нас было тое самае, але тады мы ўсе былі ўзделнікамі аднаго вялікага спектаклю — пабудовы камуніз-му. А чиер? Дзэла чаго чиер мы бісконца хлусім самі сабе і іншым? Толькі на ініцыі?

Виртанье да заложнае хлусьні началося разам з рэсаветыза-ци — прыходам да ўлады прэзы-дэнта Лукашэнкі і ягонымі рэф-рэмдамі. Галасаванне за роў-ны статус для беларускай і расей-ской мовай было самай першай вялікай хлусьнёй, якай аўд'яднала прэзыдэнта і ягоныя электратар. Гэта была адкрыта цынічна хлусьня, бы насымілі ні пра які роўны статус гаворкі не было. Калі ў вас засталіся інозі на гэты конт, паспрабуйце ў афі-ційных месцы загварыць па-беларуску, і вы адуцеце сябе па-пасам на наўкувомы сымпозію-ме. З гэтага началося виртанье заложнага фону. Можна, вядо-ма, сказаць, што Лукашэнка падмануў народ, але нельга сказаць, што народ не гатовы быў падмануцца і неяк асабіла пра-ціўіцца хлусьні. Хутчэй, наадвар-от. Гэта было пагадненне большасці.

Хачу асабіла падкрэсліць, што гаворка — не пра брак пат-рыятычных пачуццяў альбо пра нейкія стаўленні да роднай мовы. Я кажу пра ману, незалеж-на ад тэмы і предмету размовы. Бы кожны чалавек выдатна разуме, што рэфэрэндум адкрыў шлюзы для цунамі расейскай мовы, а беларускай у гэты час хавалі была вызначана роля тапельца, якому лішні раз бліз піліве.

калі ён раптоўна выплываў, ха-паючи паветра. Зусім не з на-любасці да мовы электарат зрабіў гэта. Проста ня змог Васіль Капітонавіч не называць Васілем Канстанцінавічам. Ад патрэбы, так бы мовіць, душы.

Самая важная асаблівасць на-шага хлусьні ў тым, што для яе ясна рэцыянальная матывавані. Навошта хлусіць Васіль Капіто-новіч? А проста так. Для чаго? Вось тут увага, нешта важнае, — ка буйті, я паводжу сябе так, як яд-мяне чакаюць: на мяне можна пакласціці і мяне ні ў чым нельга патракнучы; я паслухамі і та му-мо прафа.

Аднак лёзунг на транспаранце мае таксама функцыю знаку. Як такі ён утрымлівае схаване, але цялкам пужна паведамленне. Яго можна было ўсфарміраваць так: Я, ганар гароднай XIX, скажу тут і ведаю, што я павінен рабіць, я паводжу сябе так, як яд-мяне чакаюць: на мяне можна пакласціці і мяне ні ў чым нельга патракнучы; я паслухамі і та му-мо прафа.

Гэтаму паведамленню, сама са-бой, мае і сваёго адрасата: яно скіраване наверх, да начальнікі гандляра гароднінай, і адначасова гэта ішчыт, за якім дырэктар крамы хаваецца ад патэнцыйных даносчыкаў.

Цяпер уявім сабе, што аднаго дні дырэктар крамы паўстане і на будзе большы выстаўляць транспаранты з лёзунгамі, якія ён выстайлі ў адно каб яго не ча-пали; я паведамленне, якое яно-е ёсьць. Усе астатнія чыннікі — указы правіцеля і рух апазыцыі, свобода і дiktatura, міжнарод-ная ізаляцыя і свой адмысловы шлях — ўсе гэта потым і ўсё пе-радызвічана заложным фонам хлусьні. Чаму беларускі пэнсі-

ческую мадыфікацыю нашага Васіля Капітонавіча:

«Дырэктар праскай крамы га-родніны зъмісьціу у вітрыне, паміж цыбуляю і морквой, лёзунг «Прапатеры ўсіх краін, яднайце-ся!»

Гэты лёзунг нашаму дырэктару крамы прывезлы разам з цыбуляй і морквой з базы, і ён павесіў яго ў вітрыне проста таму, што робіць так ужо шмат гадоў, таму што ўсе ток рабіць, таму што так мае быць. Калі б ён гэ-тага не зрабіў, мог бы мець пра-лемы: хто-небудзь нават, можа, звініццаўці ёго яго апазыцій-насці.

Рахунак яму выставяць хутка: ён стравіці сваю пасаду і выму-шаны будзе працаўца шафёрам, развозіць тавары. Ягоны заробак будзе зменшаны. Аму даўдзеца адмовіцца ад наёзду звездыці на адпачынок у Байдарыю. Даўдзеца адкукаць яго дзяцьця апнеенца пад пасрэдзінай. Начальства будзе да яго чапляцца, калегі будуть глядзець на яго як на дзівака.

Насамрэч дырэктар крамы зъўзісьціу на толькі неікіе інды-відуальнае, завершана ў сваёй ад-наразівасці парушэнічы, ён зрабіў нешта непараўнаную важ-чайшае: парушыўшы правілы гульні, ён скасаваў гульну як та-ку. Ён пакідоўці структуру ўлады, перарадуўшы яе сувязі; ён паказаў, што жыцьцё ў хлусьні — гэта жыцьцё ў хлусьні.

Але з прычыны таго, што ўсе супраўдныя проблемы і крызісныя звязы схаваны пад тоўстым сло-ем хлусьні, да канца ніколі на ясна, калі ўтварэцца, як той казаў, апошняя кропля, якая ператопніць бочку, і што за кропля гэта будзе. Таму ўлада прэзідэнты і амаль аўта-матычна перасылае кожную спробу жыцьця ў праўдзе».

Вацлаў Гавал піша пра непрад-казальнасць усенароднага ўзды-му. Ніхто ні ведае, калі і якай кропля ператопніць бочку. Ніхто, нават ініцыятар аранжавай рэ-валюцыі не чакалі, што на май-дан выйдзе столькі народу.

Аксамітны і сыпейный рэва-люці пі сунтасці сваёй зусім не рэвалюцыі, а выхад з залож-нага фону хлусьні ў бязьменную эўфарыю праўды. Гэта як бы хворы пасыль патраўкі выходзіць з лякарні ў прахалоднае вясно-вае паветра і ўдыхае грудзямі

Наш правіцель якожа нам, што мы — эўрапецы.

Народнаму пісьменніку Васілю Быкову «народныя ўлады» ні разу не далі слова ні на радыё, ні на тэлебачаны.

СТЫЛЬ ЖЫЦЬЦЯ

юсю паўнату жыцьця. Гэта сапраўдны цуд. Вось што перажылі нядайшнія Украіна — эўфарыю прады. Затурканыя сваёй будзённай хлусьнай Васілі Капітонавічы, можа быць, упершыню адчулы, што такое ёсьць насамрэч іхнега жыцьця.

Гэтае адчуванье — вось што адрознівае нашу сітуацыю ад сітуацыі тых, хто выйшаў. Не дэмакраты і свабода ці там адкрытысьць усіму свету. Гэта ўжо наступні. Галоўнае — прады. Калі Лукашэнка кажа, што пераўрат на Кіргізіі быў непазыбжны, бо яго можна жыць чалавеку за 7 дзяляраў, ён зноў хлусіц. Бы гаворка пра прадаўзівую реальнасць. Пра тое, як важна ведаць, што съвет вакол цібе — насамрэч такі, якім ты яго бачыш. Ніхт нічога не прыдумаў, так і ёсьць. Калі ў Францыі зноў страйкуюць фэрмры, дык гэта зусім ня значыць, што яны жывуць горш за нас, а нават калі і горш, іхнага калісанальная перавага — гэта реальнасць, адскватаўшася іхнага жыцьця і яны ніколі не прамяніні ѹго яго на наша.

Той, хто жыў у прадаўзе, ніколі не пагодзіца жыць на хлусьні, няхай сабе і больш забясьпечана, сігна і камфортна.

Калісці «Пінк Флайд» сяпвали, што самае страшнае для чалавека — гэта быць кімсьці выкарыстанным. Ты жывеш сабе і жывеш, а нехта за твой спыніа распрадаўшася твайм думкамі, учынкамі, твайм лёсам. У фільме Алані Паркер «Сынія», знятым паводле аднайменнага альбому «Пінк Флайд», людзі паступова ператвараюцца ў статак сьвіні. Жахлае відовішча. Між тым, быць выкарыстаным — зусім нармальнай стан для жыхароў патэрналістичнай дзяржавы.

Мы жывём харашо, у нас мірнае неба над галавой і чыстыя вуліцы пад нагамі, мы не галадаєм, а што яшчэ трэба?

Слухаючы соты раз гэтую вулічную філізофію, я раптам ураўзіся тым, што калі б у сівіні на калгаснай фэрме можна было ўзяць інтэрвю, дык адказы былі б такія самыя. Плюс яшчэ два пункты: нашаму тая свабода, мы ні ведаем, што гэта такое, ад каго свабода? І другое: чаму мы павінны жыць так, як яны, мы ж не такі.

Прычым гаворка ідзе ня толькі пра вуліцу. Адзін Лукашэнкаў міністар сказаў неяк журналистам, што ён «человек государства», а колькі такіх, што засталіся на сваіх пасадах пасля публічных абраўз і аплювух... Гатоўвасяшь быць выкарыстанным стала найвышэйшай доблесцю беларускага чыноўніка і жыцьцёвай філізофіі электрапарты. Гос, што ў «Пінк Флайд» — самае страшнае, што толькі можа з тайной адбыцца, у нас — ледзьве не сынонім шчасця.

Можа быць, гэта «Пінк Флайд» тут схілі? Не. Яны толькі ўдала выказалі сучасную формулу рабаўладальніцтва і апратэставалі яе.

Раб — гэта зусім ня той, хто ходзіць у рымзанах па арэне Рымскага цырку. Раб можа і ў андэртравай шапцы расьцякаць паветра менскага праспекту Скарыны на патриманым «мерэздэ-

се». Бо раб — гэта тое, што ўсяраздзіне, а ня зонку. Гэта той, хто гатавы да выкарыстанья.

Найвялікшая хлусьня ў сέньняшній Беларусі заключаецца ў том, што нашы эканамічнае адсталасць, прымітыванія мадэль улады, адсутніцца свабодай — усё гэта выдаеща за нацыянальную спэцыфіку беларускага менталітэту. У гэтым сутнасць ціперашанская дзяржаўнае ідэалёгії.

Мы жывём горш за іншых, бо мы не такі. Але чаму б нам, не такім, ня жыць лепей за іншых? Насамрэч, тое, як мы жывём, ня мае нікага дачыненія да менталітэту. Дакладней, менталітэт не падключаны да грамадзкіх праклесаў.

Наш правіцель ня кажа нам, што мы — ўрэпальцы, якія барылі адным зь перадавых народоў кантынэнту ў эпоху Рэнэансу, калі будавалі найтрыгайшыя ў сігве помнікі архітэктуры, стваралі шэдзёр тагачаснае юрыспрудэнцы — Статут 1588 году і першымі ўсходнімі прадаўзівамі на кнігу на сваій роднай мове. Наш правіцель ня кажа, што мы спрадвеку былі народам шляхецкім, адкуваным і спраўным што на зямлі, што на будоўлі, што ў бітвах. І што ўсё гэта напоўніцца адлюстравана ў нашым багатым фальклёрам. Калі б ён казаў пра такія рачы, гэта і было бы падключэн-

сце. Бол — гэта тое, што ўсяраздзіне, а ня зонку. Гэта той, хто гатавы да выкарыстаныя.

Бо паралельна з гэтым народ масава галасаваў за захаваныне СССР, а пасля гэтаксама масава — за Лукашэнку расавасызацый. Тому адказ трэба шукаць у глыбінай прыродзе беларускай нацыі, так непадобнай да ўсіх іхнега суседзяў.

Реч у тым, што з часу ранняга сірэднявечча панятае маны або хлусні адсутніча ў беларускай літаратуре і юрыдычнай практицы. Антытэзай прады ў нас спрадвеку была не мана, а крыва. Менавіта крыва, а не хлусня выступае адным з галоўных юрыдычных панятаў у замкнітым Статуте 1588 году. І манавіта крыва супрацьстаіць прадаўзе за ўсёй адраджэнскай літаратуры XIX—XX стагоддзяў. Паводле Янкі Купалы, беларусы нісць свою крыва ў на съвет ізлы. Комплекс пакрываўданага ўвогуле дзіцячы, а малыя дзеци ні ведаюць, прынамсі, не ўсведамляюць адказнасці за ману.

За сто гадоў пасыла таго, як вёў напісаны Купалаў верш, съвет зъміняўся. Прайшоўшы праз мноства паралельных реальнасцяў, праз ружовыя і брунатныя туманы камунізму да фашызму, праз не адно масавае ачмурэнне, съвет зразумеў, што аднае ягонае выратаванье — у реальнасці, у адэватным разуменіі таго, што адбываеца з табой і з твой крайнай. Гэта як пасыент просіць у лекара: доктор, скажыце прадаўзу, якой бы горкай яна ні была. А для чаго? Для таго, каб можна было распараціца сваім лёсам. Праўда важнейшая за ўсё астатнія матываў. А цяпер парадайшы гэта з тым, як беларусы адказаў на пытанье другога Лукашэнкавага рэфэрэндуму ў 1996 годзе. Пытанье гучала так: ці хоцьце вы ведаць, з якіх крыніц фінансуецца дзяржаўная ўлада? Ні ў якім разе, запірчылі мы. Гэта як бы доктар спытаўшы ў нас: ці хо-

чаче ведаць ваш прадаўзівы дыягноз, а мы б адказаў: не, толькі, крый Бог, не кажыце.

Так і жывём.

Для «рэвалюцыі» ў сέньняшній Беларусі трэба, каб народ, прынамсі, лідэры грамадзкае думкі, перасталі хлусіць. Напрыклад, пра тое, што лёс Беларусі будзе вырашана ў самой Беларусі — пры тым, што асноўны спадзей ускладаецца на вонкавыя фактары, а «у самой Беларусі» нішто не абяцае якіх-колькі векі перамен. Усе лідэры апазыцыі гаворці прыблізна тое саме, і слова ўзываныя ў той самыя заложкы фон.

...Аднойчы ўчынае да Васіля Капітонавіча зъявіўся анёл і сувора забараніў иму маніць. Напоханы пэнсіянэр троі дні ўвогуле маўчай, пасыла пачаў ка заць адуна прадаўзу. Вельмі хутка ён зразумеў, што і сімейнікі, і выпадковы спадарожнік у электрычыцы, і сусед на сотках пазіра-

юць на яго, як на дзівака. Жыць стала страшніна ніжутульна і нават пакутна. Кожнае слова, пачутася з тэлевізара або прачытае ў газэце, выклікала алергію, бо літаральна кожнае было хлусніню. І ўсё астатніе, што атачала, раптам стала зъдзіліць сваі падманлівасцю. Незразумелай раптам стала пісня — не тому што малая, а таму, што невядома чаму менавіта такая. І камуналінны рахункі быў такія таємныя, быццам іх выпісвалі ў КДБ. А кошты ў крамах браліся яўна «з лімпачкі». Менса засумаваў Васіль Капітонавіч. Прыйсце на сваіх сотках і першы раз у жыцьці ўсім сэрцам пашкадаваў, што мы ня такі, як іншыя, і што ў нас свой гісторычны шлях.

Перадрукуючаца паводле праграмы радыё «Свабода» «Вострая Брама» «Спроба жыць у прадаўзе» і культура падманшыцкай у Беларусі.

Гледзячы БТ, гартаючы газэты — што дзяржаўныя, што апазыцыйныя, я ўвесі час натыкаўся на цэльны напластаваны няпраўды.

нem магчымасцяй беларускага менталітэту да наше стваральнае працы. І гэта было бы прадаўдай. Але наш правіцель хлусіц. Ён кажа, што мы ніякія не беларусы, а расейцы, ён кажа — наша Масква і наш Песцірбург, хоць яны таякі ж насы, як Ліндан і Парыж. Ён кажа, што нас не было ў гісторыі да бальшавіцкага пераўрату, бо да 1917 году ўсё, што мы ведалі — гэта галечка, лапці ды каўтун. І мы згаджаемся, бо прывыкні да гэтай хлусні за 70 гадоў бэзэзэрвайскай прапаганды.

Наша аксамітна, ці спеўнена, ці аранжавая рэвалюцыя, якую цяпер нам так актыўна прароціш, адбудзеца не тады, калі прыйдзіш гранты або дастане рэжыму правіцеля. Грантаў ніколі ня будзе дастатковы, а рэжым мы вытрымаем любы, сёньняшні з тых, якія бачылі, бадай, яшчэ самы лібральны. Наша рэвалюцыя пачыненца тады, калі нам самім абрыйдзе наша дробная і бясшкодная бытавая хлусні.

Калі ж нам расхочацца хлусні і захочацца прадаўзы? Адказ на гэтае пытанье зусім ня прости і наўрад ці ляжкы ў плоскасці тыпалёгія. Усё ж такі ў тым, што мы ў часі перастройкі паўтаралі шлях іншых — стваралі народны фронт, аўбішчалі дзяржаўную родную мову, дэкларавалі суверэнітэт і незалежнасць, забаранілі кампартыю — ва ўсім гэтым было болей, так бы

Найтаньнейшая падпіска на «НН» — на шапкі «Менгарансаўдруку». Каштую такая падпіска на месяцу сягно 1500 рублёў. Забіраць сваю газэту можна ў любой зручнай для вас гандлёвой кропцы «Белсаўдруку» ўкю ў чацвер па абедзе. Друкую адрасы пунктаў, дзе можна аформіць падпіску «Да запатрабавання».

Участак падпіскі «Белсаўдруку»:
вул. Валадарскага, 16, пак. 200 227-88-41

Пункты прыёму падпіскі:
вул. Жуковскага, 5, кірп. 1
вул. Раманавскага Слабада, 9
вул. Кашавага, 8

Крамы:

- №1 вул. Жуковскага, 5
- №2 пр. Скарыны, 44
- №3 пр. Скарыны, 76
- №4 вул. Леніна, 15
- №5 вул. Енісейская, 6
- №6 вул. Філімонава, 1
- №7 вул. Коласа, 69
- №8 вул. Сурганава, 40
- №9 пр. Ракасоўскага, 140
- №10 бульвар Шаўчанкі, 7
- №11 вул. Кіжаватава, 77
- №12 вул. Кіжаватава, 80
- №13 вул. Каліновіцкага, 82/2
- №14 вул. Валадарскага, 22
- №15 вул. Танка, 16
- №16 вул. Харужай, 24

№17 вул. Нікрадава, 35
№18 ст.м. «Плошча Перамогі»

284-31-06

№19 пр. Машэрава, 5/1 223-81-66

271-87-21

№20 вул. Ясеніна, 16 255-57-20

243-16-83

№21 ст.м. «Пушкінская» 264-36-33

295-05-74

№22 вул. Ілімская, 10, корп. 2 227-08-52

№23 вул. Славінскага, 39 264-22-91

№24 вул. Жылуновіча, 31

№25 вул. Маркса, 21

№26 пр. Скарыны, 113

Шапкі:

№18 БДТУ, вул. Свярдлова, 13/4

№18 Пэдунівэрсітэт, вул. Савецкая, 18

№78 Гатэль «Облійны», пр. Машэрава, 19

№95 Міністэрства архітэктуры і будаўніцтва,

вул. Місыніка, 39

№136 ст.м. «Плошча Якуба Коласа», выхад да Акадэміі фізвікаванія

№187 Гатэль «Беларусь», вул. Старожоўская, 15

№189 Аўтавакзал «Маскоўскі»

№209 Праходная МАЗу, вул. Сацыялістычнай, 2

№228 Універсітэт культуры, вул. Рабкораўская, 17

№232 Менскі дхаладзіўнікай, пр. Машэрава, 61

№245 Большыцкі хуткай дапамогі, вул. Кіжаватава, 56

№259 Менскі гандлёвы каледж, вул. Усходняя, 183

№260 пр. Скарыны, 169

№262 Гатэль «Пляніт», пр. Машэрава, 31

№298 пр. Машэрава, 75/1

№302 9-я больница, вул. Сямашкі, 8

№313 Слабадзкі праезд, 24

Найтаньнейшая падпіска: съпіс шапікаў

Вайсковая мэдыцына

СЯМЁН ПЕЧАНКО

Працяг. Пачатак у нумарах 6, 9, 12—14.

«Хлопцы, хутка ўсталоўку»

Армейская мудрасць съведчыць: няма горшых дактароў і вадзіцеляў, як у войску. Наконт апошніх ні ведаю, а вось з дактарамі ў форме давялося сутыкацца, і неаднаразова. І мату скажаць, што ў нечым мудрасць мае рацый. Хоць далёка на ёсё так страшна, як можа падацца на першы погляд. Часам я самі ўрачы, а вайсковая систэма прымушае наракаць на нейкія малапрыемныя моманты. Лепш за ёсё зусім не хварэць, але гэта нерэальна. Тому час ад часу даводзіцца салдатам звяргтацца па дапамогу ў санчасць. Для гэтага існуе адмысловая працэдура: на ранишнім аглідзе той, хто адчуў сябе блага, мусіць запісацца ў спэцыяльную «Кнігу запісу хворых». Але на факт, што хворы ту ж можа накіроўвацца да доктара. Прыйём хворых у войску адбываецца па абедзе з 15-й. Таму, калі вас непакоіць зубны буль ці нейкія мазалі — адным словам, нешта нязначнае, — вы мусіце начакаць. Тэрміновы аглід хворых адбываецца толькі ў краінных выпадках, калі адігвіць немагчыма. Калі ж у падраздзяленні нейкі аўрал і не хапае людзей, ваны зубы і мазалі могуць начакаць і дзені-два.

З вайсковай лякарніяй у любым выпадку давядзенца неаднаразова сутыкацца падчас плянівных мерапрыемстваў — флюгаррафіі, розных прышчэпак (ад грыпу, слупніку). Вакцинацыя падабаеца салдатам — яна дae магчымасць цігам дне цалкам законна «адкасці» ад фізічных мерапрыемстваў, асабліва калі ўкол робіцца пад лапатку. Пасля гэтай працэдуры на толькі немагчыма падцівіцца на перакладзіне, але і бегаць проблематычна. Апроч таго, у чаканні свайчаргі можна не адну гадзіну правесці ля санчасці, забыўшыся на нейкі час на заняткі і казарму. А што можа быць лепш у войску, асабліва ўлетку, як нечакана для сябе апніуница ў засені дрэваў на трайці!

У санчасці таксама ўсё паводле раскладу, але рэжым больш вальнейшы. Раніцай замест абрэйдлага «Рота, пад'ём!!!» чут прыемны голас дзяжурнай мэдсистры: «Хлопцы, прачынайцеся, хутка ўсталоўку». Тут можна будзе звольшага адаспацца, пачынаць літаратуру, напісаць ліст.

Аднак ёсьць і адваротны бок мэдэала. Калі трапіць сюды ў нейкі адказны момант — напрыклад, на час навучання ў вучэбцы, — ёсьць імавернасць адсташаць у вучобе ад астатніх. Асабліва дæцацца ўзнакі гэтага адставання ў часе выканання страявых прыёмаў паасобку, а яшчэ горш у агульным страй. Калегі не

абмінцуць нагадаць вам пра ваны летуцэнны ў санчасці, наступаючы на пяткі і суправаджаючы гэта злосным шыпеннем: «Што, размарыла цябе ў санчасці?» І сапрауды, адваранасць ад падраздзелення, нават на непрацяглы час, вельмі адчувальная па вяртаніні, бо хворых у войску нікто на любіць, падзярачоны іх у тым, што яны «косіні». Хоць нікто з салдату не адмовіца на нейкі час залегчы на бальнічны ложак.

«Глядзі, не пераблытай!»

Бывае і так, што ў санчасці трапляюць «патрэбныя» людзі — хто мае карысную цывільную спэцыяльнасць: звяяліся патрэба адрамантаваць кабінэт ці пакой для хворых, асабліва напярэдні нейкай інспэкцыі — і пачынаюць рагтам хварэць, майстры па аздабленні, тынкуюшчыкі. І хварэць — не зважаючы на вучэбную праграму, аж пакуль ня зробіць неабходнай працы. Нехта пасыль мае шанец уладавацца ў вайсковай сталярні, што таксама дазваляе забыцца на заняткі. Часта такія салдаты на маюць вілкай ахвоты дый здолнасцю да вучобы, таму і выкарыстоўваюць іх больш рацыональна.

Багато хто з вайсковых урачоў мае свой адмысловы сродак — панцею ад усіх хвароб. Гэта можа быць звычайная здёнка ці мазі Вішнёўскага, якім мажуць усе балічкі, вывіхі, начэртасці. Яніц да службы ў войску я пачуў гісторыю пра асыпрын: прыходзіць да доктара баец і пачынае скардзіцца на галаўны бол і

праблемы са страйнікам. Доктар вымае з шафкі касету асыпрыну, дзеліць адну таблетку на дзве часткі і, аддаючы салдату, гаворыць: «Лайтаблеткі ад галавы, палова ад страйніка — глядзі не пераблытай!» У часе службы я з такім не сутыкаўся, тут да праблемы страйніка ставілісь больш адказна — хворому салдату прызначалася асобнае дыстычнае харчаванне. Кухаркі, раздаючы порцы, жартам пыталіся: «Хто тут з вас гастрыт?»

У нас валадарыла мазь Вішнёўскага, і я дагэтуль не могу паздавацца ад яе паху, бо амаль месцы правеў у санчасці з распухлай нагой — у першы ж тыдзень службы ніяўдала саскочкы з другога ярусу і раззыгрэзіў старую трауму. Нага моцна распухла, і я мусісці спалучаць заняткі па стравой з лекавымі працэдумамі. Калі прынялі прысягу і на нейкі момент напружанасць з заняткамі спала, я некалькі тыдняў адпачываў. Такія моманты, як нейкія траумы, хваробы, заўсёды выклікаюць падэрзэнні, а бывае, што і на допыт да асабістай выклічуць: а ці не спэцыяльна ты нанёс сабе шкоду, ці, можа, хтосьці нават дапамог? Наглядная ситуытация: салдат на нарадзе па сталоўцы а чаш্যвёртай раніцы падымаміца, каб насячы дроў для кухні. Спрасонку прамахвавацца і трапіць сякерай сабе па назе. Паралельна з лячыннем праводзіцца высывяцельніе акалінасці, і нікія нармальныя довары, што напроту хадзелася спасць, не дапамагаюць. Ратуе салдата толькі выдатная характеристыка і відавочнае жаданье служыць у войску.

Найбольш часта салдаты скардзяцца на мазалі і прастуды. З мазалімі змагаюцца бязълітасна і досьць балоча: пухі рэжакі скалпелем і ранкі апрацоўваецца перакісам вадароду, ад чаго яна пачынае нават шыпец. Затым ўсё гэта залепліваецца плястырам. І так да наступнага разу.

Служба ў мэдвойсках

З нашай мэдслужбай я вялікіх праблем не зазнай, хоць начмэд, паводле слоў дасьверчаных людзей, па спэцыяльнасці быў изўратаполя. Запомніліся яго заняткі па вайсковай мэдыцыне, а таксама інштруктажы, прысывачныя правілам купаньня ў адкрытых вадаёмах і спосабам выратавання тапельцаў, якія праводзілісь вельмі эмайцайна і на глядана, з прыгніченнем да справы «тапельца». Добразычлівымі і неабыкнавымі былі мэдсцэсты, а таксама варта згадаць добрым словамі стоматологія — выдатнага спэцыяліста і праства харощага чалавека.

Ёсць выпадкі, калі менавіта вайсковая мэдыцына выклікае ў былога ўжо салдата щэпляць і ўдзячныя ўспаміны пра армію ўвогуле. Адна з таких гісторый адбылася яшчэ за светамі. Трапіў у войску вясковец, які меў знявечаны яшчэ ў дзіцяцінстве твар: конь ударыў яго па твары капытом, ад чаго ніжня сківіца моцна выступала ўперад. Вайсковы лекар зацікаўіўся гэтым выпадкам і прапанаваў салдату апрацоўню ў вайсковым шпіталі, папярэднішы, аднак, што праўда гэта досьць рэзькоўна. Хлопец пагадзіўся. З паўгоду ён правеў у

шпіталі і перанёс некалькі складаных апрацый. Але вынік пе-раузышоу ўсе чаканы, і калі ён вярнуўся дамоў, то яго не адразу пазналі. Асаістэс жыцьцё ўспамінае толькі з прыемнасцю ўспамінае войска і яго дактароў.

Часам здарядае, што ў войска трапляе малады чалавек з цэлым наборам хвароб, што, аднак, не пазбяўляе яго абавязку служыць. Ён мае пўнай аблежаныні па прыдатнасці да службы і звязычай трапляе ў больш «лёгкія» часці, дзе нібытага няма вялікіх фізічных нагружак. Але ў войску заўсёды даводзіцца з нечым змагацца, напрыклад, зімой — са снегам, а гэтую працу лёгкай аняк не назавеш. На «частковая прыдатных» у гэтым выпадку не звяртаюць увагі. Ну і сапрауды — ці да твару сапраўднаму мужчыну жаліцца на нейкія балічкі, ды яшчэ ў войску! Вось і пачынаюць абвастрацца ўсе гэтыя «дробізі», і ў выніку малады абаронца ці на ўсю службу абараняеца ад сваіх хвароб, амаль не вылазіць са шпіталю. Пра такіх жартуюць, што ён служыць у мэдвойсках. Адсюль пытанне: навошта прызыўваць у войска такі кантынгент, які пасыль даўводзіцца на працягу ўсёй службы лячыць? Пры tym што кожнаму новаму прызыўву абавязковыя какуць, што гэтым разам пайшли служыць найлепшыя з лепшых.

Як бы там ні было, згуч ўсім, што служыць, на месце праблем са зদароўем і здаровымі вярнуцца дадому.

Праяг будзе

У войску заўсёды даводзіцца з нечым змагацца.

Нямецкі папа

СЯРГЕЙ АСТРАВЕЦЬ

Бам-бом, бам-бом, бам-бом! — гулі званы над брукам і падахамі жылых камінці, палаці, храмаў і турэмными будынкамі. Гук ляцей прац вуліцы, як у лябірінтах. Рэха адбівалася ад сцене, вонкага, акані, мансардаў, даху і комінаў ды скакала, як мічык, скрдам камінці, рухаючыся ўлукаткі, самымі нечаканамі траекторыямі, рыкаетам.

Імя новага папы Акінчыц пачу́ з жывога эфіру польскай радыёстанцыі і адресу пабег у касыцёл. Горад апусцеў. У каменных будынках побач з касыцёлам забрахалі сабакі, гуртам абазваўшыся на біцці званоў. У быльм кляштары, ціпер за сценкай касыцёлу, дакладней, за висозным мурам, турма строгага рэжыму — тыя, хто забіваў, рабаваў, гвалту.

Апононія вечоровая імша не зачигнулася, усе хуценцы разышліся па дамах, і толькі тады на ўесь сьвет абівіці імі новага папы. Наветам! Рарам! «Папу абрали! — сцэльна, у якосьці тэнэрнай афарбоўніцы чучала ў небе бронза. — Новы папа ёсьць ужо! Імя відома!» Але ўсе засыпашлі дахаты, не дачакаўшыся. Панцыры паразонуа, настуленыя кайчырі.

На дыктфоне — шоргат падэшву самога Акінчыца, віскат гумовых апонаў на турэмным рэгу. І праз ўсё — званы, званы, званы. Толькі сабак у запісе няма, яны выконвалі хорам свой вартаўнічы звяглівы сьпей за таўшчэным, неадліўным падбеленым мурам. Калі ён подбегам ссыяўшчайся трапіць у касыцёл, зіграла музыка, Акінчыц атрымаў SMS: he certainly looks like a Pope. Акінчыцу трэба зрабіць рэпартаж для радиё, запісаць галасы ксяндза і вернікаў.

У Ватыкане падаў дождж і сцяжніца сонца. Тут надвор'е было падобнае. Зь неба ляцелі рэдкі дажджікавыя кроплі, ёдкі, бо стала халаднец. З-за рага, як поўху, кідаў у твар вечер наўодлі жмені халодных кропліў і нават калічага жвіру. Касыцёл ён убачыў здалёк — у канцы вуліцы, як у канцы калідору. Званы загуналі, калі ён ужо быў за якіх дзівзесце кроکаў.

Калісці Акінчыц прачытаў у «Нашай Ніве» аповед пра касыцельна-турэмны квартал, ціпер ён яго пазнай. Ім аўтара было чамусыці нямецкім. У быльх кельях вязні марылі пра бутэрброда з галіяндзкім сырам і каву са згушчонкай, а на вышыках змагаліся са сном вартавыя-чуркі. У апавяданні былі яшчэ навагодні слалоты

дома, прынамсі, некаторым... столкі чаканьня...

Усё пра гэтую сыкстынскую печку. Печка-галиндка, якой даўно было надрукавана над нямецкім ісціднікам, тады сам Акінчыц захапляўся ўсім нямецкім — кавай, півам, віном, машынамі, нават шакалайдам. А ў «Люфтганзу» быў прапросту закаханы.

Бабулькі ссыпашліся да свайго вязаныня, да коціка, якім трэба дадаць кіркінкі ці лівікі або нават падсыпашці кіці-кету. Дахаты, да сваіх пэнсіянізрскіх клюпатаў і страху, ад якіх ратуе толькі музыка і сцэне храму. Візаныне, коцікі, круцыфікс на сэрванце, K+M+B на дзівзерах, манія кашы на шпіце. На сціне фагатрафія ці некалькі. Жаніх, брат ці бацька ў форме польскага ўлана. А таксама чакаючы пакаёвай квекткі, якія трэба не візываць паліцаў. Катоў запрашаюць да касыцёлу ад якіх ратуе толькі музыка і сцэне храму. Візаныне, коцікі, круцыфікс на сэрванце, K+M+B на дзівзерах.

Разам з кардыналамі ў капліцы замкнулі абслугу, лекараў, але толькі не апальчыкаў. Ну, здавалася не карыстацца. Праўда, яе агледзелі, каб не было бомбы. На дахах залезлы, нават зынглі малатэвы комін, нашарвалі яго, дымаход таксама агледзелі пільні і падрыхтавалі, само сабой. Але працаўвалі зусім не камінары, а супрацоўнікі біспікі ў камбінезонах камунальнай службы. Усё стала больш празічна, няма быў прапросту закаханы.

Разам з кардыналамі ў капліцы замкнулі абслугу, лекараў, але толькі не апальчыкаў. Ну, здавалася не карыстацца. Праўда, яе агледзелі, каб не было бомбы. На дахах залезлы, нават зынглі малатэвы комін, нашарвалі яго, дымаход таксама агледзелі пільні і падрыхтавалі, само сабой. Але працаўвалі зусім не камінары, а супрацоўнікі біспікі ў камбінезонах камунальнай службы. Усё стала больш празічна, няма быў прапросту закаханы.

У Акінчыца на сцыяне таксама расыпашце K+M+B на дзівзерах.

Памятны сюжэт на «Euronews» пад рубрикай «No comment»: у вакне прамоў цяперашніх нябожычы-папа і дзеці — дзяцінка і хлопчык, якія тримаюць па белому голубу. Выпушыці — голубы залівалі ў пакой. Німоглы нават звонку папа ўзяў аднаго, які сеў на падваконье, падсінуў, як здолеў, голуб заліചыў у пакой. Потым абодва апушыліся на падваконье, папа іх асьвяціў знакам крыжа, і яны палицце... Папа быў добрым чалавекам, яго ўсымешка нейкай хіграват-сарамлівай, але прывабнай.

Кардыналы зынякавелі, яны ізвразваліся, што спазынічаюць. Што падумае пан Бог пра іхнюю марудлівасць і няздатнасць у некаторых спраўах? Ім здабылася плямка нават аднаму перад адным. Ня будзе жа тлумачыць іншым, што дома ня маеш печкі ці каміну, а калі маеш, дык распальваеш ім сам. Усё гэта недарочна атрымліваеца, але рытуал, традыцыі... У познім сэнсе сеньня гэта выглядае як правілы гульні, якіх нельга парушаць, як сплэнар для спектаклю, у якім не прадугледжваецца імправізацыя.

Дымы над горадам, утлупныя шлейфы ў неба, якіх сведчыць пра цяплю ў дамах, пра згатаваную ежу, пра кіпену ў чайніку для гарбаты, пра съячаны гарачы хлеб. Ціпер дымы засталіся толькі ў падручніках з выявамі старых гравёр. Рамесынкі на Падоле — куншты, шаўчи, пекары, дым над дахамі. Карапеўскі падворак на месцы, дзе пазыней паставілі палац, дым з высокіх комінаў.

Коміны на старасівецкай камінцы біскупскай куръі ўчвачары і ўначы асьвятыяноцца, нібы вежачкі на даху. Камінар сеньня хіба жыве ці прапросту прадаў ў турме. Толькі там яшчэ дзеянічнаўткі коміны, і з іх часам узыніеца белы дым... Гэтая прафесія амаль вымерла, як занітак майстру, які рамантую мэханічныя друкаркі.

Штосьці даўно ён на бачыў камінара ў горадзе, толькі падумалася Акінчыцу, але ён сябе адразу перапыніў: а ці бачыў яго ўгурле? Ці шмат людзей у нас сеньня напраўду бачылі жывога камінара? Мабыць, у нашым горадзе ніхто ўгурле яго не сустракаў, можа, толькі ўжоўленыне мае с

апавяданьне

свой голас, калі б апнуўся сярод канісльву? Што, кот, ты мнене слухаеш такім? Так, цікава, а ці кожны ксендз маўрыць у глыбіках дуні стаць папам, як пісменнікі мараш пра Нобеля? Ты ня ведаеш? Так, ты ня ведаеш, я таксама.

Ты хапеў бы ў тым Ватыкане пажыць? Ня знаеш? Я таксама ня ведаю. Хіба што папскі гардзейцам пабыць. Гэта і не замежны леген, і не тэатральная масоўка зусім. Калісці я марыў апнуць у рыцарскіх латах ці адзенца сэрэднявечным жаўнерам. Можа, і цікава было бы у кірасе з алебардай у вольны час хадзіць у звалыненые ў Рым, сэліцці на мора, на Вэнэцыю, сініцці там на некалькі дзён і пісаць, паглядзець, як там пачніць мэтро падводнае будаваць. Ці я таксама вазмыз з сабой, калі надумаю, я бойся.

Але, мабыць, я не адпавядаю іхнім вымогам. Тады хіба напрасіцца на ватыканскія рады? Як ты думаеш? Нія?

Коткі у папы таксама мусіць быць, ты ня думаеш? Увогуле, каты ватыканскія мусіць існаваць. Павінен жа нехта мышай лавіць у базыліцы Святога Пятра?.. Калісці Акінчыц глядзеў фільм пра рымскіх катоў, які жывіўць у старажытных развалинах Калізію. У папы таксама абавязковы павінны быць каты, ціліяровыя харчовыя прыпасы ад мышай.

Дакладная прымета, што ў кватэрцы стала халадней, — кот, як малое дзіця, ня злазіў з каленак, калі Акінчыц падабаўся ў падваконье, папа іх асьвяціў знакам крыжа, і яны палицце... Папа быў добрым чалавекам, яго ўсымешка нейкай хіграват-сарамлівай, але прывабнай.

А яшчэ ён перакладаў голас папы для радыёэфіру. Цікавасць перакладу. Ён гаварыў на італійскай, якой Акінчыц не разумеў, запіс атрымліўся кепскі, але ў Акінчыца быў тэкст, праўда, на іншай мове, які трэба было зноўку перакласти, — падвойны пераклад. Дыксына ўжо была парушана. Цікавасць была і ў тым, што Акінчыц бачыў недакладнасць, што датычыць сівятарскай мовы, але ня мог іх выправіць адвольна, толькі зважаючы на памяць аб касыцельных казаніях, якіх дайваваліся на слухаў, на чуц. Так-так, ён перакладаў голас папы, гаварыў, можна сказаць, ягоным голасам. Несамавітэ здарэньне, незвычайны выпадак. Прыйода, падобная да выканання тэатральнай ролі, калі ты ня маеш дачыненія да тэатру і акторства.

Акінчыц патрымаў у руках бутлю віно з меса, але выпіў лімпікую кашкінью. «За Ратынгера», — вімаві ён сам сабе, пакрүціўши кілішак, у якім алейны съед напою расыякоўся па сценках... На каленях Акінчыца сядзеў ягоны кот. «За Ратынгера», — пайтарыў ён, і ў гэты прыблізіўшыся ягоным голасам. Несамавітэ здарэньне, што датычыць сівятарскай мовы, але ня мог іх выправіць адвольна, як торт ад батона. Згадка пра гэта неяк міхомадзь узьнікала. Потым адбываўся мішаваны кадраў, ці Акінчыц напроты часова правілаўся ў прору сну бяз відашвіра. За чорную нетру, дзе ў глыбіні няма сівятла, як у араметнай пячоры, да якой з паверхні кіруе доўгі лябірінт. Нейкі старонік ў сівятарскай шапе зазіраў яму ў очы і пытаваўся: «Ці даўно ты быў на споведі?» Акінчыц пачынаўшы сасынені.

Назаўтра ён даведаўся, што новы папа з вулічнымі катамі пасяброўску. Яны за ім зграймі ходзіць. Аслабіла ты, што жывіць за нямецкім касыцёлом. Добра, што не сэрэдня вікі, падумалася Акінчыцу, калі за такое сябродзтва абінавачвалі ў чарадзіцтве.

20—23 красавік 2005 г.

СЯРГЕЙ АСТРАВЕЦЬ — прафесія, журналист радыё «Свабода». Выдаў туры кнігі прозы. Жыве ў Горадні.

Сяргей Балахонаў

БЕЛАЯ РЭВАЛЮЦЫЯ

Белы съвет
Белы дзень
Белы сънег
Квэцень белая дрэваў вішневых
Я чакаў
Я шукай
Шпарка бег
Паміяўся я ў справах і словах
Белы сон
Белы час
Белы твар
Цела белае першай любові
Я дайшоў
Я знайшоў
Колер мар
Я сягно́ня да волі гатовы

Час надышоў і пачуцьці саспелі
Колер маёй рэвалюцыі белы
Час надышоў і пачуцьці саспелі
Колер маёй рэвалюцыі белы

Белы Бог
Белы хлеб
Белы съпел
Крылы белая велічных птахай
Я чакаў
Я трываў
Я пасльеп
Аж дарэшты пазбавіца страху
Белы рух
Белы шыкт
Белы плён
Беларускіх вачей прасвятыленне
Гэты дзень
Гэты час
Гэты звон
Вызваленне ідзе. Вызваленне
Час надышоў і пачуцьці саспелі
Колер маёй рэвалюцыі белы
Час надышоў і пачуцьці саспелі
Колер маёй рэвалюцыі белы

Алесь Кушнер

КАХАНАЙ ПРЫСЬВЯЧАЮ

Заплюшчый вочы на імгненьне.
Ізноў вяртада памяць мне
То красавіцкая памкненьне,
Што прынасло мне ў дар цябе.

Стаяла ты у промнях сонца
Ля уходу ў мэтро,
Вачыма — зоркі дэйве зялённыя,
Якіх я не забуду ўжо.

Ты мне адразу спадабалася,
Твой выгляд непаўторны быў,
І адрчуў у самым сэрцы,
Што жыць мне нельга без цябе.

Гады імгненна пралятаюць,
Зъмяняючы нам і наўкола ўсё,
Але на згубім мы каխанья,
Нідзе, ніколі, ні за што!

Аўген Зубовіч

МОВА

Магутны Божа, мілы мой!
О, злытуць зь Літвы сваёй!
Дай не памерці краю, слову,
Ўзрадзі вялікай нашу мову.
Табой ў стагодзідзях мы пісалі,
Табой пачуцьці абуджали,
І ты адна вілаў ў бой,
Ад сну ратуучы сабой.
Цябе любілі каралі,
І гаварылі «на зямлі».
Напеўнай самаю гучыш.
Чаму ў народзе ты маўчыш?

Чаму ж цябе забыў народ,
Закінуў ужо колькі год?
Магутны Божа, мілы мой!
О, з мовы злытуцься май!

Сяргей Макарэвіч

ПАМЯЦІ ЎЛАДЗІМERA ДУБОУКІ

У съпіс ён патрапіў апошнім
з прысудных,
А выйсцьці ня здолеў першым.
Шмат гадоў ён адбыў пакутных
У лягерах, адкуль выйшаў
бязгрешным.

Адкуль выйшаў бязгрешным,
ніяўнім,
Дзе патраціў сваю маладосьць,
Дзе на съвет ён глядзеў дзіўным
Позіркам праз краты ўноч.

Яго Пушкін звалі ў очы,
Ды прапоры жыць у вяжах.
А між тым ён сяняня ў эмроцы:
Пазабыты... Успамінаеца толькі
ў снах.

Дык шануйце, браты, нашых продакў!
Вы нясіце нашчадкам ўспамін.
Памятайце: «Уладзімер Дубоўка
У гісторыі быў не адзін!»

Юлія АльшэўскаяЯ СЬНІЛА СОН...
(К.Каліноўскаму)

Я сьніла сон, што ты жывы
І твæць сэрца зноў гарыць,
Гарыць свабоду, Радзімай,
Палае прагай барацьбы.
Ужо больш стагодзьдзя прамінула,
А ты ні можаш дараўцаць
Ні таго часу, ні той волі,
Ні той зямлі пад зорным съцагам.
Блакіт нябес, дубровы, нівы
Яшчэ дагэтуль у вачох

I, мабыць, зь іх ужо ня зьнікнусь,
Бо стаў свабодны ты ад часу.
Бо з нараджэння ты ў душы
Насіц і сэрца Беларусі,
Бо з нараджэння яе голас
Ты чуй, і нават пад прымусам;
Ад нараджэння і да съмерці...
Даламаглі табе памерці,
Але, здаеца, ты ўсё ведаў,
І іншы шлях ты не шукай,
Бо ён адзін да надзеі —
Шлях барацьбы, шлях да канца.
Навошта ж зараз ты прыйшоў?
Хоць і дарэмна запытала:
Глядзіш на край — вось і адказ.
Туга ў душы аланавала.

Сон скончыўся, а думка — не.
Дык вось каго нам не хапае...

Вольга Марозава

Серад ціхенькай ночы
Крыкі з сэрца на волю лезльі.
Ты заўважыў: замерзлы вочы.
Я сказала: душа замерзла.

Мікола Яўмененка

ЗІМА
У сънежні зямля пакрываеца
сънегам
Халдомны, які не кляні і ня пудз'!
Бо сънекань — пачатак, сапраўдны
калега
Зімы ў Беларусі. Пра восень забудзь!
У студзені глеба марозам і ветрам

Баптыстка гуляе ў баскетбол. Агаё, ЗША. Фота Крысан Джонсан. 2-е месца сусветнага фотаконкурсу World Press Photo 2005 ў катэгорыі «Паўсядзённае жыццё».

Астуджаеца да благіх величын.
Хрышчанская сцюю, пранікшы
ў нетры

Зямлі, нішчаца корані дрэу учаны.

У лютым марозы слабеюць, затое
Лютуюць завеі ў сугробы растуць,
Адлігі эдарыаца, й дзесяцім праз тое
У хаце самотна, на вуліце йдуць
Згуляць у вайну, трапна сънежкай
пачэліць
Бяскрыднай у сябраву лепыхіх сваіх.
Яны таго ж самага, мусіць, хацелі
Й хадаў злыяпіць бабу сънежную ў міг.

Улетку, увесень і нават вясною
Падобных прыгоду для іх, дзетвары,
Няма, а таму ні з табой, ні са мною
Ня будзе іх да зімовых пары.

Мікалай Ільючык

БОЛЬ І ГОНАР

Шапаціць кволым лісцем бяроза,
На граніцы халднай чырвоныя ружы.
А у паміці боль і задушваючы сълэзы,
Грудзі шчэміць туга і вярэдзіць душу.

Сэрца маці ніколі я будзе ў спакоі.

Плач і енк, сълэзы выле ѿчы.

Дні пад хмарамі, чорныя мроі,

Вечны сум і басконцыяночы.

Гадавала і песьціца. Марыла. Сынла.
Што сын вырасце — ўчеха
на старасць.

Цынкаваная бляха жыцьцё скіравала

Ад дзяцінства адразу ў венчансць.

Глядзіш на край — вось і адказ.

Туга ў душы аланавала.

Сон скончыўся, а думка — не.

Дык вось каго нам не хапае...

Засталіся заўжды маладымі сыны.
Вас чакаюць заўсёды — прыйдзіце
да нас,

У сяброву успаміны, у матычныя сны,
Добрым позіркам зь неба зірніце
на нас.

Боль і гонар спавіты ў адзіны сувой

За тых лопцай, што ў пекла загады

вялі.

А навошта? За што? Хто парушыў
спакой?

І дзе праўда вайны на аўганская

зямлі?

Боль і гонар спавіты ў адзіны сувой

За тых лопцай, што ў пекла загады

вялі.

А навошта? За што? Хто парушыў
спакой?

І дзе праўда вайны на аўганская

зямлі?

Боль і гонар спавіты ў адзіны сувой

За тых лопцай, што ў пекла загады

вялі.

А навошта? За што? Хто парушыў
спакой?

І дзе праўда вайны на аўганская

зямлі?

Боль і гонар спавіты ў адзіны сувой

За тых лопцай, што ў пекла загады

вялі.

А навошта? За што? Хто парушыў
спакой?

І дзе праўда вайны на аўганская

зямлі?

Боль і гонар спавіты ў адзіны сувой

За тых лопцай, што ў пекла загады

вялі.

А навошта? За што? Хто парушыў
спакой?

І дзе праўда вайны на аўганская

зямлі?

Боль і гонар спавіты ў адзіны сувой

За тых лопцай, што ў пекла загады

вялі.

А навошта? За што? Хто парушыў
спакой?

І дзе праўда вайны на аўганская

зямлі?

Боль і гонар спавіты ў адзіны сувой

За тых лопцай, што ў пекла загады

вялі.

А навошта? За што? Хто парушыў
спакой?

І дзе праўда вайны на аўганская

зямлі?

Боль і гонар спавіты ў адзіны сувой

За тых лопцай, што ў пекла загады

вялі.

А навошта? За што? Хто парушыў
спакой?

І дзе праўда вайны на аўганская

зямлі?

Боль і гонар спавіты ў адзіны сувой

За тых лопцай, што ў пекла загады

вялі.

А навошта? За што? Хто парушыў
спакой?

І дзе праўда вайны на аўганская

зямлі?

Боль і гонар спавіты ў адзіны сувой

За тых лопцай, што ў пекла загады

вялі.

А навошта? За што? Хто парушыў
спакой?

І дзе праўда вайны на аўганская

зямлі?

Боль і гонар спавіты ў адзіны сувой

За тых лопцай, што ў пекла загады

вялі.

А навошта? За што? Хто парушыў
спакой?

І дзе праўда вайны на аўганская

зямлі?

Боль і гонар спавіты ў адзіны сувой

За тых лопцай, што ў пекла загады

вялі.

А навошта? За што? Хто парушыў
спакой?

І дзе праўда вайны на аўганская

зямлі?

Боль і гонар спавіты ў адзіны сувой

За тых лопцай, што ў пекла загады

вялі.

А навошта? За што? Хто парушыў
спакой?

І дзе праўда вайны на аўганская

зямлі?

Боль і гонар спавіты ў адзіны сувой

За тых лопцай, што ў пекла загады

вялі.

А навошта? За што? Хто парушыў
спакой?

І дзе праўда вайны на аўганская

зямлі?

Боль і гонар спавіты ў адзіны сувой

За тых лопцай, што ў пекла загады

вялі.

А навошта? За што? Хто парушыў
спакой?

І дзе праўда вайны на аўганская

зямлі?

Боль і гонар спавіты ў адзіны сувой

За тых лопцай, што ў пекла загады

вялі.

А навошта? За што? Хто парушыў
спакой?

І дзе праўда вайны на аўганская

зямлі?

Боль і гонар спавіты ў адзіны сувой

За тых лопцай, што ў пекла загады

вялі.

А навошта? За што? Хто парушыў
спакой?

І дзе праўда вайны на аўганская

зямлі?

Боль і гонар спавіты ў адзіны сувой

За тых лопцай, што ў пекла загады

вялі.

А навошта? За што? Хто парушыў
спакой?

І дзе праўда вайны на аўганская

зямлі?

Боль і гонар спавіты ў адзіны сувой

За тых лопцай, што ў пекла загады

вялі.

А навошта? За што? Хто парушыў
спакой?

І дзе праўда вайны на аўганская

зямлі?

Боль і гонар спавіты ў адзіны сувой

За тых лопцай, што ў пекла загады

вялі.

А навошта? За што? Хто парушыў
спакой?

І дзе праўда вайны на аўганская

зямлі?

Боль і гонар спавіты ў адзіны сувой

За тых лопцай, што ў пекла загады

вялі.

А навошта? За што? Хто парушыў
спакой?

І дзе праўда вайны на аўганская

зямлі?

Боль і гонар спавіты ў адзіны сувой

За тых лопцай, што ў пекла загады

Горад з попелу

Пампзі, горад-прывід з каменю, попелу і сонца, горад-напамін, што ўсё на съвеце апошні раз. Падарожнае эсэ **Франца Сіўка**.

Трапіць у Італіі і ня ўбачыць Пампзі — тое самае, што не спакацца ў вечным горадзе з папам. Ні першае, ні другай нашай прытомленай лекцыямі групе, на ячысьце, не пагражала. Больш за тое, так сталася, што з ласкі нашых апекуной абедзьве падзея меўся адбыцца ў адзін дзень, зь невялікім перапынкам. Ажно занадта, ды то вазірае ў зубы доранаму кано?

Гэтая досьвігнага хвілина пачатку вандруйкі да жаданага! Яшчэ драбаваты ваксыковы спадкемца насељнікаў колішніх імперый ледзь даў рады раскладыць свой сялянскі тавар у намёце збоч уваходу на тэрторыю нашага часовага жыліцца і магнолія при вокнах страўні не пасыпела як слід атрымліць кроплі ранішняе імжы, як мы, абліжаныя пакункамі «сухога» харчу ды тэчкамі з «горшым» (пампзіская лава занадта ўедлівая, папярэдзіў гід абуткам, пасыхована ўнікнучы аргоністых шышак пайднёвае хвою, што раз-пораз падаюць з дрэў на пляц, вырушае аўтобусам у няблізкі шлях).

Італьянская дарога — момант спраўджаўнага ісцін з падручніка даўніх гісторы.

Белавата-шэрым прывідам эпохі брутальнага распusty вымкненца з хмызу пры шашы і схаваецца зноў у яго чэпкіх абдомінах выкінуты наўзданыем нядобрай памяці ўзлаванымі месцьчамі па-за мяжу гораду саркафаг Ероніма.

Пляцоўка з шыхтамі елегантных падробак — скульптурных выяў часоў росквіту антикі — мілынне перад вачамі і асядзе глыбока ў глазудах панцярвяда. Больш за тое, так сталася, што з ласкі нашых апекуной абедзьве падзея меўся адбыцца ў адзін дзень, зь невялікім перапынкам.

Апіеў бальшак, па якім увайшоў у Рым апостол Пётр, узрушиць і пакінуў ў разгубленасці ад здагадкі, што ўсё гэта блізка, амаль побач, у суседстве.

Утульныя, больш подобныя да казачных гарадоў ды мясточкі выплынуў на сустрач аўтобусу з проспектамі і растаўніцамі, усакальныхнушы душу вірэдліва-пакутлівымі пачуцьцём (даруй, божа!) зайдрасці.

Чысьцоткія штучныя ставы ды басейны, падманітвае ўвасабленыне экалагічнага рабо, панешаць вока хвіліну-другую і, нібыта не жадаючы браць удзел у бесаромных апуканстві, саступіць месца за аконам будна-жоўтым стужкам речак і раўчукой.

Адметная рыса ранішняга апнінскага краівіду — бязыподзвінні

дзе на тле ўпардакаваных, неверагодна акуратных (і калі паспяваюць людзі ўрабляць?) палеткі.

Чародка козу́я пасярод незаплансаванага краівіду — яскравы напамін, адкуль яно ўсё.

Завеса мары́я над затокай, такога густога, што, колькі ні ўзірайся, так і на ўгледзіш услыхненага безычнай пераў ды пэндзля звабілага аквамарыну.

Бясконцы, як размовы беларусаў пра лёс роднае мовы, Геркулінум зідам на Вузуві — сымбал засёднае рызыкі і на-кананаванасці.

Урэшце, Пампзі, горад-прывід з каменю, попелу і сонца, горад-напамін, што ўсё на съвеце апошні раз.

Шлях ад Марскіе брамы да ўкраінскай забудовы Пампзі — прагулінка ў вечнасць працягласцю ў тры-чатыры гадзіны. Водаправодык-вынаходнік, архітэктар, пекар ці праста амата карцинак фрывальнага зъвесту — кожны знойдзе сирод руіну сваё, тое, што абраў за прыярэйт на шляху ў кудысьці.

У Пампзі вечнасць — рэч цалкам датыкальная. Мазаікі і фрэскі, узрост якіх сягае пад амал два дзясяткі стагоддзяў, мармуровыя балеі, што помніць ціплю сцегніку і сыпні старажытных аматараў камфорнага купанья, белыя каменчыкі ў бруку, што сяянілі па начах не аднаму пакаленінно

палкіх мясцовых донежанаў пад час шашыраў да ложка кахранкі, малюнкі з выявамі сабак перад уваходам у жылло, ахайні абчасна-ніх пlesкача пасярод вулкі — праезд забаронены! — усё можна пакратаны, памацаць, агледзець з сухім баку.

— лава, лава, лава... Яе так шмат усюды, што яна яшчэ дойдя па вандруйцы будзе нагадваць пра сябе піраватым налётам на чаравіках. Попел, пасланы Богам (існі і такая взрэсія) жыхарам драўніцтвайскага гораду дзеля пакаранія за легкадумнасць і парушэньне Іеговы запавету.

Трынаццаты зылікай патрыцыя і ў яе рабоў, атрыманых у выніку маніпуляцыйнага рэстаўратараў з гіпсам і пустотамі, што ўтварыліся за цягам часу ў лаве на месцы тых цэлаў праз стагоддзіў пасля таго, як яна накрыла Пампзі, — дакладная історыя катастроfy лета 79 г. н.э. і адначасова — напамін аб хуткаўшыні насельніцтва юр'ідичнай і нікчэмнасці людзкіх жарсыцяў ды таго, што мінусы града-мадзікі статусам чалавека.

Пампзі — мудры дараці, што дапамагае кожнаму, хто меў шчасце дакрануцца да яго жудаснай мінүшчыны, яго на нейкае імгненне пазбыцца ўсего таго дробнага і неістотнага, што перапакджае жыць.

Пампзі — узор паважлівага стаўлення людю наспалітага і яго правадыроў да ўласнага этна-культурнае спадчыны. Схаваны ад вока чалавечага пяця больш як пяціты тысячы гадоў пад покрывам съмеркі тоўпчично пачыншэсьць мэтраў, рэстаўраваны, наколкі гэта было магчымы, горад стаўся на толькі іллюстрацыйнай прыроднага катаклизму (каго сёньня ім звязаны?), але і съведчаннем памкнення народу да захавання свайгістарычнай памяці.

Зрэшты, Пампзі — гэта ня толькі руіны старажытных муроў. Ледзь пакінуўшы царства съмеркі, акурат трапіць у горад сучасны, што раскінуўся побач, — ажыўлены, пшатлодны, заняты сваімі штодзённімі клопатамі. Адзін з адметных цэнтраў рэлігійнага жыцьця краіны.

Як Рым — горад вечны, так Пампзі — горад вольны. Вольны перадусм пра наяўнасць невымірнае трагедыі — чынніка са-мадастаковасці, пра адсутнасць неабходнасці дбаніні аб дні заўтрашнім — складніка свабоды найвышэйшай, доступнай адно жаўракам ды вандруйнымі пазтам.

Горад-абярэг, што, вандруючы ў адночыні прырученым часе, засмучаны тваім духоўным зацяжаньнем і празмернай прыханенасцю да зямных спакусаў, не-не ды і сініх ў очах дзеля напаміну пра існава жмено ўедлівага вузувіскага попелу.

**АДАМ
ГЛЁБУС**

Сучаснікі

**2005. Дайнека і будоўля
новай царквы**

Чаго мне моцна не хапае ў сучасным выяўленчым мастацтве? Карціны. Вялікай, піматфігурнай, манументальнай... Жывапісцы займаюцца салённымі мэrtleвандортамі, паліткарнімі карыкантурамі па-грантні і жаддымі падўладнічнымі паўладнічнымі паўпартртамі. Карціна савету і сывету ў карціне няма не выяўляеца. Ці выяўляеца на так, як мусіць бы выяўляцца. Таму і прыдумала палатно «На будоўлю новай царквы». Рыштаваны — залаты перакрываючыся донам, муры — цеплакроўнай пітглі, будаўніцы з суворымі тварамі, будаўніцы з блакітнымі вачымі. Падобнае палатно напісаў Аляксандар Дайнека. Ягонае «На будоўле новых цэркав» (1926) адлюстравала энтузізм пабудовы новай гісторыі. Ціпер, калі на руінах той выяўленчай імпресіі ідзе адраджэнне хрысціянскай царквы, моладзь захоплена новымі будаўнічымі энтузізмамі. Ва ўсё часы будоўля захапляла масавую сывядомасць, за выключнінем прыпадаў вазінчага вар’ята, калі на месцы дойдзіць заскокава вайсковец-руйнавальник і пад верапачанье кликушаў нішчыць, раўнусь з замлею набудаванам. Толькі я на буду маляваць на вялікім палатне будоўлю новай царквы; і не таму, што мне замінаюць вайсковы-клікуны съяўтары-цемпрашалы, а таму, што набудаваўшы прыцом цэркву, суворыя будаўнікі і блакітнавокавы будаўніцы азірнуць на збудаванне і ўбачаць замест сабораў пустыя бязылюдныя памішканіні.

24.03.2005, 12:39

2005. Саўка і 25 Сакавіка

За што люблю несанкцыянаваныя мітингі? Зайсці да пімат выпадковых супстеч і здарзныць. Ніколі не ведаць, які паверненца і разгорненца, дзе апнесены і як вікараскашы з вержглімінаваных варункаў... Мэта, зразумела, ясна — светлая будучыня бацькаўшчыны. 25.03.2005 разылічылі на перамены і пем-рату не выпадала, але візісць на вуліце і стаць пад бел-чырвона-белым сцягам — раскоча, у якой я зноў на змот сабе адмовіць. Я ж на зыхах, у каго магіт запілі мяшчанскім тлупчыкам і хто здатны толькі на размазваныя сваіх пізудзя-партытых і нібыта-канструктыўных думак па маніторах, па тэлеэскранах ды патыровых аркушках. Люблю дзеянні, разганяны, учынкі. З 1985 году я не ўжоўляю свайгыцьца без самаправеры на мітынгах і ў пісціцах. Для мене вельмі важна, што я на баку слабейших, сирод зняважаных і прыніжаных, сирод тых, хто мае веру. Бязь веры ў беларусчыну, у беларуску ідэю і беларускую справу я сябі таксама не ўжоўляю. Тому не ўпадаю ў ступар, калі права-ахоўнік, запакаваны на чорную форму, хапае мяне за куртку. І даступаю, я саступаю, каб сабрацца з духам і війсці зноў і зноў... Бязь веры гэта зрабіць немагчымым.

25.03.2005 я не паспейці нават війсці з падземнага пераходу, а піматрныя ў чорных шапках ужо напали на мітынгіўцоў. З натоўшнага гудзеняна на якое імгненне вырываўся крык будаўніка Клімава. Па прыступах у падземніцы патрыціяўкаў, падвалі людзі, сирод якіх мільгануў твар рок-крытыка Мартыненкі. Побач сім новы апніўся філеліяг Саўка. Ён выглядаў урачыста і грувастка, як саліст з італьянскай опэры, пра што і я сказаў філеліяг-традыцыйнай істуціці. Саўка ў адказ: «Ты нашыца пра тое, што я на мітынгу добра выглядаў!» Як для мяне, дык усё беларусы апошнія 20 годоў гона выглядаюць толькі на мітынгах і ў пісціцах.

26.03.2005, 13:17

Пампэйскі фрэскі ўразілі сваёй пачуцьцёвасцю нават знаўцаў мастацтва антычнасці.

Прага адрэналіну

Пры канцы тыхня для аматараў спорту пачнецца сапрауднае свята. У суботу, 30 красавіка, у Аўстрый стартуе чэмпінат съвету па хакеі. 16 камандаў разьбіты на чатыры падгрупы. У жывым этэры гульні на агульнадаступных каналах будуць паказваць каналы БТ і ТВС. Зборная Беларусі трапіла ў падгрупу «А». Сей-той ужо паспляшоўся назваць яе групай съмерці, што, праўда, недалёка ад ісцінны.

У супернікі беларусам на першым этапе дасталіся чэмпіён съвету-2002 зборная Славакія (матч за імі 30 красавіка), зборная Расеі, што тыхнем раней выиграла Кубак Эўропы, ды гаспадары чэмпінату аўстрыйцы. Дома, як вядома, і съцены дапамагаюць.

У беларускага заўзятараў цікаўнасць да сусветнага першынства падагратрэй і тым, што ў Вену павёз зборную замежны спецыяліст, трэнэр «Вашынгтон Кэпитал» Глен Хэнлан. Прызна-чынне Хэнлана 11 сакавіка на

пост №1 выклікала шмат нара-каняня ў сярод заўзятараў, так і сярод хакеістаў. Казалі, што, можа, ні варта мяніць коней на першправе, а лепш даць магчы-масць дапрацаўваць да канца сезона Міхалу Захараву. Але хакеіна кіраўніцтва сказала важкае слова — і кроптка. Захарава адправілі ў адстаўку. Гадаць, на-колікі гэта правильны альбо па-милковы крок, — справа марная. Усё стане ясна праз два тыдні, па сканчэнні першынства. Вось толькі таварыскія матчы белару-сы правялі найгоршым чынам.

СЪЦІСЛА

Бяз наўшы

Жаночая зборная Беларусі па тэнісе на здолеце заваявала пунцукі ў плэй-оф Сусветнай групы Кубку федэральнага (аналог мужчынскага Кубку Дэвіса). На мінімум тыдні ў Турцыі праходзілі матчы ўра-афрыканскай зоны. Напачатку для беларусак усё складвалася вельмі добра. Яны выйграілі першую кваліфікацыю, абышоўшы зборныя Грэцыі, Ізраілю і Украіны. Аднак вырашальны стыкавы матч ўра-афрыканскай зоны са зборнай Славеніі стаў непераадольным бар'ерам. Беларускі саступіў з лікам 1:2. Наступная спроба праз год.

Сафійскае жніво

Беларуская зборная вярнулася з чэмпінату Ёўропы па цяжкай атлетыцы, заваявавшы 12 мэдалёў (пяць залатых, два сярэбранных і пяць бронзавых). Наастася Новіка (вагавая катэгорыя да 53 кг) заваявала залаты мэдаль у мнагабор'і і «малое золата» ў штуршку. Руслан Новікаў — у мнагабор'і і руку. Павал Гаркавы — у руку. Болей за беларусаў мэдалёў заваявалі зборныя Расеі, Турцыі, Баўгарыі, Украіны.

Баскетбольны фінал

Для айчыннага баскетболу характэрнае супрацтваянне

Горадня—Менск. У фінале мужчынскага першынства Беларусі сустрэнуцца «Горадня-93» і сталічны «Віталіп».

Спартуўцы з гораду над Неманам перайграли ў паўфінале відэбекі «Лякаматыў-КіС» (зь лікам 3:0), а менчукі — аспівоніцкую АЗАА (3:1).

Фіналы пачынаюцца гульнямі ў Менску 29—30 красавіка ў спартовай залі «Гарызонт». У пятніцу пачнётся а 18-й, у суботу а 12-й. Потым каманды пераедуць у Горадню. Як і ў паўфінале, тут сэрый да трох перамог.

БГК — чэмпіён

Берасцейскі гандбольны клуб імя Мішкова другі раз запар стаў чэмпіёнам Беларусі па гандболе. Выхаванцы Ўладзімера Саўкі зрабілі гэта дагэrmінова, падчас матчу ў пітага туру першынства краны, што праходзіў ў мінскім ўк-энд у сталіцы. Адрыў берасціцай ад найбліжэйшых канкурэнтаў — сталічнага СКА — ціпэр складае 12 пунктаў, і яны неадасягальныя.

Іланак, што значыць «сябар»

Аргамітэт Зімовае Аўтамобіль-2010 ухваліў сваю эмблему. Чалавечак па імені «Іланак», што на мове эсکімосаў Канады назначае «сябар», быў выбраны з 1600 эсікізаў. Чалавечак складаецца з

адзначым таксама, што Хэнлан прыехаў у нашу хакейную парадію са сваім звычкамі. Кардынальным чынам памяняў състэму трэніровак, адмовіўся ад паслуг аднаго з лідэрў нацыянальнай дружыны Аляксандра Ложнага і вярнуў у зборную галікізра Андрэя Мезіна, які на раз выручачаў на сусветных чэмпіянах. Паразумецца з Міхайлам Захаравым Мезіну было вельмі цяжка.

Праўда, колькі дзеён таму лыжку дзёгцю ў беларускую бочку зь мэдамі давабіў ўсходніх сусед — Расея. Кіраўніцтва піцерскага СКА, за які мінулы сезон выступаў Мезін, намякнула, што налета беларусу давідзеца шукаў новае месца працы. Пыхалягічна вайна з супернікамі па падгрупе ў расейцаў ужо пачалася. Беларускаму галікізу, абараняючы вароты, давідзеца ў галаве яшчэ троны розныя варыянты працаўладкавання ў будучым сэзоне. Пры лакаўце ў НХЛ і лішку хакейнай працоўнай сілы

на ёўрапейскіх рынках зрабіць гэта будзе складана. Хіба толькі даказаць сваю прафесійнасць удалай гульней на чэмпіянаце съвету, а заадно ў почніці спрэчцы са зборнай Расеі (4 траўня) адпомесьціць за такую псыхалагічную атаку.

А яшчэ хочацца ад будучага сусветнага першынства адрэналіну. Такіх перажываньняў, якія былі ў 1996 г., калі зборная ў галіндзкім Эйнджовене першы раз паспрабавала прайсці ў сусветную элиту. Ці паўтарэння Зімовай алімпійды-1998. Калі замест таго, каб ісці на вучобу, з сябрамі раніцай глядзелі трансляцыі з Японіі, перажывачоцы за беларускую зборную, якія тады прабілася ў васімёрку наймацнейшых зборных съвету. Тады гэта быў супэрпосьех айчыннага хакею, які яднаў нацыю.

Вось гэта самага і чакаеш ад сусветнага першынства ў Аўстрыі. Каб наша зборная на праста захавала/страціла месца ў эліце. Вандраваньне паміж вышэйшым

і першым дывізінамі цалкам надакучыла. Хочацца прыгожай, годнай гульні. І каб кожны вечар, калі будуць гуляць беларусы, чакаўся зь неіспрэчнінем. Лепей жа, каб пра нашу краіну ў съвеце ведалі са станоўчага боку, бо не-нормальна, калі аб ёй мяркуюць з дакладу Севярына, выступу Райс і скандальных ліпай прэзыдэнта.

Апошнія гады (хіба за выняткам Кубку Дэвіса) у нас не было значных поспехаў у спорце. А так хочацца набывацца ѿсь на хвіліну ў скурсы сярэднестатыстычнага славака ці латыша. І адчучваць, што адчуваў жыхар Браціславы ў траўні 2002 г., калі зборная Славакіі стала чэмпіёнам съвету, ці хадаў брыканин у чэрвені 2004 г., пасля гераічнага матчу зборнай Латвіі са зборнай Нямеччыны (0:0).

Алег Рашвец

Каб прадоўжыць эмаганыне за пущёўку ў плэй-офф, беларусам трэба не заніць апошнія месцы ў сваёй падгрупе «А». Тады найлепшыя троі каманды падгрупы аб'яднаюцца з троімі камандамі падгрупы «Д» (Чехія, Нямеччына, Швайцарыя, Казахстан). Матчы па вызначаныні чатырох чэрцьвіналістай пройдуть з 6 па 10 траўня.

У адваротным выпадку беларусам з троімі такімі ж няудачникамі давідзеца эмаганца за захаваныне месца ў эліце. Матчы таксама 6—10 траўня. Выбываюць з найвышэйшага дывізіону дзве каманды.

22—24 красавіка ў Менску прайшоў турнір па мастацкай гімнастыцы — «Гран-пры BelSwissBank». У шматбор'і перамагла прадстаўніца Украіны Ганна Бяссонава. Беларуска Інна Жукава заняла другое месца ў шматбор'і ў практикаваннях са скакалкай.

пяці камянёў «алімпійскіх колераў». Разам з сымбалем пяці кантынентаў гэта ў сымбалізмістичнай Калюмбіі. Зялёны і сіні колеры сымбалізуюць лясы Брытанскай Калюмбіі, горы і выспы; чырвоны колер — кляновы ліст, залаты —

сонца. Кампанія «Rivera Design Group», што распрацавала эсіз-пераможку, атрымала прыз у 25 тыс. даляраў і два билеты на адкрыццё Алімпіяды. **Дэрбі па-шатляндску**
Трох мужчынаў

жанчыну арыштавалі ў нядзельно пасля бойкі паміж фанатамі шатляндзкіх футбольных клубаў «Сэлтык» і «Глазга Рэйнджа». Бойка пачалася на пароме, што кіраваўся з Глазга ў Бэлфаст (Паўночная Ірландыя), і ў ёй узялі ўдзел 100 з 350

пасажыраў. Члены экіпажу паспрабавалі разыніць фанатаў, але атрымалі кухталёў. Бойка практычна пачалася на вуліцах Бэлфасту. Дасталося паліцыйскому і некалькім машынам. А ў супэрдорбі перамог «Сэлтык» — 2:1. **Падарыўшаваў АР**

ЦАЦКА

Гульні дзяцей вызначаюць іхню будучыню

Істотны ўклад у разыўцыць дзіцячай эканамічнай адукцыі, у паспяховую будучынку унеслы беларускія вытворцы: днімі ў дзіцячым крамы і кнігіні паствула новая гульня «Гермес і кампанія». Праз захапляльны занятак дзеці дадаюць аба ўсіх сферах эканамічнай дзіцячы: у гульні яны здабываюць сіравіну, вырошчваюць сель-гаспадарку, вырабляюць і прадаюць прымалыўства аbstыліваныне і тавары народнага спажывання, спазнаныцы розных гісторычных факты. Гульня у яе можна як у малодзеным, так і (за кошт укладэння блеку пашыраньня) у старшым школьнім узроўні.

Сярод мнóstva дзяцейскіх эканамічных гульняў адзінкі даюць пазнавальны ёфект, таму выбраць гульню цікава, чым книгу. Гульня дae вельмі глобокас засвяченіе ведаў і навыкай, а што менавіта — карыснае цi, надварот, скончнае, зьязданае з жыццём цi надуманае — атрымае дзіця? Этае пытанье, а таксама жаданы пашырьбы веды хлопчыкам і дзячынкам вечарамі і ў дажджлівія дні, апрач кампютарных гульняў і прагляду тэлевізора, стаілі импульсам да стварэння настольнай гульні «Гермес і кампанія».

У ходзе вызыненай праблемы паспяховасці ў школе было выяўлено, што дзеці лепш і з большай цікавасцю займаецца школьнымі прадметамі, калі бачыць у ях звыкласць з этымі ведаў у сваім жыцці. А менавіта ж эканоміка — цi гэта гульня, цi маляўнічая книга, раённы гур-

ток цi школыны факультатыв — здолына паказаць дзяціці прыкладны характар і важнасць для яго будучыні прадмету ў школьнай праграмы, павысіць тыль самым яго цікавасць да прадмету і паспяховасць па іх. Прасць затхапіці дзіця маневіга гульней.

Імітация ў гульні «Гермес і кампанія» рэалых падзеяў на прапрыемствах і ў эканомікі краіны робіць яе захапляльным заніткам. Яна дазваляе дзецям да ведацца пра многія професіі, прайграці шматлікія суіткы, адчуць рэзыкі, высьветліці прыроду дабудовленай вартасці прадпрыемстваў практыкую, сутынисці падаткаў і дзяржаўнага кіравання. Гульня выпрацоўвае навыкі зносін і пошуку рашэнняў. Гэта дапаможа ў самавызначэнні дзяціці ў будучыні.

Хлапчукі і дзячынкі пашыраюць кола сваіх сেнінговых занітак і лепш спазнаюць акаічыўскіх съб'етаў, знойдзіць цікавыя формы зносін з сібрамі і бачкімі. Да таго ж паводле гульні ў стаці і абласных гарадах плянуюцца разнастайнія мерапрыемствы, дзе дзеці зможуць пагуляць разам з такімі ж захопленымі пагодкамі, — таковы знаімства будзе каўзіна і цяпер, і ў дарослым жыцці.

Ва ўсіх рэгіёнах Беларусь кур'ерамі і поштой гульня дастаўляецца інтернэт-крама «Rodina. by» (тэл. 8-029-661-85-44). Таксама пытайцеся зе ў крамах. Сайт і дадатковая інфармація пра гульню па адрасе: <http://germesik.at.tut.by>.

Пятніца, 29 красавіка

«Лад», 22.20

«Кардзблет».

ЗША, 1985, рэж. Рычард Атэнбар.

Міозык.

Рэжысёр адбірае прэтэндэнтаў у кардзблет для браціўскага шоў. Калі засцяца паснаццаць, рэжысёр прымушае актораў распавесці пра сябе.

Фільм — кінавэрсія зна-камітата міозыку. Паставіў фільм кінаклікі Рычард Атэнбар («Чаплін»). Галоўную ролю выконавае Майкл Дуглас («Графіко»).

Карціна намінавана на «Оскар» за найлепшую музыку, песню, гук і найлепшы мантаж. Р. Атэнбар на-мінаваны на «Залатыя глëбусы».

СТВ, 23.30

«Жарсыці Хрыстовы».

ЗША, 2004, рэж. Мал Гібсан.

Біблейскі пэплом.

Найпаспяховавае «хрыс-тапрадаўства» апошні часоў. Кананічнай гісторыяй Хрыстовых жарсыці пас-тадлена М. Гібсанам як камэрцыйны твор на масавую спажываніе. Гістарычныя касыцомы, біблейскія дэкарацыі, а герои размазуляюць

па-арамейску і на латыні. Актёры мусіць намякнці на апосталаў. Марыю і самога Хрыста, але ўжўляюць сабой съцерцтва пышыдачкі ў «Макдональдсе». Прыкра, што ў гэтай карціне адсутнічае тое, што знаўцы называюць трансцендэнтальным стылем, — які й мусіць съведчыцца пра боскае, ямінчяе. Але такі стиль — надзвычай рэдкая зъява ў кіно; Гібсан абышлоўся распродажам.

На гэтым распродажы вольна пачуваваць сябе дохлы асёл (для Юды) і бісполая дачка Адрыяна Челентана ў ролі д'ябла: лысы твар, раздущаная зъяма і круглыя вочы ўпрыгожылы бубны фільм жахаў. На Джыма Кэвізэла (у карціне Дынінім) (Яўген Еўс-

Субота, 30 красавіка

«Лад», 17.55

«Запрашаем, цi Пабочным

уваход забаронены».

Расея, 1964, рэж. Элем Клімаў.

Камэдыя.

Гісторыя пра пшынерскія лягер зь непаслухнімі Косямінамі (Віктар Касык) і кепскім дырэктарам Дынінім (Яўген Еўс-

тнігееў) была забаронена як антысаўецкая і антырухтоўская.

Шматлікі намінант і прызэр «Нікі».

СТВ, 22.45

«Андрэй Рублёў».

Расея, 1966, рэж. Андрэй Таркоўскі.

Гісторыка-рэлігійная драма.

Шэдзёр пра расейскага мастака Андрэя Рублёва (Анатолія Саланіціна). Рэжысёра цікавіць глыбіна духоўнае жыцця героя, маральныя подзыві і съязніць.

У стасунках паміж сэрэднявечнымі героямі прайяўляеца характернае для сучаснасці проціпастаўленыне — улада, інтэлігенцыя і народ.

Фільм выклікаў шок, аўтнавачаны на юркостасці і «антарэйскайсці».

Але «Андрэй Рублёў» — адна з самых лепшых праяў рускага генія.

Нядзеля, 1 траўня

«Лад», 16.55

«Прыкуты».

Беларусь—Расея, 2002, рэж. Валерій Рыбараў.

Мэлдрама.

Бязладная і кепская карціна, пасля якой расейская крыткы казалі: «На бела-

Геній, блазан, ліхадзей

Японскія паліцыянты выпусцілі 62-гадовага Роберта Фішера з турмы, дзе ён адседзёў калі году. Эксплімпён съвету па шахматах паспяхова дабрўся да Ісляндіі — краіны, алтынг якой адмыслова прагаласаваў за наданыне яму грамадзянства. Шахматы — важная частка традыцыйнай культуры нашчадкаў вікінгаў, да таго ж славуты маты 1972 г. паміж Фішерам і Спакім праходзіў менавіта ў Рэйк'явікі. Амерыканцы, што настойвалі на экстрадыцыі бунтуўнага барацца, асталіся з носам. Тым не менш, падзэрніны ў яго на зіньтыя: занадта ўжо дэмантратыўна парушаў ён маралыны і юрдычны нормы, прынятныя на толькі на яго быў радзіме.

Міжнародная мітусіня вакол Фішэра: ўзыніла адечныя пытанні: що сумяшчыльны геній і ліхадзейства? Цi ляг ўсё дараўваць чалавеку, які папулярызуваў шахматы, якіх іншы? Апроці таго, якую ацэнку можна дасць амэрыканскім сігніфікантам, якія капісыці памясяціці «пад каўпак» май будучы генія? Магчыма, карані ізўных учынкаў якраз у траўме, перажытых у дзіцячстве, падчас макартыскага «пальванання на ведзьмай»...

Як бы рэагавалі на шынікі.

Шахмат, калі б Фішэр пераехаў у Беларусь — самую антиамерыканскую краіну рэгіёну? Вось некаторыя меркаваніны:

Уладзімер Літвін і Станіслаў Альховік, аматары шахмат са Слонімі:

— Па праўдзе, куды глядзела наша кіраўніцтва? Фішэр трэба было надаць беларуское грамадзянства, і ў нашым шахматным жыцці справы пашылі ў гору! У Ісляндіі і так замнога гросмайстру — іралы тузін на дзівесьце тысяч чалавек, а ў Беларусі моцных шахматистаў мала.

Сяргей Карчыцкі, чэмпіён краіны:

— Думаю, што Ісляндія мела рапарцию, запрасіўшы Фішэра да сабе. Што да яго пераезду ў Беларусь — гэта было б цікава...

Уладзімер Гінзбург, выканаўчы дырэктар Беларускай фэдэрэцыі шахмат:

— Фішэр — таленавіты, але, падобна, хворы чалавек. Такому трэба забяспечыць нармальны ўмовы для жыцця. Ну хайш бы ён жыў у Менску, выступаў на першай допіцы за наш клуб «Васільянка»...

Таянія Бондар, майстарка ФІДЦ, віц-чэмпіёнка Беларусі, 1972. Ход чорных.

— Думаю, ён сам бы да нас не прыехаў.

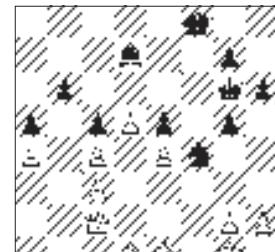

Бальшыны апытанаў, як і чакаліся, пагадзіліся б на іміграцыю Фішэра ў Беларусь. Варыянт не выглядае абсурдным: чым шахматысты горышы ад хакейнага трэнэра Глена Хэнлана? Дзіця за распальванне міжнароднай варожасці ў сучаснай Беларусі амаль не перасыдліваюцца. Кажуць, шайцарскі гісторык-рэвізіяніст Юрген Граф, асуджаны ў сваім краіне, знайшоў сабе прытулак у Менску.

ВР

Як бы вы згулялі?

Б. Спакі — Р. Фішэр, Рэйк'явік, 1972. Ход чорных.

1...c4! 6...e4! 6...e4 7...d4! 7...d4 8...e4 -+.

ПАРТЫЯ З ГРОСМАЙСТРАМ

15...F8-e8: такім быў выбар чыточо. Наімаднійшая фігура прыстасавана да аховы слабай пешкі. Чамусыць ніхто не запранаваў 15...Cd3, што вяло б да авантурных ускладненых. Зараз слон на хутка дадаўца да белай туры: добра падумайшы, гросмайстар распачаў наступ у цэнтры (16. e3-e4). Рэакцыя чыточо какама да панядзелка, 19:00. Е-mail: mn@promedia.by SMS: 754-04-53. Он-лайн: byChess.narod.ru.

ВАРТА ПАГЛЯДЗЕЦЬ

шыгнегеў) была забаронена як антысаўецкая і антырухтоўская.

Кантроль, падполье ды іншадумства, стукацтва, дурсасць і супяречнасць лёзунгай — усе прыметы саўецкага жыцця ўзяслою ў пшынерскім лягеры да Э. Клімава.

Карціна съвестная і пачепная, атрутная — і чалавечная.

АНТ, 21.00

«Свеа».

Расея, 2004, рэж. Дзэмітры Месхіеў.

Бенефіс чыточо.

Тры ўлескічы-ваенапанлонныя хаваюць ў якіх-небудзіх сістэмах: багдан Ступка, бацькі аднаго з іх, антысаўецкіх ветчын. Сын старога закаханы ў суседскую дзячынину, але да нея залысця ўлада, інтелігэнцыя і народ.

Фільм выклікаў шок, аўтнавачаны на юркостасці і «антарэйскайсці».

Але «Андрэй Рублёў» — адна з самых лепшых праяў рускага генія.

Шматлікі намінант і прызэр «Нікі».

СТВ, 22.45

«Андрэй Рублёў».

Расея, 1966, рэж. Андрэй Таркоўскі.

Гісторыка-рэлігійная драма.

Шэдзёр пра расейскага мастака Андрэя Рублёва (Анатолія Саланіціна). Рэжысёра цікавіць глыбіна духоўнае жыцця героя, маральныя подзыві і съязніць.

У стасунках паміж сэрэднявечнымі героямі прайяўляеца характернае для сучаснасці проціпастаўленыне — улада, інтэлігэнцыя і народ.

Фільм выклікаў шок, аўтнавачаны на юркостасці і «антарэйскайсці».

Але «Андрэй Рублёў» — адна з самых лепшых праяў рускага генія.

Нядзеля, 1 траўня

«Лад», 16.55

«Прыкуты».

Беларусь—Расея, 2002, рэж. Валерій Рыбараў.

Мэлдрама.

Бязладная і кепская карціна, пасля якой расейская крыткы казалі: «На бела-

рускім кіно можна пасцівіць крыж» (памыліўся: здымадзь можна лічыць горш). Але фільм надзвычай пікавы ўсіх паўнішнікамі, культуролягам і ўсім аматарамі кінахалтуры, дзе самыя трагічныя сцэны выглядаюць пасцівіць.

Герой фільму Павал (Уладзімер Гасічохін) — былы аўтанац, якіякі, але фільм выклікаў шок, аўтнавачаны на юркостасці і «антарэйскайсці».

Але «Андрэй Рублёў» — адна з самых лепшых праяў рускага генія.

Карціна «бяздомная» (беларускі-расейскай вытворчасці), так што шматлікія намінёк на інсцэст у фільме можна лічыць нечаканай і ненаўмыслы мэтагафарай беларускі-расейскіх стасункаў. Абавязковая дачакайцесця апошніх сцэнаў, калі герой прыкідае сябе кайданкамі да агароджы беларускіх царкви і на пушчы ні з поля зажыўляе, што вірнуўся дадому. Такая раптойная і глыбокая «духоўнасць» заходзіць ганароўца месца на кінасцэнты.

Андрэй Расінскі

ВЫСТАВЫ

Выставка Куліка

У сядзібе Парты БНФ (вул. Варвашэні, 8) працуе выставка выдатнага беларускага мастака Ёўгенія Куліка (1938—2002). Экспанууючыя калія драўцаці графічных лістоў мастака.

СМІ ў Беларусі

З 3 да 6 траўня ў выставым павільёне НВЦ «Белэкспа», што на Я.Купалы, 27 пройдзе выставка «СМІ ў Беларусі».

Культурная спадчына Беларусі

Да 1 чэрвеня ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі (вул. Чырвонарамейская, 9, галоўны корпус, 3 паверх) працуе выставка «Культурная спадчына Беларусі». На выставы прадстаўлена пад 100 дакументаў, у тым ліку кніг, паштоўкі, энцыклапедыі...

Анталіягі расейскага жывапісу XVIII—XX ст.

Да 3 ліпеня ў Нацыянальнай мастацкім музее (вул. Леніна, 20) працуе выставка «Анталіягі расейскага жывапісу XVIII—XX ст.». 55 твораў з Маскоўскай музею сідзібы Астанкіна, Тульскага музею выяўленчага мастацтва, Яраслаўскага мастацкага музею і Рыбніцкага гісторыка-архітэктурнага музею-запаведніка. Кіткі: 1 500 руб.

Хата — мой сусьвет

Да 1 чэрвеня ў Музэі гісторыі беларускай літаратуры (вул. Багдановіча, 15) працуе выставка «Хата — мой сусьвет». Да 1 чэрвеня ў Музэі гісторыі беларускай літаратуры (вул. Фрунзэ, 5) працуе выставка «Анталіягі расейскага жывапісу XVIII—XX ст.». 55 твораў з Маскоўскай музею сідзібы Астанкіна, Тульскага музею выяўленчага мастацтва, Яраслаўскага мастацкага музею і Рыбніцкага гісторыка-архітэктурнага музею-запаведніка. Кіткі: 1 500 руб.

Утульнасьць дому

Да 29 траўня ў Менскім абласным цэнтры народнай творчасці (вул. Гігантаў, 4) працуе выставка лозапляценчы «Утульнасьць вашага дому». На выставе прадстаўленыя працы з наўолакі, Браслава, Гомель.

Твар чалавека

У «М-Галерэі» Інстытуту Гётэ ў Менску (вул. Фрунзэ, 5) да 30 траўня працуе выставка «Твар чалавека». Уладзімер Скамарошчані «Твар чалавека». Уваход вольны.

СПАБОРНІЦТВЫ

Чэмпінат і першынство Беларусі па бодыбілднгу і фітнесе

30 красавіка — 1 траўня ў менскім Палацы спорту (пр. Машэрава, 4) адбудзеся чэмпінат і першынство Беларусі па бодыбілднгу і фітнесе. Пачатак — 18-й.

ІМПРЭЗЫ

Вечарына ў гонар Масарыка

29 красавіка а 18-й у Доме літаратара вечарына «Да 155-й гадавіны першага прэзыдэнта Чэхаславаччыны Томаша Масарыка». Ладзянь клуб «Спадчына» і Чэская амбасада. Будуць экспанаванча новыя творы беларускага мастака.

Захоўнепалеское навуковае таварыства

Паседжанне Захоўнепалескага навуковага таварыства адбудзеся ў пятніцу, 29 красавіка ў 18.30 па адрасе вул. Казлова, 7—101. Іван Лучыц: Федэрэцівістуць з дакладам «Этыя малёгі некаторых словоў», Юры Чарнікевіч — з дакладам «Павер’і, звязаныя з будаўніцтвам».

Французская камэрная музыка

29 красавіка ў вілікай залі Беларускай акадэміі музыкі (вул. Інтарнцыянальная, 30) адбудзеся канцэрт французскай камэрнай музыкі. Упершыню ў нашай краіне будзе выкананы твор Альі Месіана «Квартэт на канец часу» (гэты твор быў напісаны ў 1941 годзе), а таксама музыка Клода Дабюсі і Марысы Раўвія. Выкануаць: Кацярына Архіпава, Натальля Мальшава,

Натальля Папова і Аляксей Яскельчык. Пачатак а 19-й гадзіні. Уваход вольны.

Фестывалі аўтарскай песні

29 красавіка ў ДК МТЗ (вул. Даўгабродзкая, 24) пройдзе Фестываль аўтарскай песні з узелем бардаў з Менску, Масквы і Сант-Пецярбургу. Пачатак а 19-й. Кіткі: 8 000—12 000.

Тодар

3 траўня ў Доме літаратара (вул. Фрунзэ, 5) адбудзеся вялікі сольны канцэрт Змітрыя Вайщукевіча з прэзентацийной новай праграмы. У праграме новыя і любімыя песні, кампазіцыі з супольных музычных праектаў «Народны альбом», «Я нарадаўся тут», «Святые вечары». Пачатак а 19-й. Кіткі: 8 000—12 000.

Песні з-над Нёмана і Дзьвіны

5 траўня ў Музэі тэатра і музыкі (Музычны зав., 5) адбудзеся прэзентация альбома Станіслава Манюшкі «Песні з-над Нёмана і Дзьвіны», прысьвечаная дні нараджэння канампазытара. Уваход вольны. Т.: 649-08-88, 766-24-25, 400-67-74.

Століншчына

6 траўня ў Доме літаратара (Фрунзэ, 5) адбудзеся сольны канцэрт Івана Кірчука з прэзентацийной альбому «Століншчына». Удзельнічаюць аматары-столярнічыя коллектыўы. Пачатак а 19-й.

Madison

29 (пт), 23.00 — dj Andrei Panin (Масква).

1 (нда)

23.00 — dj Grizzly, dj Bergamo, dj Lemon.

X-Ray

29 (пт), 22.00 — dj Grey.

30 (сб)

23.00 — dj Bergamo.

Presto

23 (22)-54—49, 232—15—79.

30 (сб), 23.00 — dj Vitalik Ultra, dj Тот, dj Grizzly, dj Bergamo, dj Lemon.

(Масква), dj Arsenti Tchouprina. 1 (нда), 17.00 — нядзельны кінасезанс.

Белая вежа

28 (чц), 23.00 — «White Tower Party»: dj Grizzly, dj Top.

29 (пт), 23.00 — dj Arsenti Tchouprina, dj Конь, dj Ума, dj Jan-Uma Junior.

30 (сб), 22.00 — жывая музыка: «Acoustic Band» / dj Mihel, dj Doe.

1 (нда), 23.00 — «Gold Party»: dj Alex: гіты 1960—1990-х.

Izum

206—66—18

28 (чц), 23.00 — «Royalty RN'»: dj Induss.

29 (пт), 23.00 — «Person Party»: Cedric Piret (Belgium), dj Lexa.

30 (сб), 23.00 — «Fusion Dance»: dj Lexa.

1 (нда), 19.00 — «Pretty Sunday».

Блінджак

219—00—10

28 (чц), 23.00 — dj Egor.

29 (пт), 23.00 — dj Bergamo, dj Max Laitov.

30 (сб), 23.00 — dj Grizzly, dj Max Laitov.

1 (нда), 23.00 — dj Egor, dj Laitay.

Madison

219—00—10

29 (пт), 23.00 — dj Andrei Panin (Масква).

1 (нда), 23.00 — dj Grizzly.

X-Ray

223—93—55

29 (пт), 22.00 — dj Grey.

30 (сб), 23.00 — dj Bergamo.

Presto

232—54—49, 232—15—79.

30 (сб), 23.00 — dj Vitalik Ultra, dj Тот, dj Grizzly, dj Bergamo, dj Lemon.

KINO Ў МЕНСКУ

«Аўрора» (253—33—60)

«Ад 180 і вышэй» (прем'ера):

29 (пт) 17.00, 19.00, 21.00; 30,

1 (сб, нда) 14.30, 16.30, 20.50.

«Знамёства з Факерамі»: 29

(пт) 16.10, 20.50.

«Чырвоная неба»: 29—1 (пт—нда) 18.30.

«Удзёкі»*** (прем'ера): 30, 1

(сб, нда) 14.00 (ін), 16.20, 18.40, 21.00.

«Берасьце» (272—87—91)

«Сахара» (2c): 29 (пт) 13.30, 16.00 (ін), 18.30 (ін), 21.00;

30, 1 (сб, нда) 13.30 (ін), 16.00, 18.30, 21.00.

«Дружба» (240—90—13)

«Жаніх напракат»: 29, 1 (пт, нда) 21.00; 30 (пт) 17.00 (ін), 19.00.

«Званок-2»***: 29, 1 (пт, нда) 21.00.

«Званок-3»***: 29, 1 (пт, нда) 21.00.

«Прынц і я» («Выхадны — усё самі ёй!»): 1 (нда) 13.00.

«Мір»

«Алёша Паповіч і Тугары Змей»: 29 (пт) 15.00; 30, 1 (сб, нда) 13.00, 15.00.

«Перамога»

«Маленкі ўзякчы»: 30, 1 (сб, нда) 12.00.

«Піянэр»

«Горад, чарадзэй»: 29 (пт) 11.00; 30, 1 (сб, нда) 11.20.

«Перамога»

«Маленкі ўзякчы»: 30, 1 (сб, нда) 12.00.

«Піянэр»

ЛЕВЫМ ВОКАМ

Канфлікт на Розачкі

Каб прагназаваць вынікі канфліку «Менск—Вашынгтон», ня трэба быць суперпуперпалітэхнолягам. Трэба зрабіць яго праекцыю на звычайную штодзённую сутуацию. Фэльетон Лёліка Ушкіна.

Дапусцім, што недзе ў Менску на Розачкі ў нейкай хрушчоўцы, дзе таракану мірыяды, жыве сабе альканайт-удавец Шурык. Штовечар, як ужарэца, пачынае зьдзекаванію з катамі па міяушы. Трэці Сэктар. Кот вые на ўвесі дом, прыносячы грамадзкасць масу незгатуемых эмоций. Часам хаваеца ў суседзіў.

Нарэшце не замужня суседка, жаласьлівай і пабожнай Ліза, на вышерпела і запатрабавала ад Шурыка спыніць прасаваць энімала. У іншым разе пагражала высліць яго за зьдзек з жывёл (наконт гэтага ёсьць адпаведны артыкул).

Шурык у адказ ненарматыўна паслаў Лізу на трэці вісцёлы літары («Ізді вучы

склоны, дзёўчак»), адіёс паўлітра аўтарытэтнаму брату Уладзімеру, які толькі што з зоны адкінуўся і ўладкаваўся ахойнікам ва ўнівермаг «Рублёўскі», атрымаўшы ад яго гарантый маральнагу хелпу. А каб прадмістраваць поўны пафігізм да слоў Лізы, арганізаваў дома ў суботу рамонт. Пасля чаго зноў пачаў дубасіць жывёліну.

Як бачым, складаеца цікавы штодзённы канфлікт, які адразу становіцца хедлайнізрам для мясцовых мас-мэдія (бабкі на лавачкы).

Яны дадуць і падрабязна разъбіраюць актуалітэты магчымыя сцэнары разъвіцця падзеі. Мины, гаранта Жылкодэксу ў гэтай канфлікце!

— Ой, Казімераўна, а ты чула, што ўчора Лізка зноў заяву на Шурыка накатаў? Трэцюю ўжо. Ужо гэтым разам у Менгарыўканкам. Ой, на скончыцца гэта дабром.

— Гэта што, Ферапонтаўна. Учора Шурык з Валодзькам саміт у скверы арганізавалі. Напіліся да панацунаў і абіцанак, што кватэры разъмняніць і будуць жыць разам у адным братэрскім сане. Потым у дупу ўжэртываюць прышылі. Сталі пад бальконам Лізы. Валодзька ўжо адрублены быў. А Шурык яшчэ трымаўся неяк. Стайць і кірчыць на ўвесі съвет: «Ну, хто на мяне з братаном?!» А потым пайшоў і зноў пачаў мучаць таго Трэцяга Сэктара. Ты, кажа, скажіцца, самім фактам, што існуе, мене фізична і маральна абражашэш. Мины, гаранта Жылкодэксу ў гэтай канфлікце!

Цяпер давайце паварушым зъві-

лінамі, чым можа закончыцца такі канфлікт.

1) Ліза такі прывядзэ ўчастковага, які накрые Шурыкуву маліну, — 60%.

2) Уладзімера з крадзеж сырка «Дружба» звольніць з пасады ахойніка ўнівермагу, і ён на зможа абараніць братана. Ліза мабілізуе грамадзкасць, і Шурык напруць — 30%.

3) Усе так і застанеца. Шурык будзе мучыць ката. Кот будзе енчыць. Ліза — пасіца замвы. Брат Уладзімер — кірашаваць Шурыку. Як толькі кот здохне, канфлікт сам сабой вычарпавацца. Ліза і Шурык плюнуць адно на аднаго — 10%.

4) Нянявісіца Шурыка і Лізы паступова трансфармуецца ў кахранье. Яны возвышуць шлюб, а ката выкінць нафіг — 0%.

Вось што падказвае мне мая абывацельская думка.

сёння

99 гадоў гарадзе
Наша Ніва

7 гадоў часогісу
ARCHE

28 красавіка
19.00

Спявае
і скіпераўка

Лявон Вольскі

Выступаюць рэдактары
аўтавідзімай Гершай Бен і Генадзь Гасічы

і Новага Беларускага Часопісу

Уладзімер Арлоў, Адам Глебус,

Зыміцер Бартош, Андрэй Хадановіч,

Лелік Ушкін, Андрэй Даўніко, Валер Булгакаў,

Людка Сільнова, Вера Бурлак, Даніла Жукouski,

Сергей Хароўскі, Андрэй Скурко, Алеся Кулрынкі, Алеся Белы.

Сюесі ад іншасовай гугні дас Вольф Рубінчык. Сюртрыбы цудоў.

Віл са землі
Дому літаратара
Уваход вільны

ПРЫВАТНЫЙ АБВЕСТКІ

ВІТАННІ

Спадарню Раду як маму і спадарню Арыну як бабулю віншую адзінай залысінай першынца Данікі — гэтака пішчотнага боскага падарунака. Лебедзі.

Вінчун Вінцук Вічорку з нараджэннем унuka. Сабры Вінчук, з унукам Юры

КАНТАКТЫ

Пазнаймліўшы зь беларуска-
мойнай дзяячынай, што адміністрація

стварыла да альгакі да кузнічніка. Успашыць.

Хрысціяне! Чакаем Вас:

www.bchd.info

МГА «Хаўрус сброву» запрашва

адведаць сайт: www.zmkh.ngo.by

Прыгожы хлопец, 27/188/74, в/

а, з гумарам, надзеіны, шукае

сібра. Тайнагарантую. Ліст з фота

(варну 100%). Дасылайце на ад-

рас: А/4 48, 220108, Менск-108.

КНІГІ

Дабрачынная раздача кніжак па

гісторыі, паліталёгіі, мовазнай-

стве, філозофіі на прымалых

умовах. Новыя дэйкі, кнігі,

фільмы на CD, музыка, значкі, фу-

блокі з сымболам на Румянцава,

13 (ТБМ). Пандзяек—пяціцца

(13:00—19:00). Т.: 707-40-01

Наўбуду поўны збор твораў 1990 г.

і кнігу «Навыдадзенне». 1995 г.

У. Каракеўніч. Т.: 662-99-96, 262-

99-96 (дзень), 287-01-04 (вечар).

Наташа

Прадам кнігі: Ю. Туронак, «Бела-

русь пад німешкай акупациі»;

К. Акула, «Змагарыні дарогі». Я. Чач-

оч, «Наваградзі замак». Я. Капін-

юскі, «Сарыя «Беларускі кніга-

бор»; багаты выбар кніг па гісто-

ры, археалогіі, мовазнайстве,

этнаграфіі. Т.: 753-70-05

Прададам кнігі: Я. Сімашка, «Армія

Краёва»; А. Вінцук, «Матрыцы на

беларускай эміграцыі ў Німеччыне»;

В. Грыцевіч, «Гісторыя і міты»;

Л. Запруднік, «Беларускіх скрыжаван-

нях». Л. Генюш, «Ад родных ніх»;

факс. 1942 г., Прага, ды інш. Т.:

753-70-05

ПРАЦА

Якансна выканана пісмовыя

правы на беларускай гісторыі, літара-

туры і мове. Звязатца загадзя

ласыцца 17-й. Т.: 235-18-72. Юры

Савіч

Запрашаем у падарожжа

7—10 траўня

Лівво—Крэйхі—

Жоўкова—Карпаты

35 зўра.

14—15 траўня:

Вільні—Трокі—

Меднікі. 35 зўра.

Т.: 279-05-85, 232-54-

58, 622-57-20 (Зыміцер)

364-12-38, 776-24-35

(Павал).

Запрашаем наведаць
Камянец-Падольскі
Хацін (Украіна)

з 13 да 16 траўня.

Вас чакае эксперыментальная гісторычна-культурная экспедыція па археалагічнай вытворчасці.

Вас чакае